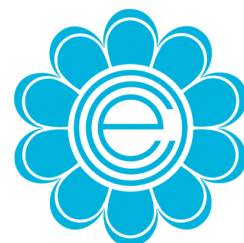

اکونامه

تحلیلی | فرهنگی | اجتماعی

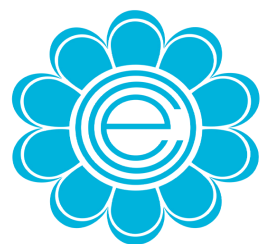
مؤسسه فرهنگی اکو

ECO CULTURAL INSTITUTE
Headquarters - Tehran

شماره ۰۲ - آبان ۱۴۰۴

www.ecieco.org

مؤسسه فرهنگی

ECO CULTURAL INSTITUTE
Headquarters - Tehran

اکونامه

ماهنامه الکترونیک بازتاب رویدادهای فرهنگی و تعاملات منطقه‌ای حوزه اکو

سال نخست، شماره ۰۲ – آبان‌ماه ۱۴۰۴

زیرنظر: آقای دکتر مهرداد رخشنده یزدی (سرپرست و مدیر اجرایی موسسه فرهنگی اکو)

همکاران این شماره:

۱. مریم شایگان
۲. شاه منصور شاهمیرزا خواجه‌اف
۳. احمد آکالین
۴. یامور آزرک
۵. زهرا اصلانی
۶. مهتاب ساحل
۷. مهدی عمرانی‌نژاد
۸. فیروزه محمدی‌نیا
۹. شبنم طریقتی
۱۰. صدیقه ابراهیمی
۱۱. محمد ارزگانی
۱۲. احمد رضا نصراللهی

ناشر: موسسه فرهنگی اکو- آبان ۱۴۰۴

آژانس تخصصی سازمان همکاری اقتصادی (ECO)

نشانی: ایران، تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، کوچه باقرالنمر، پلاک ۱۰

www.ecieco.org

@ecieco_org

مؤسسه فرهنگی اکو بام مشترک فرهنگ، نبض تمدن خاورزمین

مؤسسه فرهنگی اکو (ECI)، قلب تپنده سازمان همکاری اقتصادی (ECO) است؛ جایی که اقتصاد به پژواک فرهنگ پیوند می خورد. این مؤسسه نه یک دیوار، بلکه پلی میان ده ملت کهن، بر فراز تاریخ، زبان، هنر و اندیشه می باشد.

در این بام مشترک، فرهنگ نه در مرزها محدود می شود و نه در زمان فرسوده؛ بلکه زنده و جاری است، و در گفت و گوی تمدن ها نفس می کشد. ما حافظان حافظ، راویان رودکی، و هم نفس با مولانا هستیم؛ در جغرافیایی که از کوه های آناتولی تا دشت های خراسان امتداد دارد.

مؤسسه فرهنگی اکو، با رسالت گسترش همدلی فرهنگی، بستری برای تبادل هنری، پژوهش های تاریخی، و خلق روایت های نو از میراث کهن فراهم می آورد. اینجا، فرهنگ نه گذشته ای دور، بلکه آینده ای مشترک است.

ISLAMIC REPUBLIC OF AFGHANISTAN

REPUBLIC OF AZERBAIJAN

ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN

REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

KYRGYZ REPUBLIC

ISLAMIC REPUBLIC OF PAKISTAN

REPUBLIC OF TAJIKISTAN

REPUBLIC OF TURKEY

TURKMENISTAN

REPUBLIC OF UZBEKISTAN

اکونامه؛ آغازی نو برای همگرایی فرهنگی

با کمال مسرت، انتشار ماهنامه اکونامه را به عنوان گامی نوین در راستای تقویت پیوندهای فرهنگی، هنری و فکری میان کشورهای عضو اکو اعلام می‌داریم. این نشریه، بستری پویا برای بازتاب غنای تمدنی و فرهنگی منطقه اکو فراهم می‌آورد و با هدف معرفی میراث مشترک، ترویج گفت‌وگو و هم‌افزایی میان ملت‌هایی که تاریخ، ارزش‌ها و آرمان‌های مشترک دارند، طراحی شده است. مؤسسه فرهنگی اکو بر این باور است که شناخت متقابل، احترام به تنوع فرهنگی و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای، پایه‌های صلح، همزیستی مسالمت‌آمیز و توسعه پایدار را استوار می‌سازد.

اکونامه نه تنها رسانه‌ای برای انعکاس فعالیت‌ها، برنامه‌ها و ابتکارات مؤسسه فرهنگی اکو است، بلکه فضایی برای تعامل دوسویه با مخاطبان فرهیخته خود ایجاد می‌کند. ما از اندیشمندان، هنرمندان و دوستداران فرهنگ دعوت می‌کنیم تا با ارائه دیدگاه‌ها، تجربیات و پیشنهادهای خود، در غنابخشی به محتوای این نشریه و تقویت شبکه‌ای از هم‌اندیشان و خلاقان منطقه مشارکت فعال داشته باشند. این تعامل، به‌عنوان نیرویی پیش‌برنده، به پیوند هرچه عمیق‌تر ملت‌های منطقه یاری می‌رساند.

این نشریه، با نگاهی به آینده، بستری برای گفت‌وگوهای سازنده و همکاری‌های پایدار فراهم می‌آورد تا از این رهگذر، شاهد شکوفایی فرهنگی و تقویت دوستی‌های دیرپا در منطقه اکو باشیم.

مؤسسه فرهنگی اکو، با تعهد به این چشم‌انداز، از همه شما دعوت می‌کند تا در این سفر فرهنگی همراه ما باشید و با مشارکت فعال خود، به غنای این حرکت جمعی بیفزایید. باشد که اکونامه به‌عنوان پلی میان قلوبها و اندیشه‌ها، نقشی ماندگار در تقویت همبستگی فرهنگی منطقه ایفا نماید.

مهر داد رخشنده

سرپرست و مدیر اجرایی موسسه فرهنگی اکو

فهرست مطالب

فصل اول: معرفی میراث فرهنگی ملموس و ناملموس کشورهای عضو اکو

۱۴	افغانستان
۱۶	جمهوری آذربایجان
۱۸	ایران
۲۴	قزاقستان
۲۶	قرقیزستان
۲۸	پاکستان
۳۰	تاجیکستان
۳۲	ترکیه
۳۴	ترکمنستان
۳۶	ازبکستان
۳۸	معرفی برخی از کویرها و بیابان‌های کشورهای عضو اکو
۳۹	سفالگری هنری مشترک و کهن در منطقه اکو
۴۰	زندگی کوچ‌نشینی در منطقه اکو: میراثی زنده، الگویی پایدار
۴۰	زنان واخی پامیر؛ نگهبانان کوه‌های بلند و سنت‌های پایدار
۴۱	دیپلماسی فرهنگی و همگرایی تمدنی در حوزه اکو
۴۱	شش‌مقام: میراث موسیقایی مشترک ایران زمین و آسیای مرکزی
۴۲	معرفی کتاب
۴۳	شخصیت برجسته

فصل دوم: رویدادها و تازه‌های فرهنگی موسسه اکو

۴۶	افتتاح نمایشگاه عکس «پل‌های فرهنگ» در موسسه فرهنگی اکو
۴۶	پیام تبریک سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو به سفیر جمهوری ترکیه در تهران
۴۶	نخستین جلسه کمیته اجرایی مؤسسه فرهنگی اکو
۴۷	گزارش جامع برگزاری سمپوزیوم بین‌المللی ملاصدرا و سفر هیأت علمی ترکیه به ایران

۴۸	انتشار شماره‌های ۳۷ و ۳۸ فصل نامه مؤسسه فرهنگی اکو
۴۸	پیام تبریک سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو به مناسبت روز زبان ازبکی
۴۹	تبریک روز ملی جمهوری قزاقستان
۴۹	ششمین جشنواره بین‌المللی تئاتر کوتاه کیش
۴۹	تصویب نهایی دستور کار برنامه استراتژیک ۲۰۲۶ مؤسسه فرهنگی اکو
۵۰	چهل‌وششمین نشست شورای نمایندگان دائم مؤسسه فرهنگی اکو
۵۰	پیام سرپرست محترم مؤسسه فرهنگی اکو به مناسبت روز بزرگداشت ابوالفضل بیهقی
۵۲	نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال» در مؤسسه فرهنگی اکو برگزار شد
۵۵	رونمایی از کتاب «رقایم اقبال به عطیه بیگم» در برنامه «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال»
۵۶	سخنرانی آقای اورنگزیب خان کیچی، وزیر فدرال میراث ملی و فرهنگ پاکستان در نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال»

فصل سوم: ویژه‌نامه

۶۲	نگاهی به پیشینه و پیشگامان ادبیات معاصر تاجیکستان
۶۸	مصاحبه اختصاصی با سرپرست و مدیر اجرایی مؤسسه فرهنگی اکو

فصل چهارم: رویدادها، برنامه‌ها و اخبار فرهنگی منطقه اکو

۷۵	ازبکستان؛ مقصد برتر گردشگری فرهنگی
۷۶	نازه‌ترین تحولات سال فرهنگی ایران و ترکیه
۷۶	یادبود قهار عاصی؛ شاعر صدای مردم افغانستان
۷۷	موفقیت بین‌المللی فیلم‌سازان محلی ترکیه
۷۷	برگزاری چهل‌وسومین اجلاس عمومی یونسکو در سمرقند
۷۸	استوانه کوروش در سمرقند جهانی شد؛ یونسکو «منشور حقوق بشر ایران» را به رسمیت شناخت
۷۸	برگزاری سمپوزیوم بین‌المللی بزرگداشت ابن‌سینا در تاجیکستان
۷۹	اجرای نمایش «لکه سیاه» در هشتاد و یکمین سالگرد کوچ اجباری ترک‌های آخالقه (آهیسکا)
۷۹	معرفی هنر تاجیکستان در آمریکا
۸۰	گرامیداشت هفتصد و چهل‌ویکمین سالگرد درگذشت ملا نصرالدین در آق‌شهر

- ۸۰ جشنواره جهانی فرهنگ ۲۰۲۵ در کراچی در حال برگزاری خواهد شد
- ۸۰ انتشار کتاب «چهره رابعه بلخی در آینه ادبیاتش دری» در تاجیکستان
- ۸۱ برگزاری پنجمین کنفرانس بین‌المللی علی شیر نوایی در ازبکستان

۸۲ فصل پنجم: چشم‌انداز فرهنگی منطقه اکو: برنامه‌ها و اخبار آتی

- ۸۴ شیراز میزبان جشنواره جهانی فیلم فجر شد
- ۸۴ پژوهشگران میراث فرهنگی به لاهور می‌روند
- ۸۴ آموزش و تحول اجتماعی در کانون توجه کنفرانس بین‌المللی کراچی
- ۸۴ قلب گردشگری و سلامت آسیا در استانبول می‌تپد
- ۸۴ آنکارا؛ میزبان تازه‌ترین مباحث علم و فناوری جهان
- ۸۴ فناوری‌های آموزشی، محور کنفرانس بین‌المللی دوشنبه
- ۸۴ اجلاس اکولوژی و پایداری در دوشنبه، کانون توجه آسیای میانه
- ۸۵ سمرقند میزبان اجلاس جهانی معماری مقاوم در برابر تغییر اقلیم
- ۸۵ اجلاس فناوری‌های آموزش در سمرقند
- ۸۵ اجلاس جهانی گردشگری، حمل‌ونقل و لجستیک در آلماتی
- ۸۵ آلماتی میزبان متخصصان علوم اجتماعی: کنفرانس بین‌المللی «مطالعات زنان، طبقه اجتماعی، کار و جامعه»
- ۸۵ بیشکک، میزبان اجلاس جهانی زبان‌شناسی و آموزش زبان‌های خارجی
- ۸۶ اجلاس مهم علوم اجتماعی و ادبیات در پایتخت جمهوری آذربایجان

فصل اول

معرفی میراث فرهنگی ملموس و ناملموس کشورهای عضو اکو

بررسی جلوه‌های تاریخی، هنری، آیینی و زبانی در منطقه اکو

دریاچه شیوه؛ نگین پنهان بدخشان

از شکوه و هنر باغ‌سازی اسلامی بدل گشت. در دوره‌های بعد، پادشاهان گورکانی همچون جهانگیر و شاه‌جهان با افزودن بناهایی چون مسجد، استخرها و آب‌نماها بر زیبایی آن افزودند.

در سال‌های اخیر، با تلاش بنیاد آقاخان برای فرهنگ، این باغ با حفظ اصالت تاریخی و طبیعی خود مرمت شد و امروز به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فضاهای فرهنگی و تفریحی کابل، پذیرای هزاران بازدیدکننده است.

آی خانم؛ شهر یونانی در افغانستان

در سال ۱۹۶۱ میلادی، محمد ظاهرشاه، پادشاه افغانستان، در جریان شکار در ولایت تخار به بقایای شهری باستانی برخورد که بعدها به نام آی خانم شناخته شد. کاوش‌های باستان‌شناسی فرانسوی‌ها به سرپرستی «پال برنارد» نشان داد که این شهر باستانی ویژگی‌هایی کاملاً یونانی دارد؛ از جمله ورزشگاه، آمفی‌تئاتر، معابد زئوس و هرمس و معماری ستون‌دار کورینتی.

آی خانم احتمالاً همان «اسکندریه در اُقسوس» است که در قرن چهارم پیش از میلاد، به فرمان اسکندر مقدونی ساخته شد و بعدها در دوران سلوکیان رونق گرفت. این شهر نمونه‌ای از آمیختگی فرهنگ یونانی و ایرانی در دوره هلنیستی بود؛ زمانی که میراث یونان تا قلب آسیای مرکزی گسترش یافت.

در سده سوم پیش از میلاد، آی خانم به یکی از مراکز اصلی پادشاهی یونان-باختری بدل شد و نقشی مهم در تبادلات فرهنگی و تجاری میان هند، ایران و جهان هلنیستی ایفا کرد. هرچند این شهر در حدود سال ۱۲۰ پیش از میلاد ویران شد، اما نام آن همچنان به‌عنوان نماد هم‌زیستی فرهنگی شرق و غرب در تاریخ تمدن‌های باختر زنده است.

در دل کوه‌های باشکوه پامیر در شمال‌شرق افغانستان، دریاچه شیوه چون نگینی فیروزه‌ای می‌درخشد. این دریاچه که از ذوب یخچال‌های طبیعی پدید آمده، با آب زلال و منظره قله‌های برف‌پوش، تصویری خیال‌انگیز از طبیعت بکر بدخشان ارائه می‌دهد.

دریاچه در منطقه دورافتاده‌ی ولسوالی وردوج قرار دارد و مسیر دشوار دسترسی به آن، خود بخشی از جذابیت این سفر طبیعی است. شیوه نمادی از چهره آرام، ناب و کمتر دیده‌شده افغانستان است؛ سرزمینی که در دل کوه‌هایش، رازهایی جاودانه نهفته دارد.

باغ بابر؛ میراثی زنده از شکوه تیموری و مغولی

باغ تاریخی بابر در دامنه کوه شیر دروازه در جنوب‌غربی شهر کهن کابل واقع شده است. این باغ زیبا که در اوایل قرن شانزدهم میلادی به فرمان ظهیرالدین محمد بابر، بنیان‌گذار سلسله گورکانیان هند ساخته شد، از کهن‌ترین باغ‌های اسلامی منطقه به‌شمار می‌رود.

باغ بابر با طرحی هندسی در پانزده تراس و محور مرکزی شرقی-غربی طراحی شده و چشم‌اندازی خیره‌کننده به سوی شهر کابل و کوه‌های برف‌پوش دارد. بابر که خود شیفته طبیعت و باغ‌سازی بود، این مکان را پناهگاهی برای آرامش روح و بازتابی از «بهشت زمینی» می‌دانست.

پس از درگذشت او، پیکرش بنا به وصیت در همین باغ به خاک سپرده شد و از آن زمان، باغ بابر به زیارتگاهی نمادین و یادمانی

احیای هنر کهن قالی‌بافی در افغانستان

قالی‌بافی، از کهن‌ترین و اصیل‌ترین هنرهای سنتی افغانستان، بار دیگر توجه جهانی را به خود جلب کرده است. به گزارش یکی از روزنامه‌های بین‌المللی، نهاد فرهنگی «کوه فیروزه» که از سال ۱۳۸۵ خورشیدی در افغانستان فعالیت دارد، با آموزش هزاران بافنده -به‌ویژه زنان روستایی- نقش مهمی در احیای این صنعت سنتی ایفا کرده است.

قالی‌بافی در افغانستان پیشینه‌ای چندصدساله دارد و در ولایت‌های شمالی و غربی کشور، از جمله بلخ، فاریاب، جوزجان و هرات، بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی فرهنگی و اقتصادی مردم به‌شمار می‌رود. طرح‌های سنتی چون بلوچ، ترکمن و چوب‌کاش بازتابی از تاریخ، طبیعت و باورهای مردم این سرزمین‌اند.

امروزه با تلاش هنرمندان افغان و پشتیبانی نهادهای فرهنگی، قالی افغانستان نه تنها به‌عنوان هنری بومی، بلکه به‌عنوان نمادی از فرهنگ، پایداری و توانمندی زنان افغان در جهان شناخته می‌شود. قالی افغانستان امروز جایگاهی فراتر از یک هنر سنتی یافته و به سفیری فرهنگی در نمایشگاه‌ها و بازارهای جهانی بدل شده است. بسیاری از کارشناسان هنرهای دستی بر این باورند که قالی افغان به‌دلیل اصالت طرح‌ها، طبیعی‌بودن رنگ‌ها و کیفیت بالای پشم، همچنان یکی از شاخص‌ترین نمونه‌های فرش دستباف در آسیای میانه است. افزون بر این، احیای کارگاه‌های آموزشی و حمایت از زنان بافنده، فرصت‌های تازه‌ای برای اشتغال و توانمندسازی جوامع محلی فراهم کرده است. از همین رو، قالی‌بافی نه تنها میراث گذشته، بلکه سرمایه‌ای برای آینده افغانستان به‌شمار می‌رود.

استوپه توپ‌دره؛ میراث بودایی دوهزار ساله

استوپه توپ‌دره در ولایت پروان، از کهن‌ترین بناهای بودایی افغانستان است که قدمتی نزدیک به دو هزار سال دارد. این بنای تاریخی در دوران کوشانیان ساخته شد؛ عصری که افغانستان امروزی مرکز درخشش فرهنگی و دینی منطقه بود.

استوپه میان روستاهای خواجه سیاران و سنجددره در شمال چاریکار واقع شده و با گنبد بزرگ و پایه‌های سنگی‌اش از شاخص‌ترین نمونه‌های معماری باستانی کشور به‌شمار می‌رود.

بازسازی آن پس از آسیب‌های جنگ از سال ۱۳۹۵ آغاز شد و در سال ۱۴۰۱ مقام سوم جایزه شایستگی یونسکو را در بخش حفاظت از میراث فرهنگی کسب کرد.

این استوپه، نماد تداوم تاریخ، هنر و باور در سرزمینی است که قرن‌ها گهواره تمدن و معنویت بوده است.

ایچری شهر (شهر قدیمی باکو)

موسیقی مقامی آذربایجان و فرم‌های اپرا و سمفونی غربی، نخستین اپرای خلق‌شده در میان کشورهای اسلامی با عنوان «لیلی و مجنون» (۱۹۰۸) را پدید آورد.

از دیگر آثار برجسته او می‌توان به اپراهای «شیخ سنان» (۱۹۰۹)، «عربلی» یا «پارچه‌فروش» (۱۹۴۵)، و شاهکار سمفونیک ملی «کوراوغلو» (۱۹۳۷) اشاره کرد. حاجی‌بیگف همچنین خالق موسیقی سرود ملی جمهوری آذربایجان (۱۹۱۹) است.

روز ۱۸ سپتامبر، سالروز تولد او، در جمهوری آذربایجان به‌عنوان «روز موسیقی ملی» گرمی داشته می‌شود؛ روزی برای پاسداشت میراث هنرمندی که پلی میان سنت شرقی و نوآوری غربی در عرصه موسیقی بنا نهاد.

ایچری‌شهر، کهن‌ترین بخش شهر باکو و نخستین میراث ثبت‌شده جمهوری آذربایجان در فهرست جهانی یونسکو است. این شهر تاریخی، با دیوارهای سنگی و بافت منسجم خود، بازتابی از زندگی شهری در قرون میانه و جلوه‌ای از معماری اسلامی و قفقازی به‌شمار می‌آید. قدمت آن به بیش از هزار سال می‌رسد و آثاری چون برج دختر، کاخ شروانشاهان، کاروانسراها، حمام‌های سنتی و خانه‌های آجری مشبک، نمایانگر شکوه فرهنگی و هنری دوران مختلف، به‌ویژه عصر شروانشاهان است.

امروزه ایچری‌شهر نه تنها میراثی تاریخی، بلکه مکانی زنده و پویاست که ساکنان، هنرمندان و گردشگران در کنار هم حیات فرهنگی آن را تداوم می‌بخشند. این شهرک ۲۲ هکتاری با حفظ کاربری‌های مسکونی و فرهنگی، تعادلی میان حفاظت میراث و زندگی مدرن برقرار کرده و به یکی از مقاصد اصلی گردشگری آذربایجان بدل شده است. ایچری‌شهر پلی میان گذشته و حال و نمادی از هویت ملی و تداوم فرهنگ در جمهوری آذربایجان است.

عزیر حاجی‌بیگف؛ بنیان‌گذار موسیقی کلاسیک جمهوری آذربایجان

عزیر حاجی‌بیگف (۱۸۸۵-۱۹۴۸)، آهنگ‌ساز، پژوهشگر و چهره شاخص فرهنگ جمهوری آذربایجان، به‌عنوان بنیان‌گذار موسیقی کلاسیک این کشور و یکی از پیشگامان تلفیق هنر شرق و غرب شناخته می‌شود. او با ترکیب

هم‌نشینی هنر و آموزش در آق‌جبدی

در شهر آق‌جبدی جمهوری آذربایجان، هنرستان فنی‌وحرفه‌ای این شهر طرح الهام‌بخشی را اجرا کرده است که روح هنر را به فضای آموزشی وارد می‌کند. در این ابتکار، معلمان و هنرجویان با همکاری یکدیگر کلاس‌ها و سالن معلمان را با نقاشی‌های دیواری آراستند؛ آثاری که خلاقیت و هویت هر رشته آموزشی را بازتاب می‌دهد.

در مجموع ده نقاشی دیواری طراحی شد که هر کدام نمایانگر یکی از رشته‌های حرفه‌ای مدرسه است. این آثار افزون بر معرفی ویژگی‌های هر رشته، هنرجویان را به بروز استعدادها و هنری و خلاقیت فردی ترغیب کرده و به پروژه‌های مشترک و وحدت‌آفرین در میان اعضای مدرسه تبدیل شده است.

مدیریت مدرسه تأکید کرده است که این طرح به تقویت هویت حرفه‌ای هنرجویان، ارتقای ذوق هنری و پرورش حس افتخار ملی کمک کرده و محیط هنرستان را به فضایی خلاق، مشارکتی و سرشار از همدلی بدل کرده است.

به گفته کارشناسان، پیوند آموزش فنی با هنر و ارزش‌های زیبایی‌شناختی، نتایجی عمیق‌تر و ماندگارتر به دنبال دارد. از این منظر، ابتکار هنرستان آق‌جبدی می‌تواند نمونه‌ای الهام‌بخش برای دیگر مراکز آموزشی در منطقه باشد.

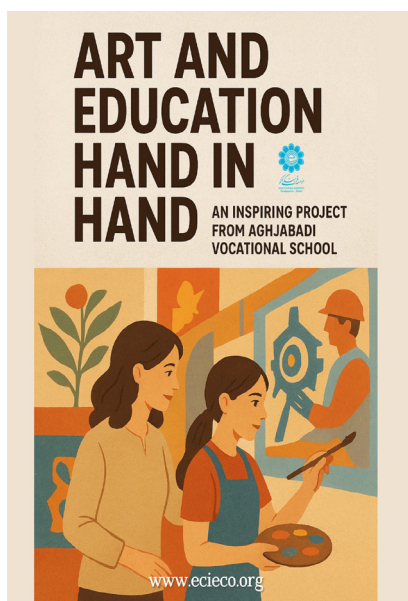
مسجد جمعه شماخی: کهن‌ترین مسجد جمهوری آذربایجان

مسجد جمعه شماخی یکی از کهن‌ترین و مهم‌ترین بناهای مذهبی جمهوری آذربایجان است که در شهر تاریخی شماخی قرار دارد. این مسجد در سال ۷۴۳ میلادی ساخته شده و پس از مسجد جمعه دربند (۷۳۴ میلادی)، دومین مسجد قدیمی در منطقه قفقاز به شمار می‌آید.

سیاح نامدار عثمانی، «اولیا چلبی»، که در سال ۱۶۵۶ از شماخی دیدن کرد، از این مسجد به‌عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین بنای مذهبی شهر یاد کرده است. مسجد در طول قرون متمادی بارها بر اثر زمین‌لرزه‌ها و یورش‌ها آسیب دیده و چندین بار بازسازی شده است که آخرین مرمت آن در سال ۲۰۰۶ انجام گرفت.

فراتر از کارکرد مذهبی، مسجد جمعه شماخی نماد هویت فرهنگی و استقامت تاریخی این شهر محسوب می‌شود. حیاط وسیع، تزئینات سنگی ظریف و خوش‌نویسی‌های هنرمندانه آن، جلوه‌ای از شکوه معماری اسلامی در جمهوری آذربایجان را به نمایش می‌گذارد.

امروزه، این مسجد علاوه بر جایگاه معنوی خود، به‌عنوان نمادی از قدرت فرهنگی و میراث تاریخی آذربایجان، پذیرای بازدیدکنندگانی است که در جست‌وجوی تجربه‌ای روحانی و تاریخی هستند.

خلیج فارس؛ نماد جاودان هویت ایرانی

سیاه‌چادر؛ معماری پایدار کوچ‌نشینان ایران

خلیج فارس، فراتر از یک پهنه آبی، بخشی از شناسنامه تاریخی و فرهنگی ایرانیان است. نام آن از روزگار هخامنشیان تاکنون در متون جهانی با عنوان «شاخاب پارس» ثبت شده و همواره نمادی از پیوستگی سرزمینی و تمدنی ایران بوده است. این آبراه از دیرباز نقش مهمی در تعاملات تجاری، دریانوردی و دیپلماسی ایران با شرق و غرب ایفا کرده و در دوره‌هایی چون صفویه و قاجار، جلوه‌گاه اقتدار دریایی ایران بوده است.

در بُعد فرهنگی، خلیج فارس الهام‌بخش ادبیات، موسیقی، هنر و آیین‌های مردمان جنوب ایران است؛ از یادکرد آن در شاهنامه فردوسی تا نغمه‌های بندری و صنایع دستی سوزن‌دوزی. روز ملی خلیج فارس، نمادی از پاسداشت این میراث کهن است که پیوندی عمیق میان تاریخ، فرهنگ و هویت ملی برقرار می‌سازد. خلیج فارس نه تنها جغرافیایی از آب، بلکه جوهری از هویت و غرور ایرانی است که نسل‌ها آن را پاس داشته‌اند.

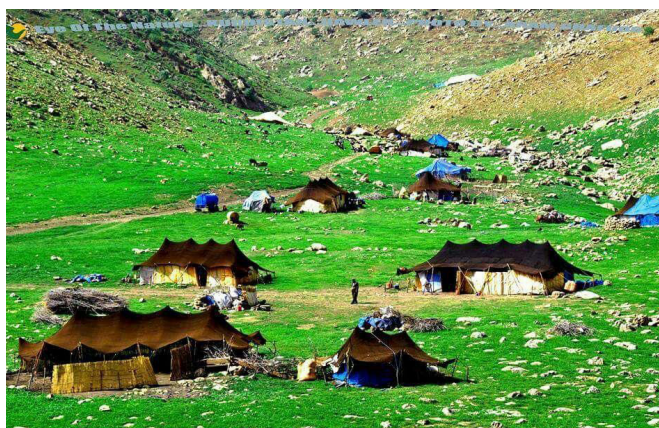
خانه‌های گلی؛ میراثی از خرد معماران ایرانی

خانه‌های گلی در دل کویرهای ایران، نمادی از همزیستی انسان و طبیعت و جلوه‌ای از هوش و خلاقیت معماران سنتی ایرانی‌اند. این معماری که ریشه‌ای بیش از هشت‌هزار ساله دارد، در شهرهایی چون یزد، کرمان و کاشان شکوفا شده و با استفاده از خشت خام و خاک کوبیده، سازگاری کم‌نظیری با اقلیم گرم و خشک ایران یافته است. بادگیرها، گنبد‌های گلی و دیوارهای ضخیم، سازوکاری طبیعی برای تهویه و تعادل دما ایجاد کرده‌اند و شهر یزد، ثبت‌شده در فهرست میراث جهانی یونسکو، نمونه درخشان این سنت کهن است.

دانش معماران سنتی ایران، که نسل‌به‌نسل منتقل شده، الگویی از زیست پایدار و احترام به زمین را به نمایش می‌گذارد. با وجود رواج مصالح صنعتی، تلاش‌هایی برای احیای این میراث ادامه دارد؛ از جمله در مرکز «گل اسفهانک» یزد که به آموزش معماری بومی و کم‌کربن می‌پردازد. خانه‌های گلی، تنها سازه‌هایی از خاک نیستند، بلکه بازتاب فلسفه‌ای عمیق از هماهنگی انسان با محیط و میراثی زنده از خرد و ذوق ایرانی‌اند.

سیاه‌چادر یا «دوار»، نماد هوش اقلیمی و زیست پایدار عشایر ایران است؛ سرپناهی از موی بز سیاه که با طبیعت سازگار و در برابر باد و باران مقاوم است. ساختار آن از الیاف سرشار از کراتین تشکیل شده و خاصیت عایق حرارتی و رطوبتی بالایی دارد. رنگ تیره چادر در تابستان جریان هوای خنک ایجاد می‌کند و در زمستان با انقباض الیاف، گرما را حفظ می‌نماید. این سازه ساده اما هوشمندانه، قرن‌ها پیش از ظهور مفاهیم معماری پایدار، الگویی از هماهنگی انسان با اقلیم بوده است.

فرآیند ساخت سیاه‌چادر که توسط زنان عشایر انجام می‌شود، جلوه‌ای از دانش بومی و همکاری اجتماعی است؛ از چیدن موی بز تا بافت و دوخت پارچه‌های نواری، همه طی چند هفته به‌صورت جمعی انجام می‌گیرد. سیاه‌چادر در میان ایلات قشقایی، بختیاری و لر رایج است و به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی ناملموس ایران در یونسکو شناخته می‌شود. این چادر نه تنها نماد زندگی کوچ‌نشینی، بلکه یادآور فلسفه‌ای عمیق از پیوند انسان با زمین و طبیعت است؛ جایی که پایداری در سادگی و احترام به محیط معنا می‌یابد.

بزرگ‌ترین و معتبرترین کتابخانه‌های ایران

کتابخانه‌ها حافظان میراث فکری و فرهنگی ملت‌ها هستند و در ایران، نقش محوری در نگهداری دانش، اسناد تاریخی و نسخه‌های خطی دارند. از بزرگ‌ترین مراکز می‌توان به کتابخانه و اسناد ملی ایران با بیش از ۲ میلیون نسخه و امکانات دیجیتال، کتابخانه آستان قدس رضوی با بیش از ۳ میلیون

مذهبی مانند مولودی خوانی و نیایش سنتی قبله‌دعا برای باران، همراه با آیین کهن زار با ریشه‌های آفریقایی، جلوه‌ای از ایمان، موسیقی و همبستگی فرهنگی جزیره را نشان می‌دهند.

موسیقی بومی قشم که با سازهایی چون دهل، نی‌انبان و عود نواخته می‌شود، روح زنده این آیین‌هاست. مجموعه این رسوم، نه تنها بازتاب‌دهنده تاریخ کهن جزیره‌اند، بلکه نشانگر تداوم فرهنگی و همزیستی سنت و نوگرایی در قلب خلیج فارس‌اند.

از «سَنَه مُرغو» تا «سی مُرغ»؛ نماد خرد و یگانگی در فرهنگ ایرانی

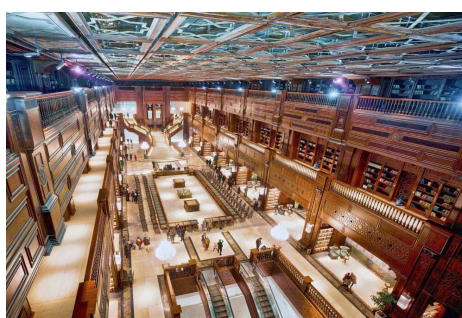
سیمرغ، پرنده‌ای اسطوره‌ای در فرهنگ ایران، نمادی از خرد، هدایت و پیوند میان جهان مادی و مینوی است. ریشه آن به واژه اوستایی «سَنَه مُرغو» بازمی‌گردد که در اوستا به معنای پرنده‌ای مینوی و نگهبان درخت ویسپویش، درختی است که تخم همه گیاهان عالم در آن به ودیعت نهاده شده است؛ درخت «همه‌تخمه»- آمده؛ درختی که نماد زایش و باروری جهان است.

در شاهنامه فردوسی، سیمرغ از اسطوره‌ای کیهانی به شخصیتی راهنما و مرشد تبدیل می‌شود. او زال را در کوه البرز می‌پرورد، با پر خود جان می‌بخشد و در بزنگاه‌هایی چون تولد رستم و نبرد با اسفندیار، خرد را بر نیروی بازو پیروز می‌کند.

در عرفان اسلامی، به‌ویژه در منطق‌الطیر عطار، سیمرغ نماد حق مطلق و تجلی وحدت وجود است؛ جایی که «سی مرغ» در پایان سفر درمی‌یابد که حقیقت سیمرغ همان درون خود آن‌هاست. سهروردی نیز در «صفیر سیمرغ» او را رمز عقل فعال و واسطه فیض الهی می‌داند.

سیمرغ، از اسطوره تا عرفان، کهن‌الگوی خرد و آگاهی در تمدن ایرانی است؛ پیامی جاودان از پیوند دانش، خودشناسی و تعالی روح، که می‌تواند الهام‌بخش گفتمان فرهنگی معاصر باشد.

منبع و هزار سال سابقه، و کتابخانه مجلس شورای اسلامی با آرشیو غنی اسناد پارلمانی اشاره کرد. همچنین، کتابخانه‌های دانشگاهی چون دانشگاه تهران و دانشگاه فردوسی مشهد، و مراکز تخصصی

مانند کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی و ملک، هر کدام مجموعه‌ای منحصر به فرد از منابع علمی، اسلامی و تاریخی را در اختیار

پژوهشگران و عموم قرار می‌دهند. این کتابخانه‌ها نه تنها مراکز مطالعاتی و پژوهشی هستند، بلکه نمادی از هویت فرهنگی و تمدن علمی ایران‌اند. با فراهم آوردن دسترسی به منابع دیجیتال، نسخه‌های خطی نادر و برنامه‌های فرهنگی، این مجموعه‌ها پلی میان سنت و مدرنیته، و میان نسل‌های گذشته و آینده به شمار می‌آیند و ارزش تاریخی و فرهنگی کشور را حفظ و ترویج می‌کنند.

آداب و رسوم مردم جزیره قشم، در دل خلیج فارس

جزیره قشم، بزرگ‌ترین جزیره خلیج فارس، با پیشینه‌ای کهن و فرهنگی غنی، میزبان آیین‌ها و سنت‌هایی است که ریشه در تاریخ و باورهای مردم جنوب ایران دارند. این آداب و رسوم، آمیزه‌ای از فرهنگ‌های ایرانی، عربی و آفریقایی‌اند و پیوندی عمیق میان انسان، دریا و طبیعت برقرار می‌سازند. از شاخص‌ترین آیین‌های قشم می‌توان به نوروز صیاد اشاره کرد؛ جشنی که در پایان فصل صید برای استراحت دریا و نو شدن زندگی برگزار می‌شود. مردم در این روز از صید خودداری کرده و با رنگ‌آمیزی درختان و انداختن لباس‌های کهنه به دریا، بدی‌ها را از خود دور می‌کنند. جشن میگو و جشن نخل و خرما نیز آیین‌هایی برای شکرگزاری از نعمت‌های طبیعی جزیره‌اند.

مراسمی چون زنبیل‌گردانی برای کودکان، حنابندان پیش از عروسی و هفت‌شبی پس از آن، بازتابی از پیوند خانوادگی و اجتماعی مردم قشم هستند. در کنار این‌ها، آیین‌های

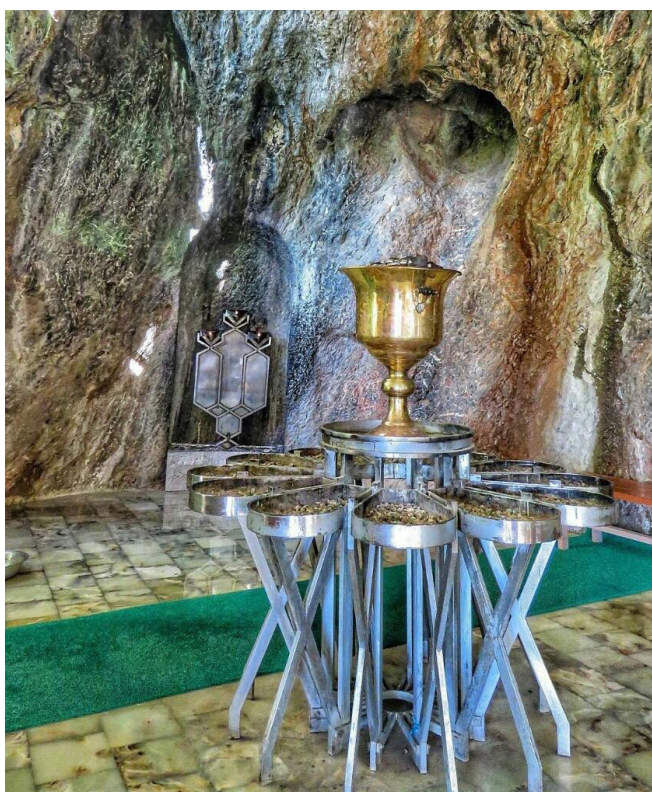
زعفران؛ میراث زرین ایران

زعفران فراتر از محصول کشاورزی، نماد هویت تاریخی، فرهنگی و معنوی ایران است. این گیاه در شعر، آیین‌های ملی-مذهبی و سفره ایرانی حضور دارد و از دیرباز طلای سرخ ایران نامیده شده است. در متون کهن و ادبیات فارسی، زعفران نماد شادی، عشق، اعتدال و هماهنگی با طبیعت است و در شاهنامه، حافظ و سعدی بازتاب یافته است. در آیین‌های ملی و مذهبی همچون نوروز، محرم، عروسی و رمضان، زعفران پیوند فرهنگی و معنوی مردم را تقویت می‌کند.

زعفران در هنرهای بصری و صنایع‌دستی نیز به کار رفته است؛ از مینیاتور و قلم‌زنی تا رنگ‌آمیزی پارچه و ترمه، و حتی در فیلم‌ها و جشنواره‌ها نماد ایرانی بودن است.

این گیاه محور دیپلماسی فرهنگی نیز هست: جشنواره جهانی زعفران، سفره‌های نمادین در یونسکو و کتابچه‌های چندزبانه، آن را به سفیری فرهنگی تبدیل کرده‌اند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد بیش از ۸۰ درصد جوانان ایران زعفران را مهم‌ترین نماد خوراکی ملی می‌دانند.

زعفران، پل طلایی میان گذشته و آینده ایران، نماد هویت زنده و میراث فرهنگی این سرزمین است.

دماوند؛ نماد جاودانه ایران

قله‌ی باشکوه دماوند، بلندترین کوه ایران و خاورمیانه، نه تنها پدیده‌ای طبیعی بلکه نمادی اسطوره‌ای در فرهنگ ایرانی است. در شاهنامه فردوسی، فریدون پس از شکست ضحاک ستمگر، او را در دل این کوه زندانی می‌کند؛ از همین‌رو دماوند در باور ایرانیان، جایگاه فروبستگی شر و پیروزی عدالت است. در افسانه‌های محلی، بخارهای گوگردی کوه، «نفس‌های ضحاک» و صدای بادهای شبانگاهی، ناله‌های او دانسته می‌شود.

دماوند در طول تاریخ ادبیات فارسی، نماد پایداری، شکوه و آزادی بوده و در آثار شاعرانی چون ناصر خسرو و ملک‌الشعرا بهار، جلوه‌ای جاودانه یافته است. ارتفاع این کوه آتشفشانی نیمه‌فعال ۵۶۱۰ متر می‌باشد و روز سیزدهم تیرماه هر سال، به نام «روز ملی دماوند» گرامی داشته می‌شود. نام دماوند از «دم» به معنای بخار و «آوند» به معنای ظرف یا جایگاه گرفته شده و یادآور روح زنده و جوشان ایران زمین است؛ نمادی از ایستادگی و فروغ جاوید فرهنگ ایرانی.

زیارتگاه چک‌چک (پیر سبز): اسطوره زنده در دل کویر یزد

زیارتگاه چک‌چک یا پیر سبز، از مقدس‌ترین اماکن زرتشتیان جهان است که در دل کوه‌های اردکان یزد واقع شده و نماد پیوند اسطوره، ایمان و طبیعت است. نام «چک‌چک» از صدای قطرات آبی گرفته شده که از دل صخره‌ها به‌طور مداوم می‌چکد؛ پدیده‌ای شگفت در میانه کویر خشک. این چشمه طبیعی، حاصل تراوش آب‌های زیرزمینی از شکاف‌های سنگی است و در کنار درختان کهن چنار و انجیر، منظری سبز و روح‌نواز پدید آورده است.

بر پایه روایت‌های کهن، نیک‌بانو، دختر یزدگرد سوم آخرین شاه ساسانی، هنگام گریز از دشمنان به این کوه پناه آورد و در نیایش از اهورامزدا خواست تا او را حفظ کند؛ کوه شکافت و وی را در خود پنهان ساخت. گفته می‌شود قطرات آب جاری، اشک‌های کوه در سوگ اوست.

زیارتگاه چک‌چک، با غار سنگی، آتشدان همیشه‌روشن و معماری ساده و کوهستانی خود، هر سال از ۲۴ تا ۲۸ خردادماه میزبان زرتشتیانی از سراسر ایران و جهان است که برای نیایش و برگزاری آیین‌های مذهبی گرد هم می‌آیند. این مکان، نه تنها زیارتگاهی مقدس بلکه نمادی از پایداری فرهنگ ایرانی و جاودانگی ایمان در دل کویر است.

از طبرستان تا مازندران تجلی تاریخ و فرهنگ در روز ملی مازندران

آیین‌های کهن در روستای اورامان تخت میراث زنده عرفان و فرهنگ مردم زاگرس

در دل کوهستان‌های باشکوه زاگرس، روستای پلکانی اورامان تخت در استان کردستان، یکی از کهن‌ترین و زیباترین سکونتگاه‌های ایران قرار دارد؛ روستایی که در سال ۲۰۲۱ میلادی در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شد. نام «اورامان» از «هورامان» به معنای جایگاه اهورا گرفته شده و بیانگر پیشینه‌ای کهن از باورهای زرتشتی، عرفان ایرانی و فرهنگ اسلامی-کردی است.

در میان آیین‌های اصیل این سرزمین، دو مراسم «عروسی پیر شالیار» و «کومسای» جایگاهی ویژه دارند. مراسم عروسی پیر شالیار در نیمه زمستان برگزار می‌شود؛ آیینی آمیخته با دف‌نوازی، ذکر، مناجات و رقص‌های آیینی که یادآور عشق، ایمان و همدلی مردمان اورامان است. این آیین ریشه در روایت عارف بزرگ، پیر شالیار، دارد که به گفته مردم، با نیایش خود دختر پادشاه بخارا را شفا داد و آن رویداد به نمادی از برکت و کرامت الهی بدل شد.

مراسم کومسای نیز در نیمه بهار، در فضایی معنوی و جمعی برگزار می‌شود. واژه کومسای از «کو» (گردهمایی) و «مسای» (بادگیری) گرفته شده و به معنای اجتماع برای آموختن است. این آیین ترکیبی از نیایش، رقص‌های آیینی، دف‌نوازی و دعاست که وحدت اجتماعی و پیوند مردم با طبیعت را بازتاب می‌دهد. در این مراسم، آیین کهن «سنگ‌شکنی» نیز برگزار می‌شود؛ سنتی که برکت و دوام زندگی را در باور مردم نمادین می‌سازد.

زبان مردم اورامان، هورامی (اورامی) است؛ شاخه‌ای کهن از زبان کردی با ریشه‌های ایرانی اصیل. موسیقی محلی اورامان با دف، شمشال و آوازهای عرفانی همراه است که روح کوهستان را به صدا درمی‌آورد.

اورامان تخت، نه فقط یک میراث تاریخی، بلکه نمادی زنده از تداوم فرهنگ، معنویت و هویت مردم زاگرس است؛ سرزمینی که هنوز در آوای دف و نی، حضور اهورایی خویش را حفظ کرده است.

«چهاردهم آبان‌ماه» در تقویم رسمی ایران به عنوان روز مازندران نام‌گذاری شده است؛ روزی که یادآور هویت تاریخی مردم تپورستان/طبرستان و نمادی از تداوم فرهنگ بومی شمال ایران است. این مناسبت، فراتر از یک یادبود تاریخی، تجلی پیوند تاریخ، طبیعت و فرهنگ مردم مازندران است؛ فرهنگی که در بستر دریا، کوه، جنگل و کار سخت کوشانه شکل گرفته است.

پوشاک سنتی زنان مازندرانی با رنگ‌های درخشان چون قرمز، زرد و سبز، نمادی از باروری، زندگی و پیوند با طبیعت است. در مقابل، تزئینات سکه‌ای لباس‌ها بازتابی از امنیت اقتصادی و استقلال خانوادگی به شمار می‌آید.

در عرصه آیین‌ها، جشن «تیرماه سیزده شو» و اجرای نمایشی «لال‌بازی» از کهن‌ترین رسوم طبری است که با نمادهایی چون سکوت، ترکه‌زنی و هدیه، مفاهیم بخت‌گشایی، همدلی و پایان سال زراعی را بیان می‌کند. همچنین ورزش سنتی لوچو نمادی از پهلوانی و احترام اجتماعی در فرهنگ بومی است.

موسیقی مازندرانی نیز با مقام‌هایی چون «امیری» و «کتولی»، حافظ احساسات و روایت‌های تاریخی مردم است. ساز لُله‌وا، صدایی از دل کوه و مه دارد که بیانگر اندوه، عشق و استقامت گالش‌ها و چوپانان است.

در کنار این جلوه‌ها، زبان طبری (مازندرانی) ستون هویت فرهنگی این خطه است؛ زبانی که ریشه در پهلوی اشکانی و ساسانی دارد و بخش مهمی از واژگان و دانش بومی در حوزه کشاورزی، دامداری و زیست‌محیطی را در خود حفظ کرده است.

فرهنگ مازندران، نظامی منسجم از رنگ، صدا، زبان و آیین است که داستان ماندگاری و سازگاری انسان با طبیعت را روایت می‌کند. روز مازندران، فرصتی برای پاسداشت این میراث زنده و معرفی آن به نسل امروز است.

پرنده افسانه‌ای قزاقستان؛ جاودانه در برج بایترک

افسانه پرنده سامروک و درخت زندگی (بایترک) از کهن‌ترین روایت‌های مردم آسیای مرکزی است و جایگاهی ویژه در فرهنگ قزاقستان دارد. سامروک، پرنده‌ای افسانه‌ای و نماد شادی، سعادت و جاودانگی است که هر سال تخم طلایی خود را بر فراز بلندترین شاخه درخت زندگی می‌گذارد؛ تخمی که نشانه خورشید و امید به آینده‌ای روشن است.

برج بایترک در شهر آستانه، بازآفرینی معمارانه همین اسطوره است. این برج ۱۰۵ متری با بدنه‌ای فلزی که درخت زندگی را نمادپردازی می‌کند و گوی طلایی درخشان بر فراز آن، به عنوان نماد تخم سامروک، تجلی پیوند گذشته و آینده ملت قزاق است. درون گوی طلایی، قالب دست رئیس‌جمهور پیشین نورسلطان نظربایف و ۱۷ گلبرگ نمادین قرار دارد که نشانه اتحاد و صلح ملی‌اند.

برج بایترک امروز نه تنها یکی از شاخص‌ترین جاذبه‌های گردشگری قزاقستان است، بلکه به عنوان نماد فرهنگی و هویتی ملت قزاق، پیوند اسطوره، ایمان و پیشرفت را در قالبی مدرن به نمایش می‌گذارد.

پارک ملی آلتین امل؛ جادوی طبیعت و تاریخ

پارک ملی آلتین امل در قزاقستان، گنجینه‌ای شگفت‌انگیز از زیبایی‌های طبیعی و یادگارهای تاریخی است که در آن طبیعت و فرهنگ به زیبایی در هم آمیخته‌اند.

این پارک با وسعتی بیش از ۳۰۰ هزار هکتار در منطقه

آلماتی واقع شده و به‌ویژه به دلیل «تپه شنی آوازخوان» شهرت دارد؛ پدیده‌ای طبیعی که با وزش باد، نوایی شبیه به موسیقی در فضا طنین‌انداز می‌کند. از دیگر دیدنی‌های این منطقه، کوه‌های رنگارنگ آکتائو با قدمتی چند میلیون ساله و رشته‌کوه‌های آتشفشانی کاتوتائو هستند که مناظری چشم‌نواز و منحصر به فرد را پیش روی گردشگران قرار می‌دهند.

پارک آلتین امل با بیش از ۱۸۰۰ گونه گیاهی و ۵۷ گونه جانوری، از جمله گونه‌های نادر و در معرض خطر، به‌راستی بهشت طبیعت‌دوستان به شمار می‌رود.

فراتر از جذابیت‌های طبیعی، این پارک از منظر تاریخی و فرهنگی نیز اهمیت فراوانی دارد. تپه‌های تدفینی بشاتیر آرامگاه‌های اشراف ساکایی را در خود جای داده‌اند و سنگ‌نگاره‌های دره‌های کارالاسپه و تراکتی، نشانه‌هایی از زندگی انسان‌های پیشاتاریخ هستند. این پارک که به افتخار دانشمند برجسته قزاق، شوقان ولیخانف، نام‌گذاری شده است، همچون موزه‌ای زنده از تاریخ و طبیعت می‌درخشد.

جشن بزرگ سیب در آلمانی

شهر آلمانی، که به عنوان «زادگاه سیب جهان» شناخته می‌شود، روز جهانی سیب را با برگزاری جشنواره‌ای باشکوه گرامی داشت.

این رویداد سالانه که نمادی از فراوانی، سلامتی و شکوفایی است، ادای احترامی به میراث تاریخی و طبیعی این منطقه به‌شمار می‌رود. آلمانی در دامنه رشته‌کوه زایلایسکی آلتاو قرار دارد و زادگاه سیب وحشی سیورس است؛ گونه‌ای که نیاکان تمامی سیب‌های اهلی امروزی جهان محسوب می‌شود.

در این جشن، خانواده‌ها، هنرمندان و صنعتگران با موسیقی زنده، عطر نان‌های تازه و طعم سیب‌های آبدار و رسیده پذیرایی شدند. در حال حاضر بیش از ۱۰۰ گونه سیب، از جمله ۲۷ نوع سیب سیورس، در فهرست ملی اصلاح نژاد قزاقستان ثبت شده است. این جشنواره نشانگر پیوند عمیق مردم آلمانی با نماد شهرشان و اهمیت حفظ این میراث طبیعی ارزشمند بود.

جاذبه طبیعی «تمبالی تاس»؛ نگارخانه‌ای سنگی در کنار رودخانه ایللی

«تمبالی تاس» که در نزدیکی رودخانه ایللی و در منطقه آلمانی قزاقستان واقع شده است، یکی از ارزشمندترین جاذبه‌های طبیعی و باستان‌شناسی آسیای مرکزی به‌شمار می‌رود؛ مجموعه‌ای از سنگ‌نگاره‌ها که میراث فرهنگی چندین هزار ساله این سرزمین را به تصویر می‌کشد.

شهرت تمبالی تاس به سبب نقش‌های سنگی باستانی

آن است که بر صخره‌ها حکاکی شده‌اند. این آثار هنری، که قدمتشان به عصر سنگ و عصر مفرغ بازمی‌گردد، روایتگر زندگی انسان‌های اولیه، صحنه‌های شکار و تصاویر نمادین از حیوانات‌اند. در کنار این نقوش، کتیبه‌ها و نگاره‌های بودایی نیز دیده می‌شود که بیانگر تبادل فرهنگی و مذهبی تمدن‌های کهن آسیای مرکزی است.

از دهه ۱۹۷۰ میلادی، صخره‌های مرتفع تمبالی تاس به یکی از مقاصد محبوب صخره‌نوردان تبدیل شده و امروزه مسیرهای مجهز برای کوهنوردی، همراه با چشم‌اندازهای طبیعی رودخانه ایللی، گردشگران بسیاری را جذب می‌کند. این منطقه همچنین برای کمپینگ، قایق‌سواری و پیاده‌روی نیز شرایط ایده‌آلی دارد.

بر اساس گزارش‌های تازه، در چارچوب برنامه توسعه گردشگری منطقه آلمانی، قرار است پلی احداث شود که مجموعه تمبالی تاس را به شهر عشایر - یک مرکز فرهنگی و قوم‌نگاری در نزدیکی رودخانه ایللی - متصل می‌کند. هدف این طرح، ایجاد یک مقصد گردشگری یکپارچه و احیای ظرفیت‌های تاریخی و طبیعی این منطقه است.

کوک‌بورو؛ بازی سنتی سوارکاری قرقیزستان

آیین‌های ملی، رویدادهای رسمی و زندگی روزمره استفاده می‌شود و طرح و نقش آن بیانگر جایگاه اجتماعی، منطقه جغرافیایی و باورهای معنوی پوشندگان آن است. ساخت آق‌قالپاق حاصل دانشی سنتی است که نسل‌به‌نسل، به‌ویژه توسط زنان هنرمند، منتقل می‌شود. مراحل آن شامل نمدمالی، برش و دوخت از چهار قطعه متقارن و گلدوزی نقش‌های سیاه‌رنگ نمادین است. بیش از ۸۰ سبک شناخته‌شده از این کلاه وجود دارد که هرکدام بازتاب‌دهنده تنوع فرهنگی قرقیزستان‌اند. روز ۵ مارس در قرقیزستان به‌عنوان «روز ملی آق‌قالپاق» گرامی داشته می‌شود؛ روزی برای پاسداشت غرور ملی و میراثی که پیوند میان هنر، هویت و زندگی روزمره را زنده نگاه می‌دارد.

هنر ساخت یورت؛ میراث ناملموس قرقیزها و قزاق‌ها

یورت سکونت‌گاه سنتی عشایری با اسکلت چوبی و پوشش نمدی است که در قرقیزستان و قزاقستان رایج است. این سازه دایره‌ای نماد تحرک، سازگاری با طبیعت و پیوند خانوادگی است و در ۲۰۱۴ توسط یونسکو به‌عنوان میراث ناملموس ثبت شد.

یورت از شانیراک (تاج گنبدی)، کرگه (دیواره‌های چوبی) و اویوک (تیرهای اتصال‌دهنده) تشکیل می‌شود. مردان اسکلت و زنان نمد و تزئینات داخلی را می‌سازند.

یورت فراتر از سرپناه، نماد هویت و فرهنگ عشایری است و شانیراک در نشان ملی قزاقستان دیده می‌شود. ثبت یونسکو از صنعتگران محلی حمایت و گردشگری فرهنگی را ترویج کرده است.

کوک‌بورو (KOK-BORU)، که در قرقیزستان با نام اولاک ترتیش نیز شناخته می‌شود، یکی از پرهیجان‌ترین و کهن‌ترین بازی‌های سوارکاری آسیای مرکزی است. این ورزش ریشه در آیین‌های شکار عشایری دارد؛ زمانی که سواران قرقیز در تعقیب گرگ‌ها مهارت و شجاعت خود را می‌آزمودند. نام «کوک‌بورو» به‌معنای «گرگ خاکستری» است و به همین پیشینه اسطوره‌ای اشاره دارد. دو تیم سوارکار در زمینی باز برای انداختن شیء بازی (لاشه بز یا قالب مصنوعی) در چاه گل‌زنی تیم مقابل رقابت می‌کنند. این بازی در سال ۲۰۱۷ در فهرست میراث فرهنگی ناملموس بشریت یونسکو ثبت شد.

کوک‌بورو برای مردم قرقیز تنها یک ورزش نیست، بلکه نمادی از هویت، همبستگی و روح حماسی ملت آنان است. این بازی در جشن‌های ملی، آیین‌های سنتی و رویدادهایی مانند بازی‌های جهانی عشایر برگزار می‌شود و امروزه با رعایت اصول ایمنی و استفاده از قالب‌های مصنوعی در رقابت‌های رسمی اجرا می‌گردد. ثبت جهانی آن گامی مهم در حفظ و انتقال این میراث زنده به نسل‌های آینده به‌شمار می‌آید.

هنر ساخت آق‌قالپاق؛ میراث فرهنگی ناملموس

آق‌قالپاق (AK-KALPAK)، کلاه سفید سنتی مردان قرقیز، نماد هویت، وقار و خرد مردم قرقیزستان است. واژه «آق» به‌معنای سفید و «قالپاق» به‌معنای کلاه است. این اثر فرهنگی در سال ۲۰۱۹ میلادی در فهرست میراث فرهنگی ناملموس بشریت یونسکو ثبت شد. آق‌قالپاق در

هنر آکین‌ها؛ روایت‌گران بداهه‌گوی قرقیزستان

هنر آکین‌ها، یکی از شاخص‌ترین جلوه‌های فرهنگ شفاهی قرقیزستان است که در سال ۲۰۰۸ در فهرست میراث فرهنگی ناملموس یونسکو به ثبت رسید. آکین‌ها، شاعران بداهه‌سرایی هستند که با ساز سنتی «کوموز»، روایت‌های حماسی، طنزهای اجتماعی و بازتاب‌های فرهنگی مردم خود را در قالب شعر و موسیقی بیان می‌کنند.

دوئل‌های شعری معروف به «آیتیس» از مهم‌ترین جلوه‌های این سنت است؛ رویارویی زبانی و هنری دو شاعر که در آن، خلاقیت، طنز، و حکمت مردمی در لحظه شکل می‌گیرد. هنر آکین‌ها نه تنها حافظ حافظه فرهنگی ملت قرقیز، بلکه نمادی از پویایی زبان، موسیقی و هویت ملی این سرزمین به‌شمار می‌رود.

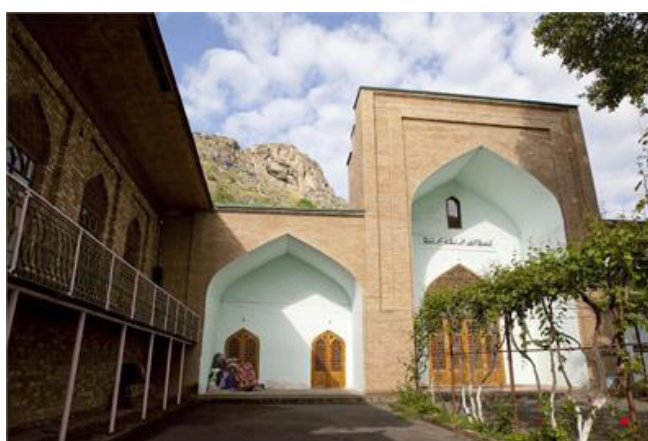
کوه مقدس سلیمان‌تو

کوه سلیمان‌تو، در قلب شهر اوش در جنوب قرقیزستان، تنها اثر فرهنگی این کشور است که در سال ۲۰۰۹ در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شد. این کوه، با پیشینه‌ای بیش از یک و نیم هزاره، نماد تداوم آیین‌های مقدس، معنویت و پیوند انسان با طبیعت در آسیای مرکزی است.

سلیمان‌تو با پنج قله و دامنه‌هایی سرشار از آثار تاریخی، از دیرباز مکانی برای نیایش، شفا و تأمل بوده است. سنگ‌نگاره‌های عصر برنز، مساجد تراشیده‌شده در دل صخره، و زیارتگاه‌هایی که به حضرت سلیمان منسوب‌اند، بازتابی از تلفیق باورهای پیشااسلامی با سنت‌های اسلامی‌اند.

این کوه بر اساس معیارهای (iii) و (vi) یونسکو به عنوان گواهی استثنایی از یک سنت فرهنگی زنده و مرتبط با باورهای معنوی بشر شناخته شد. مساحت محوطه اصلی آن ۱۱۲ هکتار است و در منطقه‌ای حفاظتی به وسعت ۴۷۸۸ هکتار قرار دارد.

سلیمان‌تو امروز نه تنها یک مکان مقدس و زیارتی است، بلکه به عنوان میراثی جهانی، تجسمی از همزیستی ایمان، تاریخ و طبیعت در قلب آسیای مرکزی به‌شمار می‌رود.

موهن جو-دارو: شهر گمشده باستانی پاکستان

موهن جو-دارو، یکی از قدیمی‌ترین شهرهای جهان و شاهکار تمدن دره سند، در خاک پاکستان امروزی واقع شده است. این شهر باستانی که قدمت‌ش به حدود ۲۶۰۰ سال پیش از میلاد می‌رسد، جلوه‌ای از شهرسازی پیشرفته، معماری منظم و سیستم‌های پیشرفته آبرسانی در دوران باستان است.

موهن جو-دارو، با خیابان‌های منظم، حمام‌های عمومی و سازه‌های آجری مهندسی‌شده، همچنان رازهایی از تمدن‌های اولیه بشری و دانش شگفت‌انگیز نیاکان ما را در دل خود پنهان کرده است.

میراث ناملموس کالاشا: سوری جَگِک

در دره‌های کوهستانی چترال پاکستان، مردم کالاشا سنت کهن سوری جَگِک را زنده نگه داشته‌اند؛ نظامی بومی از دانش نجومی و هواشناسی که زندگی آنان را با ریتم طبیعت هماهنگ می‌کند. در این آیین، بزرگان «جَگِک» با مشاهده خورشید، ماه و ستارگان، تغییر فصل‌ها را پیش‌بینی کرده و راهنمایی برای کشاورزی، دامداری و برگزاری جشن‌ها ارائه می‌دهند.

این دانش سنتی در سال ۲۰۱۸ در فهرست میراث فرهنگی ناملموس یونسکو ثبت شده است و بازتابی از پیوند عمیق مردم کالاشا با طبیعت و جهان‌بینی بومی آنان به شمار می‌رود.

کتابخانه ملی تاجیکستان

میرشکر سال‌ها به‌عنوان دبیر انجمن نویسندگان تاجیکستان فعالیت داشت و به پاس آثارش، عنوان «شاعر خلقی تاجیکستان» و جایزه دولتی رودکی را دریافت کرد. میرشکر از دهه ۱۹۳۰ شعرهایی برای کودکان سرود و با منظومه‌های پرآوازه‌ای چون قشلاق طلایی (۱۹۴۲) و رودخانه پنج

نآرام (۱۹۴۹) جایگاه ویژه‌ای در ادبیات تاجیک یافت. از دیگر آثار او می‌توان به دشت لوند، عشق دختر کوهسار و اوراق محبت اشاره کرد. شعرهایش بازتاب روح ساده، طبیعت‌دوست و انسان‌گرای مردم کوهستان‌های پامیر است.

نام میرسعید میرشکر امروز بر پیشانی کتابخانه‌ها، مؤسسات فرهنگی و خیابان‌هایی در تاجیکستان می‌درخشد؛ یادگاری از شاعری که صداقت و مهربانی را در واژه‌ها جاودانه کرد.

موزه ملی تاجیکستان؛ گنجینه تاریخ و هنر دوشنبه

موزه ملی تاجیکستان یا «آثارخانه ملی»، در سال ۲۰۱۱ در محوطه‌ای به وسعت ۲۴ هزار متر مربع در مرکز شهر دوشنبه تأسیس شد و دارای ۲۲ تالار است که جلوه‌گاه تاریخ، فرهنگ و هنر مردم تاجیک می‌باشد. آثار موزه در چهار بخش طبیعت، تاریخ باستان و میانه، تاریخ معاصر و هنرهای تجسمی به نمایش درآمده است.

در بخش‌های تاریخی، نمونه‌هایی از فرهنگ زرتشتی، آثار سامانی، ساسانی و کوشانی، سکه‌ها، سفالینه‌ها و دیوارنگارهای پنچکنت دیده می‌شود. تالار هنرهای تجسمی نیز مجموعه‌ای از نقاشی‌ها و مجسمه‌های هنرمندان تاجیک از روزگار کهن تا امروز را دربر دارد. موزه ملی تاجیکستان امروز یکی از نمادهای فرهنگی و گردشگری مهم دوشنبه است که هر روز از ساعت ۸ تا ۱۸ پذیرای بازدیدکنندگان است.

کتابخانه ملی تاجیکستان که در سال ۱۹۳۳ میلادی بر پایه کتابخانه شهر دوشنبه (استالین‌آباد پیشین) تأسیس و یک سال بعد به نام ابوالقاسم فردوسی نام‌گذاری شد، از سال ۱۹۹۳ عنوان «کتابخانه ملی» را دارد. ساختمان جدید آن در سال ۲۰۱۲ با حضور رئیس‌جمهور امام‌علی رحمان افتتاح شد و با معماری مدرن به شکل «کتاب باز»، نمادی از دانش و فرهنگ تاجیکستان به‌شمار می‌رود. این مجموعه ۹ طبقه‌ای با مساحت بیش از ۴۴ هزار متر مربع، ۲۷ تالار مطالعه، ۳۶ بخش تخصصی و چهار مرکز علمی دارد و روزانه پذیرای بیش از هزار مراجعه‌کننده است.

کتابخانه ملی تاجیکستان بزرگ‌ترین مرکز فرهنگی، پژوهشی و اطلاع‌رسانی کشور است و بیش از سه میلیون سند به ۵۰ زبان جهان در خود جای داده است. این نهاد با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، خدمات الکترونیکی و کتابخانه دیجیتال را توسعه داده و به بیش از ۲۰۰ هزار عضو فعال خدمت‌رسانی می‌کند. نسخه‌های خطی و آثار ارزشمند ادب فارسی - تاجیکی از رودکی، فردوسی، ابن‌سینا و مولوی تا نویسندگان معاصر در این گنجینه نگهداری می‌شود. کتابخانه با بیش از ۶۰ نهاد خارجی همکاری دارد و عضو سازمان‌های بین‌المللی کتابداری از جمله IFLA و ECO است.

میرسعید میرشکر؛ شاعر روشنی و صدای کودکان پامیر

میرسعید میرشکر (۱۹۱۲-۱۹۹۳)، شاعر و درام‌نویس برجسته تاجیک و از چهره‌های نامدار ادبیات معاصر تاجیکستان بود. او در روستای سندیف شغنان بدخشان زاده شد و سال‌های نخستین فعالیتش را با روزنامه‌نگاری آغاز کرد.

بانوان سخنور تاجیک - قمبر خان و معظم خان خجندی

قمبرخان خجندی (۱۲۲۵-۱۲۹۸ هجری)، از بانوان فرهیخته و شاعران نامدار خجند در قرن نوزدهم بود. او تحصیلات خود را در زادگاهش آغاز کرد و با الهام از شاعران فارسی‌گوی چون سعدی، حافظ و جامی، به سرودن شعر پرداخت. قمبرخان از پیشگامان آموزش دختران در خجند بود و با تلاش او نخستین مدرسه برای دختران در این شهر تأسیس شد. از او بیاضی شامل چهل‌وپنج غزل به فارسی و ترکی برجای مانده که بیشتر درون‌مایه‌های اخلاقی، اجتماعی و عاشقانه دارند. زبان شعرش ساده و روان است و در آثارش از آرایه‌های لطیف ادبی بهره گرفته است.

دختر او، معظم‌خان خجندی (۱۸۳۳-۱۹۱۷)، نیز شاعره‌ای برجسته بود که همانند مادرش به دو زبان فارسی و ترکی شعر می‌سرود. اشعار او بازتابی از رنج‌های زمانه، اندوه غربت و بی‌عدالتی‌های اجتماعی است. بخش‌هایی از سروده‌های معظم‌خان توسط خواهرش معطرخان گردآوری و حفظ شده است. او در غزل‌سرایی از سبک و مضامین علی‌شیر نوایی و فضولی پیروی می‌کرد.

قمبرخان و معظم‌خان، دو بانوی سخنور از سرزمین خجند، یادگار دوره‌ای هستند که صدای زنانه در شعر فارسی و ترکی، پژواکی از عشق، خرد و شجاعت فرهنگی بود.

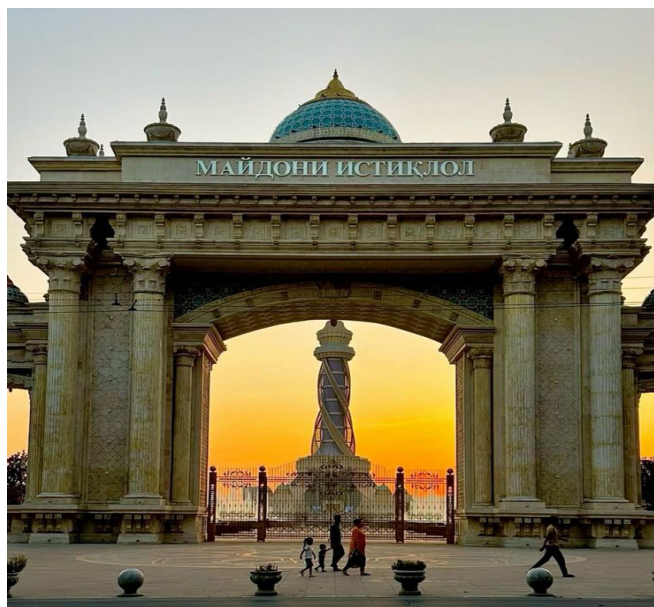
گل‌چهره سلیمانی؛ بانوی شعر کودک تاجیکستان

گل‌چهره سلیمانی (۱۹۲۸-۲۰۰۳)، شاعر برجسته تاجیک و فرزند پیرو سلیمانی، از نام‌های درخشان ادبیات کودک و نوجوان تاجیکستان است. او در سال ۱۹۴۷ از دانشگاه آموزشی بخارا فارغ‌التحصیل شد و فعالیت فرهنگی خود را در شهر دوشنبه آغاز کرد.

سلیمانی در نشریات مهمی چون پایونر تاجیکستان، صدای شرق و زنان تاجیکستان به‌عنوان سردبیر حضور داشت و از سال ۱۹۵۷ عضو اتحادیه نویسندگان شوروی بود. بخش بزرگی از آثارش به کودکان و نوجوانان اختصاص دارد و سروده‌هایش چون «امروز عید»، «ترگس»، «چرخ و فلک»، «تیر و کمان» و «وقتی که لاله‌ها می‌شکفند» در حافظه فرهنگی تاجیکستان ماندگار شده‌اند. اشعار او به چندین زبان از جمله روسی، ازبکی، اوکراینی و ترکمنی ترجمه شده است.

گل‌چهره سلیمانی در سال ۱۹۸۶ نشان «دوستی خلق‌ها» و در ۱۹۸۸ جایزه ادبی «رودکی» را دریافت کرد و عنوان «شاعر مردمی تاجیکستان» به او اعطا شد؛ بانویی که صدای لطیف شعر کودک تاجیکستان بود.

قره‌قوز: هنر جاودان نمایش سایه‌ای ترکیه

صومعه سوملا: دیر آسمانی در ابرها

در دل کوه‌های سرسبز و مه‌آلود ترابزون در ترکیه، صومعه تاریخی سوملا چون نگینی بر صخره‌های بلند کوه ملا می‌درخشد. این بنای شگفت‌انگیز که بیش از ۱۶۰۰ سال قدمت دارد، یکی از دیدنی‌ترین یادگارهای مذهبی و معماری بیزانسی در جهان به شمار می‌رود. صومعه سوملا در قرن چهارم میلادی به‌دست دو راهب، بارناباس و سوفرونوس، بنیان‌گذاری شد و در دل صخره‌ای عظیم تراشیده شد. نقاشی‌های دیواری (فرسکوها)ی درون آن با رنگ‌های درخشان، روایتگر داستان‌های ایمان، ایشار و معنویت در دوران بیزانس‌اند.

احاطه‌شده در میان جنگل‌های انبوه، چشمه‌سارها و صدای آبشارهای کوهستانی، سوملا تنها یک مکان مذهبی نیست؛ بلکه سفری است در تاریخ، طبیعت و آرامش.

قره‌قوز یکی از برجسته‌ترین گونه‌های هنر نمایشی سنتی ترکیه است که با طنز، فولکلور و فلسفه، سایه‌ها را جان می‌بخشد. در این نمایش، پیکره‌هایی ساخته‌شده از پوست شفاف شتر یا گاو، پشت پرده‌ای سفید به حرکت درمی‌آیند و با مهارت و صدای عروسک‌گردان و راوی زنده می‌شوند.

دو شخصیت اصلی، قره‌قوز - مردی شوخ‌طبع و صادق از میان مردم - و حاجی‌وت، فردی تحصیل‌کرده و مؤدب، در گفت‌وگوهایی طنزآمیز و هوشمندانه، تضاد میان سادگی مردمی و فرهیختگی طبقه روشنفکر را به تصویر می‌کشند. این گفت‌وگوها بازتابی از تنوع زبانی، شوخ‌طبعی و خرد عامیانه مردم آناتولی است.

نمایش قره‌قوز در گذشته بخش جدایی‌ناپذیری از شب‌های ماه رمضان و جشن‌های مردمی بود و امروزه نیز در سالن‌های تئاتر، جشنواره‌ها و برنامه‌های آموزشی در سراسر ترکیه اجرا می‌شود.

این هنر در سال ۲۰۰۹ میلادی در فهرست میراث فرهنگی ناملموس بشریت یونسکو به ثبت رسید و همچنان به‌عنوان نمادی زنده از خلاقیت و پویایی فرهنگی ملت ترکیه شناخته می‌شود.

ترکمنستان؛ روایت زنده از تمدن جاده ابریشم

از معماری باشکوه عشق آباد تا طرح‌های ظریف تلپک و گل‌های ترکمنی، ترکمنستان جلوه‌ای زنده از پیوستگی زیبایی‌شناسی عشایری و تبدلات فرهنگی جاده ابریشم است. میراث ناملموس این سرزمین- از قالی‌بافی و پرورش اسب آخال‌تکه گرفته تا روایت‌های حماسی شفاهی - بازتابی از تداوم هنر و سنت در گستره منطقه اکو به‌شمار می‌رود.

مؤسسه فرهنگی اکو با افتخار، سهم برجسته ترکمنستان در میراث مشترک فرهنگی کشورهای عضو را ارج می‌نهد و بر ترویج شناخت متقابل و همکاری‌های علمی و فرهنگی در منطقه تأکید دارد.

اسب آخال‌تکه: نماد نجابت و هویت ملی ترکمنستان

اسب آخال‌تکه، یکی از کهن‌ترین و زیباترین نژادهای اسب در جهان، نماد ملی و فرهنگی ترکمنستان است. این اسب با ریشه‌ای بیش از سه هزار سال، در باورهای محلی موجودی مقدس و الهام‌بخش به‌شمار می‌آید؛ نشانه‌ای از پیوند انسان با طبیعت و نماد وفاداری، نجابت و شجاعت در افسانه‌های ترکمن.

در آیین‌های سنتی، تولد کره‌اسب با دعا و آیین‌های نمادین همراه است و تصویر آخال‌تکه در هنرهای چون قالی‌بافی، سوزن‌دوزی و نگارگری حضوری پررنگ دارد. هر ساله در آخرین یکشنبه آوریل، روز ملی اسب ترکمن با جشن‌ها و مسابقات سوارکاری برگزار می‌شود؛ آیینی که در سال ۲۰۲۱ در فهرست میراث ناملموس یونسکو ثبت شد.

اسب آخال‌تکه فراتر از یک نژاد ارزشمند، نمادی زنده از هویت ملی، اسطوره و زیبایی در فرهنگ ترکمنستان است.

آموزش عالی و سواد در ترکمنستان

ترکمنستان با هدف ارتقای توسعه انسانی، نظام آموزشی خود را در چارچوب سیاست‌های متمرکز دولتی پیش می‌برد. وزارت آموزش این کشور متولی اصلی برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت بر آموزش عمومی و عالی است.

نظام آموزشی ترکمنستان شامل دوره‌های پیش‌دبستانی، ابتدایی، متوسطه و آموزش عالی است و تحصیل در تمام مقاطع تا سطح دانشگاهی رایگان و دولتی است. نرخ باسوادی بزرگسالان (۱۵ سال به بالا) در این کشور حدود ۹۹ درصد گزارش شده است.

دانشگاه‌های ترکمنستان در حوزه‌های مهندسی، نفت و گاز، کشاورزی، علوم انسانی و فناوری اطلاعات فعالیت دارند و طی سال‌های اخیر حضور پررنگی در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی یافته‌اند.

حضور فعال زنان در آموزش، توسعه فناوری‌های آموزشی، و گسترش همکاری‌های علمی با دانشگاه‌های بین‌المللی از محورهای اصلی سیاست آموزشی ترکمنستان به شمار می‌رود. این روند بیانگر حرکت نظام آموزش عالی کشور به سوی استانداردهای جهانی و پایداری علمی است.

جشن برداشت محصول

هر سال در دومین یکشنبه ماه نوامبر، مردم ترکمنستان جشن ملی برداشت محصول را با شکوه فراوان برگزار می‌کنند؛ جشنی که در تقویم رسمی کشور جایگاهی ویژه دارد. امسال این روز مصادف با ۱۸ آبان ۱۴۰۴ (۹ نوامبر ۲۰۲۵) بود.

در این آیین ملی، کشاورزان به پاس تلاش یکساله خود در برداشت پنبه و محصولات کشاورزی تجلیل می‌شوند. مراسم شامل نمایشگاه‌های کشاورزی، جشن‌های محلی، کنسرت‌ها، مسابقات، اسب‌دوانی اسب‌های آخال‌تکه و اهدای جوایز به کشاورزان نمونه است.

این جشن، نمادی از برکت، تلاش جمعی و پیوند انسان با زمین و طبیعت در فرهنگ ترکمن به‌شمار می‌رود.

زندگی عشایری ترکمن‌ها؛ میراثی زنده از فرهنگ و سنت

زندگی عشایری ترکمن‌ها، ریشه‌دار در تاریخ کهن آسیای مرکزی، بازتابی از هویت فرهنگی ترکمنستان است. این سبک زندگی با سنت‌هایی چون فرش‌بافی، جواهرسازی و پرورش اسب‌های آخال‌تکه، بخشی از میراث زنده منطقه به‌شمار می‌رود.

ترکمن‌ها قرن‌ها در دشت‌های قره‌قوم به دامداری و کوچ‌نشینی پرداخته و از طریق جاده ابریشم با اقوام همسایه دادوستد فرهنگی داشته‌اند. چادرهای سنتی یورت، فرش‌های دستباف با نقش‌های گل قبیله‌ای و زیورآلات نقره‌ای از نمادهای اصلی این فرهنگ هستند. موسیقی و روایت‌گری شفاهی، به‌ویژه اجرای داستان‌های حماسی توسط «باغشی‌ها»، نیز جایگاه ویژه‌ای در میان عشایر دارد.

زنان ترکمن در قلب این فرهنگ قرار دارند؛ آنان علاوه بر فرش‌بافی و صنایع دستی، حافظ سنت‌ها و آیین‌های خانوادگی‌اند. هرچند شهرنشینی، تغییرات اقلیمی و نفوذ فرهنگ مدرن چالش‌هایی برای تداوم زندگی عشایری ایجاد کرده است، اما دولت ترکمنستان با همکاری یونسکو و کشورهای عضو اکو، از طریق برگزاری جشنواره‌ها و کارگاه‌های آموزشی، به حفظ و ترویج این میراث می‌پردازد.

امروز، فرهنگ عشایری ترکمن‌ها همچنان نمادی از اصالت، پایداری و زیبایی در آسیای مرکزی است و همانند فرش‌های درخشان، پیوندی میان گذشته و آینده ایجاد می‌کند.

ایچانقلعه؛ قلب تاریخی شهر خیو

میراث جهانی یونسکو ثبت شده‌اند و نیز با هنرهایی چون بافندگی ابریشم، سفال‌گری و موسیقی سنتی، به یکی از غنی‌ترین مقاصد فرهنگی منطقه بدل شده است.

در سال‌های اخیر، این کشور با راه‌اندازی قطارهای سریع‌السیر میان شهرهای تاریخی، تجهیز موزه‌ها، ایجاد پلتفرم‌های دیجیتال گردشگری و آموزش راهنمایان محلی، تجربه سفر فرهنگی اصیل‌تری را برای گردشگران جهانی فراهم کرده است. انتخاب ازبکستان به‌عنوان مقصد برتر، جایگاه آن را به‌عنوان قلب گردشگری فرهنگی آسیای مرکزی تثبیت کرده و نمادی از نقش روبه‌گسترش این کشور در دیپلماسی فرهنگی منطقه‌ای به‌شمار می‌آید.

میدان ریگستان سمرقند؛ نگین علم و معماری

میدان تاریخی ریگستان در سمرقند، نمادی از شکوه علمی و هنری دوره تیموریان و از برجسته‌ترین نمونه‌های معماری اسلامی در آسیای میانه است. این مجموعه که در سده‌های پانزدهم تا هفدهم میلادی شکل گرفته، از سه بنای باشکوه تشکیل شده است: مدرسه الغ‌بیگ (۱۴۲۰م)، مدرسه شیردار (۱۶۱۹م) و مسجد-مدرسه طلاکاری (۱۶۴۶م).

مدرسه الغ‌بیگ، به دستور دانشمند و حاکم نامدار تیموری، الغ‌بیگ، به‌عنوان مرکز علوم عقلی و نجوم ساخته شد و با نقوش هندسی و سماوی خود جلوه‌ای از دانش ریاضی و هیئت آن دوران را بازتاب می‌دهد. مدرسه شیردار، با طرحی متقارن در برابر آن و تزیینات شیرهای طلایی نمادین، نمود قدرت و شکوه دوره شیبانی است. مسجد-مدرسه طلاکاری نیز با کاربست تکنیک درخشان زرنگاری «کوندال»، اوج هنر تزیینی و تلفیق کارکرد مذهبی و آموزشی را در خود جای داده است.

میدان ریگستان، با معماری متقارن، گنبد‌های دوپوسته و کاشی‌کاری‌های ظریف، نه‌تنها جلوه‌ای از مهندسی و زیبایی‌شناسی اسلامی است، بلکه یادآور دوران درخشان علم، هنر و بازرگانی در مسیر جاده ابریشم به‌شمار می‌رود. این مجموعه در سال ۲۰۰۱ میلادی از سوی یونسکو به‌عنوان «چهارراه فرهنگ‌ها» در فهرست میراث جهانی ثبت شد.

ایچانقلعه، بخش قدیمی و محصور شهر خیوه در منطقه خوارزم ازبکستان، یکی از ناب‌ترین نمونه‌های معماری پارسی در آسیای مرکزی است. این شهر تاریخی با دیوارهای خشتی بلند و مساحتی حدود ۲۶ هکتار، شامل بیش از ۵۰ بنای شاخص و ۲۵۰ خانه سنتی از قرون ۱۸ و ۱۹ میلادی است. ایچانقلعه در مسیر تاریخی جاده ابریشم قرار داشته و بناهایی چون مناره کالتامینور با کاشی‌کاری فیروزه‌ای، مسجد جمعه با ۲۱۸ ستون منقوش، و کاخ تاش‌خاؤلی با تزیینات کاشی و چوب، جلوه‌هایی از هنر و مهارت معماران ایرانی و خوارزمی را به نمایش می‌گذارند.

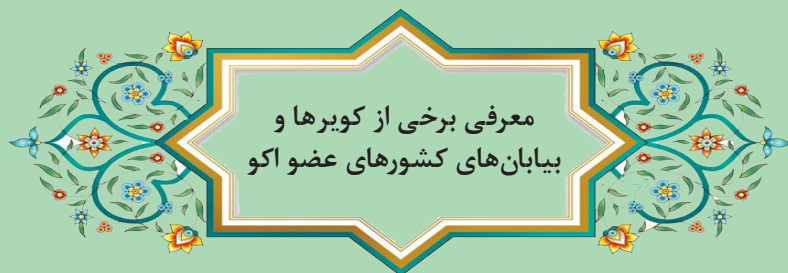
این شهر زنده، که در سال ۱۹۹۰ به‌عنوان نخستین اثر ازبکستان در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شد، نمونه‌ای کم‌نظیر از پیوند حیات اجتماعی و اصالت تاریخی است. در ایچانقلعه هنوز صنعتگران و خانواده‌ها زندگی می‌کنند و آیین‌های فرهنگی جاری است؛ از این‌رو، نه تنها یادگاری از گذشته، بلکه نمادی از تداوم فرهنگ و معماری پارسی در قلب آسیای مرکزی به‌شمار می‌آید.

ازبکستان؛ مقصد برتر گردشگری فرهنگی ۲۰۲۵

در مجمع جهانی گردشگری ۲۰۲۵ که از ۲۶ تا ۲۸ مهرماه در استانبول برگزار شد، جمهوری ازبکستان به‌عنوان «برترین مقصد گردشگری فرهنگی سال» معرفی گردید. این عنوان معتبر، نتیجه تلاش‌های گسترده این کشور در حفظ میراث تاریخی، توسعه گردشگری پایدار و ارتقای زیرساخت‌های فرهنگی است. ازبکستان با شهرهای تاریخی خود همچون سمرقند، بخارا، شهرسبز و ایچانقلعه که همگی در فهرست

معرفی برخی از کویرها و بیابان‌های کشورهای عضو اکو

ها در فهرست میراث جهانی یونسکو ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی جهت حفاظت از گونه‌های جانوری و گیاهی در معرض خطر نابودی در این منطقه بوده است.

بیابان قزل‌قوم یا شن‌سرخ یازدهمین بیابان بزرگ جهان است که بین کشورهای قزاقستان، ازبکستان و بخشی از ترکمنستان قرار دارد. مساحت آن ۲۹۸۰۰۰ کیلومتر مربع است و میان دو رود آمودریا و سیردریا واقع شده است.

در کشور ترکیه بیابانی وجود ندارد و بیشتر مناطق آن حاصلخیز هستند. اما تعداد کمی منطقه نیمه بیابانی مانند «کاراپینار» وجود دارد.

بیابان کاتپانا در پاکستان، مرتفع‌ترین کویر جهان است و گاهی، برف هم در آن می‌بارد و گفته می‌شود که درجه حرارت آن در زمستان به منفی ۲۵ درجه هم می‌رسد.

در افغانستان می‌توان به دشت خاش در ولایت نیمروز و دشت مارکو که از شمال ولایت نیمروز شروع می‌شود و تا نزدیکی ایران امتداد دارد و بزرگ‌ترین ذخایر اورانیوم در این دشت وجود دارد، اشاره نمود. دشت دغمن‌دی به مساحت ۳۰۰۰ کیلومتر مربع در امتداد مرز افغانستان و ایران قرار دارد.

کویر لوت، اولین اثر طبیعی ثبت شده ایران در یونسکو است. این جاذبه‌ی شگفت‌انگیز که ۱۰ درصد ایران را در بر گرفته است به عنوان یکی از مناطق خشک و فراگرم جهان شناخته می‌شود و در سال‌های گذشته گرم‌ترین نقطه کره زمین شناخته شده است و درجه حرارت آن به بیش از ۷۰/۷۰ درجه سانتیگراد ثبت گردیده است. تقریباً ۷۰ درصد از مساحت کویر لوت در استان کرمان قرار دارد و هنوز هم قسمت‌هایی از این کویر اسرارآمیز، ناشناخته است.

بیابان قره‌قوم (به معنای شن سیاه) بیابانی است در آسیای میانه و یکی از بزرگ‌ترین کویرهای شنی جهان است که حدود ۷۰ درصد از مساحت کشور ترکمنستان (۳۵۰ هزار کیلومتر مربع) را پوشانده است. این بیابان از دریاچه آرال در شمال تا کوهستان‌های کپه‌داغ در جنوب، و از رودخانه آمودریا در شمال شرق تا دریای خزر در باختر گسترش پیدا کرده است. در صحرای مرکزی قره‌قوم ترکمنستان میدان‌گازی عظیم قرار دارد. قره‌قوم دارای منابع غنی نفت و گاز طبیعی است. حفره آتشفشانی به نام دروازه جهنم از مکان‌های دورافتاده ولی دیدنی در قره‌قوم است.

بیابان‌های سرد زمستانی توران در قزاقستان، ترکمنستان و ازبکستان در میان شش مکان با اهمیت جهانی از نظر تنوع زیستی در آسیای مرکزی هستند و این منطقه فرا ملی شامل چهارده بخش است که در مناطق خشک منطقه معتدل آسیای مرکزی بین دریای خزر و کوه‌های مرتفع توران یافت می‌شوند. این منطقه در معرض شرایط آب و هوایی بیابان‌های بسیار سرد و تابستان‌های گرم قرار دارد. ظاهراً بیابان‌های زمستانی سرد توران نشان‌دهنده مدلی از فرایندهای اکولوژیکی و بیولوژیکی مداوم است که انطباق و بقای گیاهان و جانوران متنوع را در شرایط دشوار و متغیر محیط زیست نشان می‌دهد. هدف اصلی برای قرار دادن این مکان

سفالگری هنری مشترک و کهن در منطقه اکو

دراغانستان سالها پیش از میلاد اولین نشانه پیدایش کوره پخت در صنعت سفال دیده می‌شود؛ درواقع حدود هزار سال پیش از میلاد، چرخ سفالگری ساده ای که آن را با دست می‌گرداندند در این منطقه ساخته شد. اما امروزه در افغانستان این هنر جای خود را به محصولات خارجی داده است و هنر سفالگری با رکود بی سابقه ای مواجه است و چنانچه به آن توجهی نشود این هنر به تاریخ خواهد پیوست.

در تاجیکستان محققان معتقدند که چرخ سفالگری قدمتی بیش از سه هزار سال دارد ونوعی موزه زنده محسوب می‌شود. در این کشور تقریباً تمام انواع سفالگری ساده که در بین مردم دنیا معروف است ساخته می‌شود و همچنین فناوری‌های عالی محصولات سفالی محفوظ مانده است. سفالگری دستی شغلی خانگی بشمار می‌آید و ظروف سفالی را اساساً زنان در بالای ستونی استوار می‌ساختند که امکان می‌داد تا گل را بادست بچرخانند.

در ازبکستان شهر ریشتان، شهری در دره فرغانه‌ای ازبکستان، به سنت پویا و زنده‌ی سفالگری و سرامیک‌سازی‌اش معروف است. استادکاران و شاگردان دوشادوش یکدیگر کار می‌کنند و فنونی را پاس می‌دارند که نسل‌به‌نسل منتقل شده است و با بهره‌گیری از لعاب‌های طبیعی، سرامیک‌های منحصر به فرد خلق می‌کنند و سنتی دیرینه را زنده نگاه می‌دارند.

در بین مردم قزاقستان از قرن شانزدهم مرکز تولید سفال وجود داشته است که از کارگاه‌های سفالگری آن دوران، سرامیک با پوشش لعاب رنگی باقی مانده است.

در کشور جمهوری آذربایجان نیز این صنعت از قدیم تا به امروز اهمیت خود را حفظ کرده است. در دوره باستان زنان به کار سفال‌گری مشغول بودند و در عصر میانه چرخ سفالگری اختراع شد و مردم آذربایجان از این وسیله برای تهیه ظروف سفالی استفاده می‌کردند. از جمله مناطقی که در آذربایجان به سفالگری معروف است می‌توان شهر گنجه را نام برد. در کاوش‌های باستانشناسی معاصر در قسمت قلعه قدیمی باکو ظروف سفالی بسیاری کشف شد که مربوط به دوره‌های تاریخی عصرهفدهم و هیجدهم می‌باشد.

در قرقیزستان نیز باستان‌شناسان در منطقه اوزگن در استان اوش قرقیزستان، یک ظرف سفالی بلند به نام «هام» کشف کرده‌اند که ارتفاع چشمگیری معادل ۱.۷۵ متر دارد و نشانگر اهمیت این صنعت از دیرباز در این کشور می‌باشد. منطقه اوزگن، که در نزدیکی منطقه قزل اوکتیبر واقع شده است.

سفالگری هنری است با قدمت بسیار بالا که از نقطه نظر مورخان جزء مهم ترین مظاهر هنری است. سفالگری در ادوار تاریخی دست خوش تغییرات زیادی بوده و تکنیک‌های مختلفی به این هنر اضافه شده است. باستان‌شناسان از راه سفالگری با شرایط اجتماعی و اقتصادی یک دوره یا یک منطقه آشنا می‌شوند.

پیش از رواج شیشه، سفالینه‌ها رایج‌ترین مظروفات بشر بودند. مرغوب‌ترین خاک در صنعت سفالگری خاک رس می‌باشد که به دلیل وجود مقادیر بالای آهن در آن، به رنگ سرخ است. سفالگری از نخستین صنایع بشر است. خاستگاه آن گرچه به درستی آشکار نیست ولی از روی یافته‌های کهن، سرزمین باستانی سومر (در جنوب عراق امروزی) می‌باشد و البته به تازگی کشف تمدن جیرفت در استان کرمان ایران تردیدهایی در مورد این نظریه ایجاد کرده‌است. ظرف‌های سفالی، شاید یکی از قدیمی‌ترین ساخته‌های انسان است.

با گذشت زمان و گسترش زندگی، سفالگری هم تکامل یافته است. قدیمی‌ترین چرخ سفالگری و کوره پخت سفال در جهان در شهر شوش در ایران یافت شده‌است. همچنین قدیمی‌ترین ظروف سفالی منقوش مربوط به ایران است. در شش هزار سال پیش از میلاد اولین نشانه پیدایش کوره پخت در صنعت سفال دیده می‌شود و در سه هزار و پانصد سال پیش از میلاد چرخ سفالگری ساده‌ای که با دست حرکت می‌کرد ساخته شد. پیدایش چرخ سفالگری تحول بزرگی را در این صنعت به وجود آورد.

در پاکستان سفالگری یکی از کهن‌ترین و ارزشمندترین صنایع دستی به شمار می‌رود. از تمدن دره سند تا سفالگران امروزی، هنر شکل دادن به گل و خلق اشیای زیبا و کاربردی، بخش جدایی‌ناپذیر از فرهنگ پاکستان بوده است. سفالگری در تاریخ پاکستان جایگاه ویژه‌ای دارد و مناطق مختلف این کشور در سبک‌ها و تکنیک‌های خاص خود تخصص دارند. از جمله معروف‌ترین مراکز سفالگری در پاکستان، می‌توان به هاله (سند)، ملتان (پنجاب)، و راولپندی اشاره کرد.

در کشور ترکیه شهر آوانوس در کاپادوکیا مرکز سفالگری این کشور است. برخی از تکنیک‌های مورد استفاده در ساخت سفال در این شهر به زمان قوم باستانی هیتی‌ها (۲۰۰۰ قبل از میلاد) برمی‌گردد. برای بسیاری از مردم در این شهر، سفال منبع اصلی امرار معاش است. آوانوس به خاطر سفال‌های سنتی خود که بیش از ۴۰۰۰ سال است در این شهر تولید می‌شود، شناخته شده است.

زنان واخی پامیر؛ نگهبانان کوه‌های بلند و سنت‌های پایدار

در ارتفاعات باشکوه پامیر، که از آن به‌عنوان «بام جهان» یاد می‌شود، زنان واخی نماد استقامت، خرد بومی و تداوم فرهنگی‌اند. از بدخشان تاجیکستان تا دره گوجال پاکستان، آنان ماه‌ها گله‌های یاک و گوسفند را در مسیرهای دشوار کوهستانی هدایت می‌کنند، فرش‌های دست‌باف و پارچه‌های گلدوزی‌شده می‌سازند، لالایی‌های کهن می‌خوانند و روایت‌گر تاریخ شفاهی قوم خود هستند.

پوشاک رنگارنگ و زیورآلات نقره‌ای‌شان، بازتابی از پیوند هنر و هویت در دل سخت‌ترین شرایط طبیعی است؛ آمیزه‌ای از نقش‌های ایرانی، آسیای مرکزی و بومی که شادی و امید را در میان صخره‌ها و یخچال‌ها زنده نگه می‌دارد.

در روزگاری که تغییرات اقلیمی اکوسیستم‌های کوهستانی را تهدید می‌کند، دانش سنتی زنان واخی در مدیریت پایدار چراگاه‌ها و منابع طبیعی، نقشی حیاتی در حفاظت از طبیعت دارد. آنان میراث‌داران فرهنگی زنده‌اند؛ نگهبانانی که میان زمین و آسمان، پیوندی از زندگی، دانش و زیبایی را برای نسل‌های آینده حفظ می‌کنند.

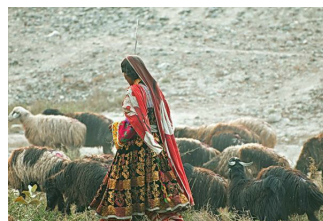

زندگی کوچ‌نشینی در منطقه اکو: میراثی زنده، الگویی پایدار

زندگی کوچ‌نشینی در منطقه اکو تنها یک شیوه سنتی زیست نیست، بلکه نظامی اجتماعی-بوم‌شناختی است که هزاران سال در هماهنگی با طبیعت تداوم یافته است. در کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو) از جمله افغانستان، آذربایجان، ایران، قزاقستان، قرقیزستان، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ترکیه و ازبکستان، جوامع کوچ‌نشین با تکیه بر دانش بومی خود راهکارهایی برای حفاظت از محیط‌زیست، مقابله با بیابان‌زایی و حفظ تنوع زیستی پدید آورده‌اند.

مطالعات انسان‌شناختی نشان می‌دهد که ساختارهای اجتماعی و نظام‌های مدیریتی در میان کوچ‌نشینان، بر پایه عدالت، همیاری و بهره‌برداری پایدار از منابع استوار است. جابه‌جایی‌های فصلی آنان پاسخی هوشمندانه به شرایط اقلیمی و زیست‌محیطی است که از فرسایش خاک و تخریب مراتع جلوگیری می‌کند.

در روزگار کنونی که تغییرات اقلیمی به چالشی جهانی بدل شده است، سبک زندگی کوچ‌نشینان الگویی پایدار و مقاوم در برابر بحران‌های محیطی به شمار می‌رود. مؤسسه فرهنگی اکو نیز با هدف پاسداشت و مستندسازی این میراث زنده، بر تداوم نقش کوچ‌نشینان به‌عنوان نگهبانان خرد بومی و نماد هم‌زیستی انسان و طبیعت تأکید دارد.

دیپلماسی فرهنگی و همگرایی تمدنی در حوزه اکو

شش مقام: میراث موسیقایی مشترک ایران زمین و آسیای مرکزی

شش مقام، یکی از اصیل ترین و پیچیده ترین سنت های موسیقی کلاسیک آسیای مرکزی است که در شهرهای تاریخی بخارا و سمرقند شکل گرفته و در سال ۲۰۰۸ میلادی به عنوان میراث مشترک تاجیکستان و ازبکستان در فهرست جهانی یونسکو ثبت شده است. واژه «شش مقام» به شش ساختار اصلی موسیقایی اشاره دارد که ریشه در سنت های کهن دستگاهی و مقامی حوزه تمدنی پارسی دارد.

این موسیقی در قرون ۱۸ و ۱۹ میلادی در دربار امیران بخارا به اوج رسید و از سازهایی چون تنبور، دوتار، عود و دف بهره می گیرد. اشعار فارسی از شاعران بزرگی همچون حافظ، سعدی، جامی و بیدل بخش اصلی آوازهای شش مقام را تشکیل می دهند و بدین سان، این هنر نقش مهمی در حفظ زبان و فرهنگ فارسی در ماوراءالنهر ایفا کرده است.

شش مقام نه تنها گنجینه ای موسیقایی، بلکه پلی فرهنگی میان ایران، تاجیکستان و ازبکستان است که یادآور پیوند عمیق ادبی و هنری مردمان این حوزه تمدنی می باشد.

سازمان همکاری اقتصادی (اکو) در آغاز بیشتر با اهداف اقتصادی شناخته می شد، اما بازوی فرهنگی آن، یعنی مؤسسه فرهنگی اکو (ECI)، مأموریت مهم تری را دنبال می کند: گسترش همگرایی تمدنی میان ده کشور عضو از مسیر دیپلماسی فرهنگی. در جهان امروز، فرهنگ نقش کلیدی در ایجاد اعتماد و درک متقابل میان ملتها دارد و زیربنای هر همکاری پایدار اقتصادی نیز هست.

تمرکز اصلی مؤسسه فرهنگی اکو، نهادهای سازو هویت فرهنگی مشترک منطقه ای است؛ هویتی که در زبان، ادبیات، هنر، موسیقی و آیین های بومی ریشه دارد. در این میان، نسل جوان و دانش آموزان به عنوان حاملان آینده این میراث، محور راهبردی مؤسسه تلقی می شوند.

میراث مشترک کشورهای عضو - از نورو و ادبیات کلاسیک تا هنرهای سنتی چون خوشنویسی و موسیقی مقامی - ظرفیت تبدیل شدن به یک «برند فرهنگی منطقه ای» را دارد. شهرهایی مانند سمرقند، بخارا، اصفهان، تبریز، لاهور و قونیه نیز به عنوان «موزه های زنده معماری» بستر مهمی برای تبادلات فرهنگی و آموزشی محسوب می شوند.

در کنار میراث، سرمایه انسانی جوان کلید آینده اکو است. تفاوت تقویم های ملی روز دانش آموز در کشورهای عضو، ضرورت تعریف یک روز مشترک منطقه ای برای دانش آموزان و جوانان اکو را نشان می دهد؛ روزی برای گرمیداشت نقش آنان در حفظ میراث و توسعه پایدار فرهنگی.

مؤسسه فرهنگی اکو با اجرای برنامه هایی چون جایزه ادبی اکو، جشنواره فیلم کوتاه منطقه ای و نمایشگاه های هنری جوانان، بستر گفت و گوی فراملی را میان نسل جدید ایجاد می کند. این سیاست جوان محور، بستری برای پرورش نسلی است که میراث مشترک را نه صرفاً تاریخی، بلکه بخشی از هویت امروز خود می دانند و بدین سان، مسیر همگرایی عمیق و پایدار منطقه ای هموار می شود.

زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مذکور، بهره‌مند شد؛ همچنین، آقایان احسان خزاعی و محمود علی انجم و خانم‌ها حکیمه دسترنجی و رابعه کیانی در آماده‌سازی و هماهنگی‌های مربوط به چاپ کتاب با مترجم همکاری نمودند. ترجمه این اثر به فارسی، دوستداران اقبال در ایران و دیگر کشورهای فارسی‌زبان را با بخش‌های عمیقی از اندیشه‌ها، احساسات و آرمان‌های تحقق‌نیافته علامه اقبال که در این مکاتبات بیان شده، آشنا می‌کند. این کتاب، فرصتی بی‌نظیر برای ارائه درکی واقع‌بینانه‌تر از جنبه‌های مختلف شخصیت و احوالات علامه اقبال در طول حیاتش فراهم می‌آورد. علاقه‌مندان جهت دریافت و امانت گرفتن این گنجینه ادبی می‌توانند به کتابخانه دیپلماتیک مؤسسه فرهنگی اکو مراجعه نمایند.

کتاب «رقایم اقبال به عطیه بیگم»، شامل مجموعه نامه‌های روشن‌گر و عاطفی علامه محمد اقبال لاهوری به عطیه بیگم فیضی است که در سپتامبر ۱۹۰۷ نگاشته شده‌اند. ترجمه فارسی این اثر در سال ۱۴۰۳ (برابر ۲۰۲۴)، در ۲۳۱ صفحه و به قطع رقعی، توسط انتشارات مؤسسه فرهنگی اکو منتشر و به بازار کتاب عرضه شده است. متن اصلی این نامه‌ها و خاطرات اقبال به زبان انگلیسی بوده است که بعدها به اردو ترجمه و به‌صورت جداگانه در هر دو زبان منتشر شد. از آنجایی که دستخط انگلیسی علامه اقبال برای عموم بسیار ناخوانا است، دکتر مظفرعلی کشمیری، مترجم کتاب به فارسی، تمام نامه‌ها را با متنی ساده و خوانا بازنویسی کرد تا مطالعه آن برای خوانندگان آسان‌تر شود. ایشان برای انجام این کار مهم و دقیق، هر دو نسخه اردو و انگلیسی را به عنوان مبنای کار خود قرار داد. این نامه‌ها حاوی مسائل عاطفی، فکری و اجتماعی بسیار جالب و دست‌نخورده از زندگی شخصی علامه اقبال هستند.

فصل آخر کتاب شامل یک نامه دست‌نویس از اقبال به عطیه بیگم به زبان انگلیسی است که اصالت اثر را تأیید می‌کند. دکتر مظفر علی کشمیری، مترجم توانمند این اثر، عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بین‌المللی اسلامی اسلام‌آباد پاکستان است. ایشان در طول انجام این پروژه، از راهنمایی‌های ارزشمند دکتر حسن بندری‌پور، رئیس گروه

ابوالفضل

علی شیر

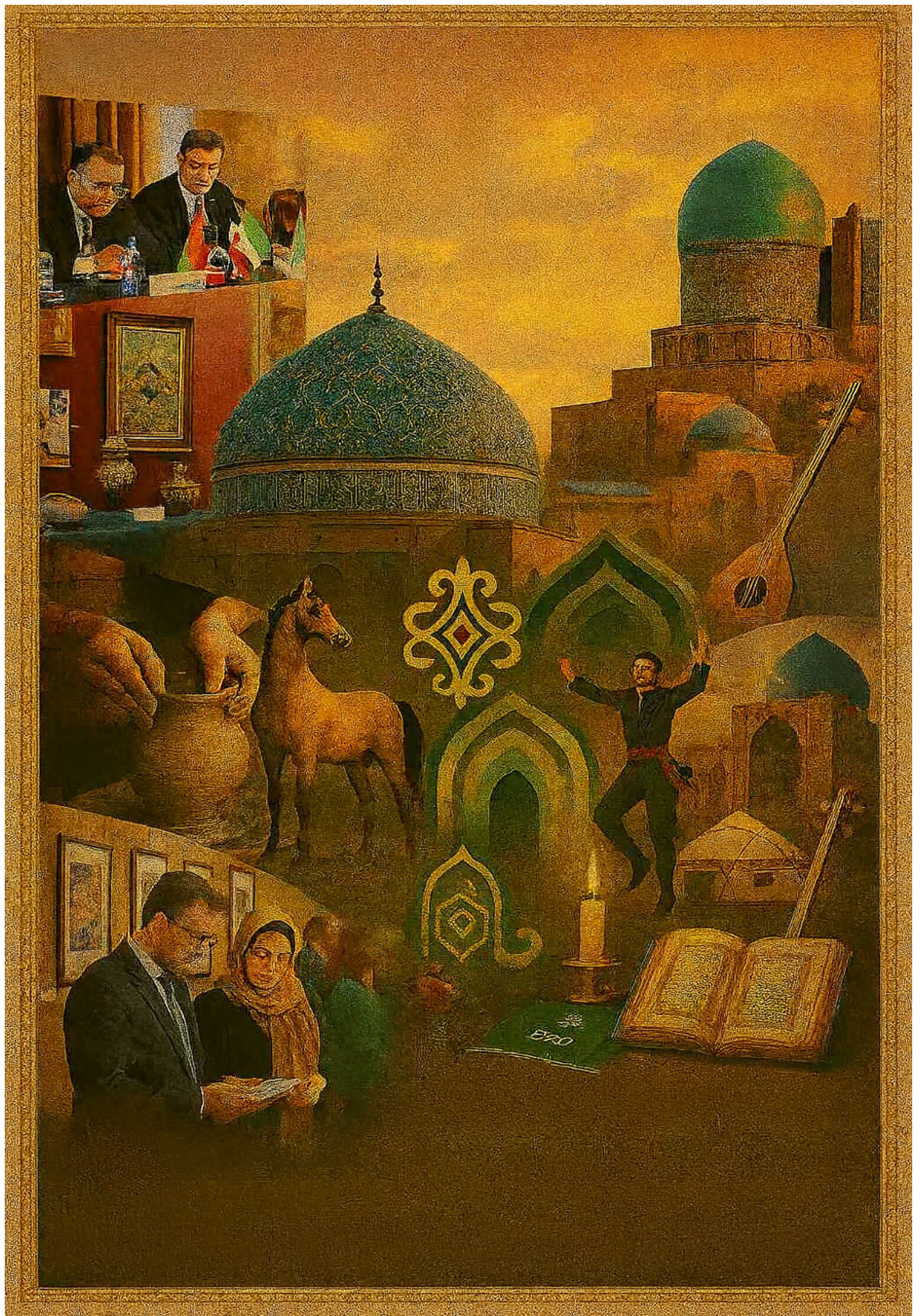
ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی (۳۸۵-۴۷۰ هجری قمری)، نویسنده و دبیر برجسته ایرانی، با اثر ماندگار خود تاریخ بیهقی، یکی از پایه‌گذاران نثر فاخر فارسی و تاریخ‌نگاری تحلیلی در جهان شناخته می‌شود. او در نیشابور تحصیل کرد و سپس به دیوان رسالت دربار سلطان محمود غزنوی راه یافت، جایی که سال‌ها زیر نظر بونصر مشکان خدمت کرد و بعدها خود به ریاست دیوان رسید.

بیهقی در تاریخ بیهقی با نگاهی دقیق، بی‌طرفانه و انسانی، وقایع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی دوران خود را ثبت کرده است. نثر او سرشار از ظرافت‌های ادبی، تحلیل‌های خردمندانه و توصیف‌های زنده است که تاریخ را از قالب خشک و رسمی بیرون آورده و به آن روحی روایی بخشیده است. این اثر نه تنها منبعی معتبر برای شناخت دوره غزنویان است، بلکه الگویی برای صداقت، دقت و مسئولیت‌پذیری در روایت تاریخ به‌شمار می‌رود.

علی شیر نوایی (۸۴۴-۹۰۶ هجری قمری)، شاعر، اندیشمند و سیاستمدار برجسته دوره تیموری، از نخستین نویسندگانی بود که زبان ترکی جغتایی را در قالب آثار ادبی، عرفانی و تاریخی به‌کار گرفت و بدین‌سان نقشی کلیدی در شکل‌گیری هویت فرهنگی آسیای مرکزی ایفا کرد. او با نگارش آثار متعدد در دو زبان فارسی و ترکی، جایگاهی ممتاز در تاریخ ادبیات منطقه به‌دست آورد.

نوایی افزون بر فعالیت‌های ادبی، در عرصه‌های علمی و اجتماعی نیز فعال بود. او با تأسیس کتابخانه‌ها، مدارس، بیمارستان‌ها و مراکز خیریه در هرات، الگویی از مدیریت فرهنگی و توسعه پایدار ارائه داد. آثار او مانند «خمسه»، «محب‌نامه» و «مجالس‌النفایس» نه تنها از نظر ادبی، بلکه از منظر تاریخ علم و فرهنگ نیز ارزشمندند. نوایی با نگاهی فراملی و انسانی، همزیستی زبان‌ها و فرهنگ‌ها را ترویج کرد و میراثی ماندگار برای جهان اسلام به‌جا گذاشت.

فصل دوم

رویدادها و تازه‌های فرهنگی موسسه اکو
گزارش فعالیت‌ها، نشست‌ها، نمایشگاه‌ها و همکاری‌های اخیر

پیام تبریک سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو به سفیر جمهوری ترکیه در تهران

آقای مهرداد رخشنده، سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو، روز سه‌شنبه ۶ آبان ۱۴۰۴ در پیامی به پروفسور حجابی کرلانچیج، سفیر جمهوری ترکیه در ایران، فرارسیدن روز ملی ترکیه (۲۹ اکتبر) را به دولت و ملت این کشور تبریک گفت.

در بخشی از این پیام، سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو با ابراز خرسندی از همکاری‌های سازنده ترکیه در چارچوب فعالیت‌های فرهنگی میان کشورهای عضو اکو، و حمایت‌های ارزشمند این کشور در گسترش تعاملات فرهنگی منطقه قدردانی کرد و برای سفیر محترم، همکاران سفارت و مردم ترکیه آرزوی سلامتی، سعادت و کامیابی روزافزون نمود.

The 102nd Anniversary of Turkey's Independence Celebrated in Iran

www.ecieco.com

نخستین جلسه کمیته اجرایی مؤسسه فرهنگی اکو

نخستین جلسه کمیته اجرایی مؤسسه فرهنگی اکو، روز ۵ آبان ۱۴۰۴ برابر با ۲۷ اکتبر ۲۰۲۵ در محل این مؤسسه برگزار شد. هدف این نشست، بررسی راهبردی و گفت‌وگو پیرامون برنامه‌های پیشنهادی سال ۲۰۲۶ بود که با محوریت تقویت ارتباطات فرهنگی و توسعه همکاری‌های میان ده کشور عضو اکو تدوین شده است.

افتتاح نمایشگاه عکس «پل‌های فرهنگ» در مؤسسه فرهنگی اکو

نمایشگاه عکس «پل‌های فرهنگ: جستجوی عکاسانه در کشورهای عضو اکو» روز پنج‌شنبه، ۸ آبان ۱۴۰۴، با حضور جمعی از بزرگان فرهنگی، اساتید دانشگاه و علاقه‌مندان در محل مؤسسه فرهنگی اکو (ECI) افتتاح شد. این مجموعه توسط دکتر بهرام امیر احمدیان، استاد مؤسسه آموزشی عالی بیمه اکو دانشگاه علامه طباطبائی، گردآوری شده است.

این نمایشگاه که تا ۱۳ آبان ماه ۱۴۰۴ دایر بود، با هدف تبیین و معرفی میراث فرهنگی و پیوندهای تمدنی مشترک میان کشورهای عضو اکو برپا گردید. آثار ارائه شده، تصاویری مستند از معماری‌های تاریخی، بناهای شاخص و جلوه‌هایی از حیات اجتماعی در این منطقه را شامل می‌شود.

روایت تاریخی از تصاویر مستند

در مراسم افتتاحیه، دکتر امیراحمدیان ضمن ارائه توضیحات تخصصی، به شرح پیشینه تاریخی و فرهنگی هر یک از تصاویر پرداخت. تمرکز وی بر معرفی بستر تاریخی و خاطرات مرتبط با عکس‌هایی بود که در طول سفرهای تحقیقاتی او در منطقه، به‌ویژه در مسیرهای متصل به جاده ابریشم، ثبت شده‌اند. این رویکرد، نمایشگاه را به یک محفل علمی-فرهنگی برای بحث و تبادل نظر در خصوص مشترکات تمدنی منطقه تبدیل کرد.

در ادامه این رویداد، در تاریخ ۲۳ اکتبر ۲۰۲۵ (۱ آبان ۱۴۰۴)، شهرداری اصفهان میزبان برنامه فرهنگی ویژه‌ای برای هیأت علمی ترکیه شرکت‌کننده در سمپوزیوم بین‌المللی ملاصدرا در قم بود. این مراسم با همکاری مؤسسه فرهنگی اکو برگزار شد و هدف آن گسترش تبادلات فرهنگی و دانشگاهی میان دو کشور بود.

در این برنامه، دکتر کمال حیدری، معاون شهردار اصفهان، و امین منتظری از اداره روابط بین‌الملل شهرداری اصفهان، از هیأت علمی ترکیه استقبال کردند.

هیأت ترکیه‌ای به سرپرستی پروفسور شمیل اوچار (دانشگاه علوم اجتماعی آنکارا)، و همراهی پروفسور احمد کامل جهان (دانشگاه ارجیس قیصریه)، دکتر امید باشار (سفارت ترکیه)، و دکتر احمد آکلین (مؤسسه فرهنگی اکو) در این سفر حضور داشتند.

در جریان این سفر علمی، هیأت دانشگاهی ترکیه از خانه حکمت در اصفهان بازدید کرده و با پروفسور رسول رکن‌زاده (رئیس دانشگاه اصفهان)، پروفسور علی کرباسی‌زاده (رئیس گروه فلسفه) و پروفسور مرتضی حاجی‌حسینی (رئیس گروه منطق) دیدار کردند.

گفت‌وگوها بر تقویت همکاری‌های علمی مشترک میان ایران و ترکیه در حوزه فلسفه و فرهنگ متمرکز بود و دو طرف بر تبادل استاد و دانشجو در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، اجرای پروژه‌های پژوهشی مشترک، برگزاری همایش‌ها، کارگاه‌ها و نشست‌های علمی، و نیز انتشار و ترجمه مشترک آثار فلسفی ملاصدرا و مکتب حکمت متعالیه توافق کردند.

بر اساس برنامه اعلام‌شده، این هیأت علمی ترکیه‌ای سفر خود را با برگزاری نشست‌های فرهنگی و علمی در روز ۲۵ اکتبر ۲۰۲۵ (۳ آبان ۱۴۰۴) ادامه داد.

این مجموعه رویدادها، جلوه‌ای از تعاملات علمی، فرهنگی و فلسفی میان ایران و ترکیه در سایه همکاری مؤسسه فرهنگی اکو است که افق تازه‌ای از گفت‌وگوی فکری و تمدنی میان دو کشور را رقم می‌زند.

در این جلسه، که با حضور فعال نمایندگان دیپلماتیک کشورهای عضو و سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو برگزار گردید، بر نقش محوری کمیته اجرایی به‌عنوان نهاد هماهنگ‌کننده و تسهیلگر در اجرای مؤثر فعالیت‌های فرهنگی مشترک تأکید شد. تصمیمات اتخاذشده در این نشست، مسیر و چشم‌انداز فعالیت‌های مؤسسه فرهنگی اکو را در سال آینده میلادی ترسیم کرد.

گزارش جامع برگزاری سمپوزیوم بین‌المللی ملاصدرا و سفر هیأت علمی ترکیه به ایران

در چارچوب میراث مشترک فلسفی و فرهنگی ایران و ترکیه، سمپوزیوم بین‌المللی ملاصدرا با همکاری مؤسسه فرهنگی اکو (ECI) و جمعی از دانشگاه‌های معتبر دو کشور، روز پنج‌شنبه، ۱ آبان ۱۴۰۴ (۲۳ اکتبر ۲۰۲۵) در شهر قم برگزار شد.

این نشست علمی به مناسبت ترجمه ترکی اثر ماندگار صدرالمألهین شیرازی، «الحکمة المتعالیة فی الأسفار الأربعة العقلیة» برگزار گردید و محور اصلی آن بررسی فلسفه «حکمت متعالیه» و جایگاه اندیشه‌های ملاصدرا در جهان معاصر بود.

در این رویداد، اندیشمندان، استادان و پژوهشگران برجسته از ایران و ترکیه حضور یافتند و درباره ابعاد فلسفی، معرفتی و تطبیقی اندیشه‌های صدرایی به تبادل نظر پرداختند. هدف اصلی این نشست، تقویت همکاری‌های فرهنگی و دانشگاهی میان ایران و ترکیه، بازخوانی ارزش‌های مشترک فلسفی و ایجاد بسترهای نوین برای گفت‌وگوی علمی میان دو ملت بود.

پیام تبریک سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو به مناسبت روز زبان ازبکی

دکتر مهرداد رخشنده یزدی، سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو، به مناسبت روز زبان ازبکی که هر ساله در تاریخ ۲۱ اکتبر گرامی داشته می‌شود، پیامی تبریک ارسال کرد.

در بخشی از این پیام آمده است: «صمیمانه‌ترین تبریکات خود را به جمهوری ازبکستان به مناسبت روز زبان ملی این کشور تقدیم می‌کنیم و اراده راسخ ملت برادر ازبک را در حفظ و گسترش میراث فرهنگی غنی خود ارج می‌نهم.»

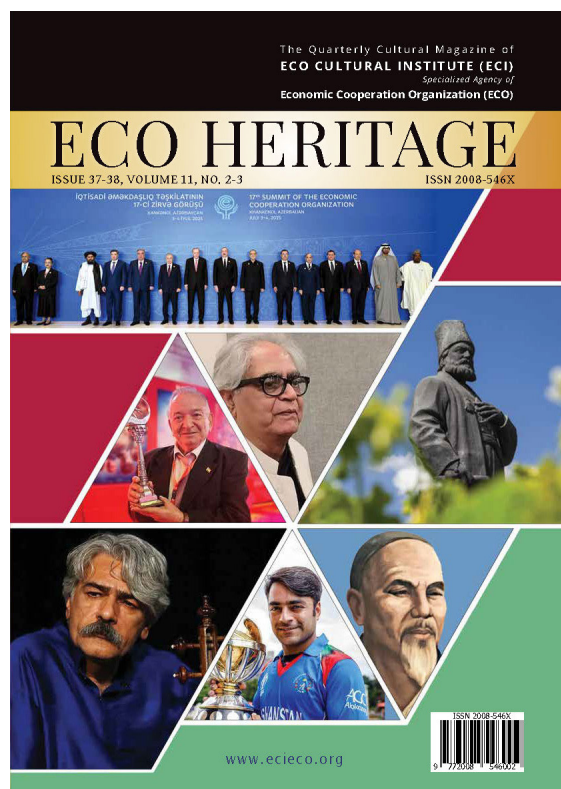
زبان ازبکی پیش از استقلال جمهوری ازبکستان از اتحاد جماهیر شوروی، در نتیجه تلاش‌های فرهنگی و اجتماعی، در ۲۱ اکتبر ۱۹۸۹ به عنوان زبان رسمی کشور به رسمیت شناخته شد. از آن زمان، این روز با شور و افتخار در سراسر ازبکستان به عنوان روز زبان ازبکی جشن گرفته می‌شود.

دکتر رخشنده در پیام خود با تأکید بر نقش حیاتی زبان در پاسداشت هویت فرهنگی و ملی، مراتب دوستی و همبستگی مؤسسه فرهنگی اکو را به مردم ازبکستان ابراز داشت.

انتشار شماره‌های ۳۷ و ۳۸ فصل‌نامه مؤسسه فرهنگی اکو

مؤسسه فرهنگی اکو با افتخار از انتشار شماره‌های ۳۷ و ۳۸ فصل‌نامه اکو خبر داد. این شماره‌ها در ۱۵۶ صفحه به همت واحد انتشارات مؤسسه تهیه و تدوین شده و شامل مجموعه‌ای از مقالات علمی، فرهنگی و هنری درباره میراث مشترک و پیوندهای تمدنی کشورهای عضو اکو است. فصل‌نامه انگلیسی‌زبان مؤسسه فرهنگی اکو، بستری برای گسترش گفت‌وگوهای فرهنگی منطقه‌ای و معرفی دستاوردهای هنری و فکری ملت‌های عضو به شمار می‌رود. نسخه دیجیتال این شماره‌ها از طریق وبسایت رسمی مؤسسه فرهنگی اکو در دسترس علاقه‌مندان قرار دارد.

تبریک روز ملی جمهوری قزاقستان

اختتامیه، لوح یادبود به تمامی گروه‌ها و لوح تقدیر ویژه برای بهترین طرح و متن به گروه پاکستانی اهدا شد.

این جشنواره با اجرای نمایش‌ها در فضاهای عمومی جزیره کیش-از ساحل و دریا تا کافه‌ها و مراکز دیدنی- نمادی از پیوند هنر، فرهنگ و گردشگری ایران بود.

تصویب نهایی دستور کار برنامه استراتژیک ۲۰۲۶ مؤسسه فرهنگی اکو (ECI)

کمیته اجرایی مؤسسه فرهنگی اکو با برگزاری نشست نهایی خود در تاریخ ۱۳ آبان ۱۴۰۴، دستور کار برنامه استراتژیک ۲۰۲۶ را با اجماع کامل تصویب کرد. این تصویب نهایی، نتیجه فرآیند دو مرحله‌ای بررسی برنامه‌ها و تلفیق بازخوردهای نمایندگان دیپلماتیک کشورهای عضو بود و مسیر اجرایی مؤسسه را در سال آینده ترسیم می‌کند.

نخستین جلسه کمیته در ۲۷ اکتبر ۲۰۲۵ (۵ آبان ۱۴۰۴) با هدف بررسی اهداف کلان و برنامه‌های پیشنهادی برگزار شد و در نشست دوم، با مشارکت فعال نمایندگان کشورهای عضو از جمله جمهوری تاجیکستان، دیدگاه‌ها و اصلاحات تکمیلی به سند نهایی افزوده شد.

به دنبال این اجماع، برنامه استراتژیک ۲۰۲۶ به عنوان نقشه‌راه مؤسسه برای گسترش همکاری‌های فرهنگی، هنری و تمدنی میان ده کشور عضو اکو تصویب شد. کمیته اجرایی ضمن تأکید بر اجرای هماهنگ پروژه‌ها در سطح منطقه، اعلام کرد که تمرکز مؤسسه در سال پیش‌رو بر تعمیق پیوندهای فرهنگی و توسعه تعاملات چندجانبه اکو خواهد بود.

مؤسسه فرهنگی اکو فرارسیدن روز ملی جمهوری قزاقستان را به دولت و ملت این کشور تبریک گفت. این روز یادآور اعلام تاریخی حاکمیت ملی قزاقستان و گامی سرنوشت‌ساز در مسیر شکل‌گیری کشوری پویا و مدرن است.

مؤسسه فرهنگی اکو بر تداوم همکاری‌ها در زمینه‌های تبادل فرهنگی، پایداری محیط‌زیست و پاسداشت میراث مشترک منطقه‌ای تأکید دارد.

برای مردم شریف قزاقستان، صلح، همبستگی و کامیابی روزافزون آرزو می‌کنیم.

ششمین جشنواره بین‌المللی تئاتر کوتاه کیش

ششمین دوره جشنواره بین‌المللی تئاتر کوتاه کیش با محوریت تئاتر محیطی و با حضور هنرمندان برجسته، مسئولان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و گروه‌هایی از کشورهای عضو اکو در تاریخ ۲۶ تا ۲۹ مهر ۱۴۰۴ در منطقه آزاد کیش برگزار شد.

به همت مؤسسه فرهنگی اکو، گروه‌هایی از پاکستان و ترکیه در این رویداد هنری شرکت داشتند. در مراسم

چهل و ششمین نشست شورای نمایندگان دائم مؤسسه فرهنگی اکو

چهل و ششمین نشست شورای نمایندگان دائم مؤسسه فرهنگی اکو در تاریخ ۱۰ نوامبر ۲۰۲۵ با حضور نمایندگان جمهوری اسلامی ایران، جمهوری تاجیکستان، جمهوری ترکیه و جمهوری اسلامی پاکستان برگزار شد. در این نشست، معاون دبیرکل سازمان همکاری اقتصادی نیز حضور داشت.

نمایندگان کشورهای عضو در این نشست درباره راهکارهای گسترش همکاری‌های فرهنگی منطقه‌ای، توسعه نهادی مؤسسه و برنامه‌های آتی تبادل نظر کردند. اعضا ضمن تأکید بر مأموریت مشترک مؤسسه فرهنگی اکو در ترویج گفت‌وگوی فرهنگی، تقویت تفاهم متقابل و پاسداشت میراث مشترک تمدنی، بر استمرار همکاری‌های مؤثر میان کشورهای عضو تأکید نمودند.

پیام سرپرست محترم مؤسسه فرهنگی اکو به مناسبت روز بزرگداشت ابوالفضل بیهقی

روز بزرگداشت ابوالفضل بیهقی، نویسنده و مورخ توانا، و فرزانه ایرانی، فرصتی گران‌بهاست تا بار دیگر به ارزش قلم راست‌گویان و اندیشه‌وران بیندیشیم.

بیهقی، اندیشمندی حقیقت‌جو و نثرپرداز ژرف‌نگری بود که تاریخ را از سطح گزارش رویدادها فراتر بُرد و به عرصه تأملات اخلاقی و فلسفی کشاند. سبک بیهقی گاه ویژگی‌های ژانر رمان را به یاد می‌آورد که بعدها در اروپا ظهور کرد. بیهقی برحق، نویسنده و مورخ امانت‌دار تاریخ بشمار می‌آید که با نثری فاخر و حقیقت‌جویانه، نه‌تنها رویدادهای روزگار خود را منصفانه ثبت کرد، بلکه تصویری از اخلاق، خرد، دانش و انسانیت را در صفحه تاریخ حک نمود.

اثر ماندگار او تاریخ بیهقی، گواه روشنی از پیوند دانش، صداقت و ادب است؛ گوهر نابی که در هر عصر و زمان، الهام‌بخش اهل فرهنگ، پژوهشگران و عاشقان سخن و حقیقت خواهد بود.

اینجانب، روز بزرگداشت این ستاره درخشان آسمان ادب و اندیشه را به همه فرهنگ‌دوستان، استادان، پژوهشگران و دانشمندان ارجمند تبریک گفته، سربلندی و شگوفایی منطقه اکو را در سایه پاسداشت میراث گران‌سنگ فرزانه‌گانی چون بیهقی آرزو دارم.

دیپلماسی کتاب با طنین اقبال

گروه موسیقی «هور» با اجرای قطعات دلنواز، فضای معنوی و هنری محفل را تقویت کرد. حسن ختام مراسم رونمایی از کتاب «رقایم اقبال به عطیه بیگم» بود که با پخش پیام ویدئویی روشننگر دکتر علی کشمیری مترجم کتاب همراه بود. نشست «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال» که به دبیری دکتر زهرا اصلانی اجرا شد، در بخش‌های سه‌گانه خود، جلوه‌های عملی پیوند فرهنگ را به نمایش گذاشت و با پوشش گسترده و یکپارچه رسانه‌های مختلف، از جمله شبکه دو سیمای رادیو فرهنگ برنامه ققنوس، شبکه جهانی سحر، شبکه کتاب، و خبرگزاری‌های داخلی و فرامرزی، از جمله ایبنا، تسنیم و خبرگزاری بین‌المللی تصویری ایران پرس، پیام وحدت و اندیشه اقبال را منتشر کرد. در پایان مراسم، میهمانان از نمایشگاه خوشنویسی استاد خسرو شیرچی بازدید کردند.

نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال» در مؤسسه فرهنگی اکو برگزار شد

هم‌زمان با فرارسیدن سی و سومین دوره هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران و ایام بزرگداشت علامه محمد اقبال لاهوری، نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال» با حضور سفرا و مقامات عالی‌رتبه، شاعران و اندیشمندان کشورهای منطقه اکو در تاریخ ۲۱ آبان ۱۴۰۴، در محل سالن همایش‌های بین‌المللی این مؤسسه برگزار گردید. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی مؤسسه فرهنگی اکو این گردهمایی با حضور سفرا و مقامات کشورهای پاکستان، تاجیکستان، ترکیه، ترکمنستان، ازبکستان، اکوادور، اوگاندا، برزیل، رومانی، سوئیس و مالزی برگزار شد و بر اهمیت پیوند دانش و فرهنگ در توسعه روابط منطقه‌ای و دستیابی به خودی و بیداری از منظر اندیشه اقبال لاهوری تأکید کرد. آقای مهرداد رخشنده، سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو، در سخنان افتتاحیه، ضمن خیرمقدم به میهمانان، بر جایگاه رفیع علامه اقبال و اهمیت هفته کتاب و کتابخوانی تأکید ورزید. در ادامه آقای اورنگ‌زیب خان کیچی، وزیر فدرال میراث ملی و فرهنگ جمهوری اسلامی پاکستان، طی سخنرانی ویدئویی بر عمق پیوندهای فرهنگی تأکید نمود. آقای محمد مدثر تیپو، سفیر جمهوری اسلامی پاکستان در تهران و خانم عصمت حسن سیال، معاون سفارت پاکستان، میهمانان ویژه این نشست بودند و با ایراد سخنرانی‌های ارزشمند، جایگاه شعر و حکمت اقبال را در تعاملات منطقه‌ای ترسیم نمودند. پیام ویدئویی دکتر اقبال صلاح‌الدین، نوه علامه اقبال و مدیر دبستان اقبال، حس نزدیکی و درک عمیق‌تری از میراث خانوادگی این حکیم بزرگ به حاضران بخشید. خانم دکتر ماندانا تیشه‌یار، معاون پژوهشی دانشگاه علامه طباطبائی، با سخنرانی علمی و افتتاحیه بخش شعرخوانی، به تبادل اندیشه پرداخت. بخش شعرخوانی مراسم نمادی از همدلی منطقه‌ای بود و با قرائت اشعار توسط شاعران برجسته‌ای از ایران: دکتر محمود اکرامی‌فرد و دکتر محمدجواد آسمان؛ افغانستان: خانم زهرا زاهدی و آقای حسین میرزایی و پاکستان: دکتر زاهد منیر و آقای احمد شهریار، گستره بی‌مرز زبان و ادب فارسی و طنین اندیشه اقبال در حوزه تمدنی را به تصویر کشید.

رونمایی از کتاب «رقایم اقبال به عطیه بیگم» در برنامه دیپلماسی کتاب با طنین اقبال»

«رقایم اقبال به عطیه بیگم»، توسط دکتر مظفرعلی کشمیری به فارسی ترجمه شده و آقایان احسان خزاعی و محمود علی انجم و خانم‌ها حکیمه دسترنجی و رابعه کیانی در آماده‌سازی و هماهنگی‌های مربوط به چاپ کتاب با مترجم همکاری نمودند. این اثر در سال ۱۴۰۳ (برابر ۲۰۲۴) در ۲۳۱ صفحه و به قطع رقعی، توسط انتشارات مؤسسه فرهنگی اکو منتشر و به بازار کتاب عرضه شده است. علاقه‌مندان جهت دریافت و امانت گرفتن این گنجینه ادبی می‌توانند به کتابخانه دیپلماتیک مؤسسه فرهنگی اکو مراجعه نمایند.

کتاب «رقایم اقبال به عطیه بیگم»، هم‌زمان با فرارسیدن سی و سومین دوره هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران و ایام بزرگداشت علامه محمداقبال لاهوری، با حضور سفرا و مقامات کشورهای پاکستان، تاجیکستان، ترکیه، ترکمنستان، ازبکستان، اکوادور، اوگاندا، برزیل، رومانی، سوئیس و مالزی و جمعی از شاعران و اندیشمندان، طی نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال» رسماً رونمایی شد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی مؤسسه فرهنگی اکو در این گردهمایی که در تاریخ ۲۱ آبان ۱۴۰۴، در محل سالن همایش‌های بین‌المللی این مؤسسه برگزار گردید آقای مهرداد رخشنده، سرپرست مؤسسه فرهنگی اکو سخنرانی افتتاحیه را انجام داد و در ادامه آقایان اورنگزیب خان کیچی، وزیر فدرال میراث ملی و فرهنگ جمهوری اسلامی پاکستان و محمد مدثر تیپو، سفیر جمهوری اسلامی پاکستان در تهران، خانم‌ها عصمت حسن سیال، معاون سفارت پاکستان و دکتر ماندانا تیشه‌یار، معاون پژوهشی دانشگاه علامه طباطبائی، به ایران سخن پرداختند. در این نشست پیام‌های ویدئویی دکتر اقبال صلاح‌الدین، نوه علامه اقبال و مدیر دبستان اقبال و دکتر مظفرعلی کشمیری مترجم کتاب پخش شد و در بخش دیگر این نشست شاعران برجسته‌ای از ایران، افغانستان و پاکستان، آقایان دکتر محمود اکرامی‌فرد، دکتر محمدجواد آسمان، دکتر زاهد منیر، احمد شهریار، حسین میرزایی و خانم زهرا زاهدی به شعرخوانی از اشعار علامه اقبال پرداختند. این مراسم با دبیری دکتر زهرا اصلانی اجرا شد و با پوشش گسترده رسانه‌های مختلف، ازجمله شبکه دو سیما، رادیو فرهنگ، شبکه جهانی سحر، شبکه کتاب خبرگزاری‌های ایبنا، تسنیم و ایران پرس، پیام وحدت و اندیشه اقبال را منتشر کرد. در پایان مراسم که با اجرای گروه موسیقی هور همراه بود، میهمانان از نمایشگاه خوشنویسی استاد خسرو شیرچی نیز بازدید کردند.

سخنرانی آقای اورنگزیب خان کیچی، وزیر فدرال میراث ملی و فرهنگ پاکستان در نشست بین‌المللی «دیپلماسی کتاب با طنین اقبال»

چهارشنبه ۲۱ آبان ۱۴۰۴، تالار هلدیش های بین‌المللی مؤسسه فرهنگی اکو

سلام و درود بر همه شما.

کنیم. شخصیتی که پیام بیداری فکری و معنوی را نه تنها به شبه‌قاره، بلکه به سراسر جهان اسلام عرضه می‌کند. همان‌طور که اقبال گفت:

«سرنوشت ملت‌ها در دستان افراد است،

هر فرد ستاره‌ای است در سرنوشت جامعه.»

اقبال از طریق شعر و فلسفه خود، کوشید پیامی درباره خودشناسی، به‌کارگیری ظرفیت وجودی و تغییر جهان با ایمان، دانش و عمل به بشریت منتقل کند. پیام او منحصر

من، اورنگزیب خان کیچی، وزیر فدرال میراث ملی و فرهنگ پاکستان، صمیمانه‌ترین تبریکات و درودهای خود را به همه شرکت‌کنندگان گرامی نشست جهانی «دیپلماسی در سایه اقبال» که امروز به همت مؤسسه فرهنگی اکو در تهران و سفارت پاکستان به مناسبت سالروز تولد «شاعر مشرق»، علامه محمد اقبال برگزار شده است، تقدیم می‌نمایم.

امروز گرد هم آمده‌ایم تا به بزرگ‌مرد اندیشه شرق، شاعر اسلام و فیلسوف خودی، علامه محمد اقبال ادای احترام

بپرسد:

چه می‌خواهی؟»

اگر جوانان امروز، خودی، ایمان و دانش را نشان و شعار خود قرار دهند، نه تنها چراغ راه ملت خویش، بلکه مشعل‌دار بشریت خواهند بود:

«فراتر از ستارگان، هنوز جهان‌های دیگر است،

هنوز آزمایش‌های دیگری برای شوق و عشق باقی است»

و:

«اقبال از باغ بی‌بر خویش ناامید نیست؛

اگر اندکی نمناک شود، ساقی، این خاک پرفیض است»

در پایان، مراتب قدردانی خود را از مؤسسه فرهنگی اکو تهران و دولت و مردم جمهوری اسلامی ایران برای محور قرار دادن پیام اقبال در این گفتگوها جهت ارتقاء ارتباطات فکری و فرهنگی اعلام می‌دارم.

بیایید همه با هم، رؤیای اقبال را به حقیقت برسانیم؛ رؤیای جهانی که در آن انسانیت با نور دانش، مهر، عدالت و خلاقیت روشن باشد.

زنده باد پاکستان!

زنده باد ایران!

دوستی اکو پایدار باد!

به هیچ ملت یا زبانی نیست؛ بلکه ندایی جهانی است که هر انسان را به هویت و هدف راستین زندگی پیوند می‌دهد.

در عصر پرشتاب و متغیر کنونی، فلسفه اقبال بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته است. در سطح جهانی، جایی که ملت‌ها گرفتار افراط‌گرایی، تعصب و رکود فکری شده‌اند، پیام اقبال مردمان را به سوی نور دانش، مهر و خودآگاهی فرامی‌خواند.

اقبال به ما آموخت که آزادی راستین فقط آزادی سیاسی نیست؛ بلکه به بیداری فکری و معنوی وابسته است. او کتاب و دانش را پایه ثبات تمدنی قرار داد. امروز «دیپلماسی کتاب» در میان کشورهای اکو، تحقق همان رؤیای اقبال است که او یک قرن پیش پیش‌بینی کرد:

«باز بخوانید درس حقیقت، عدالت و شجاعت را،

که شما را خواهند خواست تا رهبری جهان را بر عهده گیرید»

امروز که جهان دوباره درگیر آشفتگی فکری، تعارضات و جدایی‌های فرهنگی است، ما می‌توانیم با الهام از اندیشه اقبال، از طریق کتاب، گفتگو و خلاقیت، پل‌هایی میان ملت‌ها بسازیم. این همان روح اقبال است که مؤسسه فرهنگی اکو در این مراسم تلاش کرده دوباره زنده کند.

اقبال بر این باور بود که جوانان نیروی حقیقی و قدرت این جامعه‌اند:

«خود را چنان بلند کن،

که پیش از مقدر کردن هر سرنوشت، خداوند خود از انسان

فصل سوم

ویژه نامه

فصلی برای تأمل و تعامل تحلیل‌های عمیق، گفت‌وگوهای تخصصی و مقالات منتخب
درباره یک محور فرهنگی مشترک

مکاهی به پیشه و پیشگامان ادبیات
معاصر تاجیکستان

ИТТИФОҚИ НАВИСАНДАГОНИ ТОҶИКИСТОН

ҶОМОНА
ТОҶИКИСТОН

ҲАДАЯТОИ
НАҶОИ
НАЗДИ ҲУҚУҚАТ
ҶОМОНА
ТОҶИКИСТОН

صدرالدین عینی، میرزا تورسونزاده و ساتم الوغزاده؛ ستون‌های فرهنگ و هویت تاجیک

قوم را می‌توان از میزان اثرگذاری فرهنگ و ادبیات آن دریافت. ادبیات تاجیکستان نیز از این قاعده مستثنا نیست و همواره کوشیده است هم‌پای مردم و روزگار حرکت کند. ادیبان تاجیک به‌عنوان روشنفکران و وجدان آگاه جامعه، رسالت خود را در آگاهی‌بخشی و حفظ هویت ملی و فرهنگی به‌نیکی انجام داده‌اند.

قافله‌سالار ادبیات نوین تاجیکستان – استاد صدرالدین عینی (۱۸۷۸–۱۹۵۴)

بنیان‌گذار ادبیات نوین تاجیک، شاعر، مترجم، مورخ، نویسنده، روزنامه‌نگار، و نخستین رئیس فرهنگستان علوم تاجیکستان است. وی را قهرمان ملی تاجیکستان می‌دانند.

ادبیات معاصر تاجیکستان تاریخی پرفراز و نشیب دارد که سرنوشت آن با نام سه تن از بزرگ‌ترین چهره‌های فرهنگی این سرزمین، استادان صدرالدین عینی، میرزا تورسونزاده و ساتم الوغزاده گره خورده است.

ادبیات منظوم و منثور تاجیک در سده اخیر، مرهون تلاش‌های پربار این سه ادیب بزرگ است که هر یک در زمانه خویش نقشی بنیادین در شکل‌گیری و بالندگی فرهنگ نوین تاجیکی ایفا کردند.

ادبیات معاصر تاجیکستان در واقع ادامه طبیعی ادبیات کهن فارسی-تاجیکی است؛ میراثی که ریشه در هزارسال پیش دارد و آثار فاخر و ماندگاری به جهان ادب تقدیم کرده است. این ادبیات، در پرورش و تعالی اخلاق و اندیشه انسان‌ها نقشی مؤثر داشته و به تعبیر اندیشمندان، سطح رشد یا افول هر

در سال ۱۹۷۷ مجسمه او در دوشنبه و چند شهر دیگر تاجیکستان و ازبکستان برپا شد، و در ۱۹۷۸ یونسکو صدمین سال تولدش را در سراسر جهان گرامی داشت.

تصویر او امروز بر روی اسکناس پنج سامانی نقش بسته و آرامگاهش در دوشنبه زیارتگاه مردم است.

پرچمدار شعر تاجیک میرزا تورسون زاده (۱۹۱۱-۱۹۷۷)

از درخشان‌ترین شاعران و اندیشمندان تاجیکستان است که همراه با استاد عینی در بنیان‌گذاری ادبیات معاصر تاجیکی نقش مهمی ایفا کرد. او ادامه‌دهنده‌ی راه شاعران کلاسیک فارسی و حلقه‌ی پیوند میان شعر سنتی و مدرن تاجیک است.

در سال ۱۹۳۶ با تأسیس اتحادیه نویسندگان تاجیکستان، تورسون‌زاده به ریاست آن برگزیده شد و تا پایان عمر در این سمت باقی ماند. او در مأموریت‌های فرهنگی و صلح‌جویانه

عینی در آغاز جوانی با مطبوعات فارسی‌زبان آسیای میانه همکاری داشت و در روزنامه‌های آن منطقه، به‌ویژه بخارای شریف - نخستین روزنامه فارسی‌زبان آسیای میانه - مقالات و یادداشت‌های بسیاری منتشر کرد.

او را بنیان‌گذار داستان کوتاه و رمان تاجیکی نیز می‌دانند. از میان آثار داستانی او می‌توان به آدینه، مکتب کهنه، مرگ سودخور، داخونده، یتیم، جلادان بخارا و غلامان اشاره کرد.

عینی در مقام مورخ نیز آثاری ماندگار چون تاریخ امیران منغیته بخارا و مواد عاید به تاریخ انقلاب بخارا را نگاشت.

در حوزه نقد ادبی و ادبیات‌شناسی، درباره احوال و آثار بزرگانی چون رودکی، فردوسی، ابن‌سینا، سعدی، بیدل دهلوی، کمال خجندی، و علی‌شیر نوایی پژوهش‌های ارزشمندی انجام داد. همچنین در تصحیح متون کهن مانند بوستان سعدی، دیوان واصفی و برخی آثار بیدل، خدمات شایانی به جا گذاشت.

یکی از مهم‌ترین آثار او تذکره «نمونه ادبیات تاجیک» (چاپ ۱۹۲۶، مسکو) است که شامل زندگی و نمونه آثار نزدیک به سیصد شاعر تاجیک است. این اثر نشان داد تاجیکان نقشی تعیین‌کننده در شکوفایی فرهنگ و ادب منطقه داشته‌اند.

اثر دیگر او، «یادداشت‌ها»، جایگاهی ویژه در میان آثارش دارد؛ اثری که بسیاری آن را «دانشنامه اجتماعی و فرهنگی بخارا و فرارود» دانسته‌اند. این کتاب در ایران نیز مورد استقبال قرار گرفت و به کوشش زنده‌یاد سعیدی سیرجانی در سال ۱۳۶۲ توسط انتشارات آگاه منتشر شد.

استاد محمدرضا شفیعی کدکنی درباره این اثر می‌نویسد:

«این کتاب دریایی است از اطلاعات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی بخشی از ماوراءالنهر و گنجینه‌ای گرانبها از واژگان فارسی تاجیکی که ما امروز سخت به آن نیازمندیم. قدرت نویسندگی و هنر توصیف او یاد ابوالفضل بیهقی را در ذهن خواننده زنده می‌کند.»

در تاجیکستان، خدمات استاد عینی همواره مورد احترام است. خیابان‌ها، دانشگاه‌ها و پارک‌هایی در شهر دوشنبه و دیگر مناطق به نام او نام‌گذاری شده‌اند. سالانه «نشست عینی» در پایتخت برگزار می‌شود و جایزه ادبی او هر دو سال به پیشکسوتان ادب و علم اهدا می‌گردد.

خیابان‌هایی به نام او مزین است و نامش همچنان با شکوه شعر معاصر این سرزمین پیوند دارد.

به کشورهای گوناگون سفر کرد و جوایز بین‌المللی متعددی همچون جایزه جواهر لعل نهرو، جایزه رودکی، نشان کریل و نشان جمال عبدالناصر را دریافت نمود.

دولت تاجیکستان نیز وی را با عنوان «شاعر مردمی و قهرمان تاجیکستان» مورد تجلیل قرار داد و تصویرش بر اسکناس ملی این کشور نقش بست.

تجربه سفرهای او در شعر و منظومه‌های ماندگارش منعکس است؛ از جمله در آثاری چون جان شیرین، صدای آسیا، از گنگ تا کرملین، چراغ ابدی، من از شرق آزاد، قصه هندوستان، خواهر مبارز آفریقا، رود گنگ و باغ معلق.

شادروان سعید نفیسی در دومین کنگره نویسندگان شوروی (۱۹۴۰، مسکو) اشعار او را «نمونه عبرت برای ادیبان جوان ایران» خواند.

بیش از شصت ترانه از سروده‌های او به‌سبب موسیقایی و آهنگین بودن، وارد موسیقی تاجیکی و افغانی شده است. امروز در تاجیکستان دانشگاه هنرهای زیبا، شهرستانی و

پیشگام نثر نویسان تاجیک ساتم الوغزاده (۱۹۱۱-۱۹۹۷)

از برجسته‌ترین چهره‌های ادبیات معاصر تاجیکستان و از پیشگامان نثرنویسی در این کشور است. او نویسنده‌ای بود که در بیداری و خودآگاهی فرهنگی مردم تاجیک نقش ژرفی ایفا کرد.

الوغزاده کار خود را با روزنامه‌نگاری آغاز کرد و در دوران جنگ جهانی دوم به‌عنوان روزنامه‌نگار نظامی و بعدها رئیس کانون نویسندگان تاجیکستان فعالیت داشت. او آثاری نمایشی چون شادمان، کلتکداران سرخ، در آتش، رودکی، گوهر شب‌چراغ، تیمورملک، علامه ادهم و دیگران، واسع و طبیب حاذق نوشت که در تئاترهای تاجیکستان به روی صحنه رفتند.

بخش مهمی از آثار او به زندگی و اندیشه مفاخر ادب فارسی همچون رودکی، ابن‌سینا و فردوسی اختصاص دارد. از جمله درام‌های جوانی ابن‌سینا، قسمت شاعر و رمان مشهور فردوسی حاصل این تلاش است.

الوغزاده مسیر تازه‌ای در نثر ادبی تاجیکستان گشود و سهم بزرگی در معرفی شاهنامه و فردوسی به نسل جدید داشت. او در سال‌های ۱۹۷۶-۱۹۷۷ شاهنامه فردوسی را که در تاجیکستان با خط سیریلیک چاپ شده بود، به نثر فارسی تاجیکی در دو جلد بازنویسی کرد و مطالعه آن را برای خوانندگان آسان‌تر ساخت.

رمان فردوسی او در سال ۱۹۸۸ منتشر شد و زندگی پر فراز و نشیب سراینده شاهنامه را با بیانی روان و دل‌نشین روایت کرد. این اثر در سال ۱۳۷۵ (۱۹۹۶) موفق به دریافت جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران گردید.

الوغزاده در ترجمه نیز توانا بود و آثار برجسته‌ای از ادبیات جهان، از جمله زنبور (اتل لیلیان واینچ)، دن کیشوت (سروانتس)، خدمت کار دو خواجه (کولدونی)، مادر (ماکسیم گورکی)، تیل اولن اشیپگل (دی کاستیر) و هملت (شکسپیر) را از روسی به فارسی تاجیکی برگرداند.

دانشگاه معتبری در تاجیکستان به نام او نام‌گذاری شده است تا یاد این نویسنده ملی و مردمی جاودان بماند.

جمع‌بندی

سه چهره‌ی بزرگ یادشده، ستون‌های استوار ادبیات معاصر تاجیکستان‌اند که میراث فرهنگی فارسی‌زبانان را در روزگار نو تداوم بخشیدند. آنان با قلم و اندیشه خود، زبان فارسی تاجیکی را در قالب‌های نو زنده نگاه داشتند و هویت فرهنگی ملت تاجیک را در میان تحولات سیاسی و اجتماعی قرن بیستم پاسداری کردند.

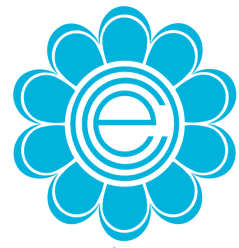
امروز نیز آثار و اندیشه‌های این بزرگان، همچنان در متون درسی، جشنواره‌های ادبی و مطالعات دانشگاهی تاجیکستان حضور پررنگ دارد و حلقه‌ی پیوندی میان میراث مشترک فرهنگی ملت‌های فارسی‌زبان است.

مصاحبه اختصاصی
با سرپرست و
مدیر اجرایی موسسه
فرهنگی اگو

مهرداد رشنده

موسسہ فرہنگ اکو

ECO CULTURAL INSTITUTE
Headquarters - Tehran

خوش آمدید آقای دکتر رخشنده. به عنوان مدیر اجرایی جدید مؤسسه فرهنگی اکو، چه پیامی برای مردم منطقه اکو دارید؟

بسم الله الرحمن الرحيم

با سلام و عرض ادب و سپاس بی‌کران از فرصتی که برای گفت‌وگو پیرامون مؤسسه فرهنگی اکو فراهم آمده است. اینجانب مفتخر و سپاسگزارم که توفیق خدمت در این جایگاه ارزشمند نصیبم گشته تا در کنار همکاران ارجمندم، در راستای تعمیق و گسترش پیوندهای فرهنگی و پاسداشت میراث مشترک کشورهای عضو سازمان اکو گام برداریم.

بی‌تردید، منطقه اکو گنجینه‌ای بی‌همتا از تمدن، فرهنگ، هنر و تاریخ مشترک را در خود جای داده است که حفظ و حراست از این میراث گران‌سنگ، وظیفه‌ای خطیر و جمعی است. این مهم جز با همدلی، هم‌افزایی و هم‌فکری کشورهای عضو اکو میسر نخواهد شد. خوشبختانه، مؤسسه فرهنگی اکو به‌عنوان بستری پویا و کارآمد، زمینه‌ساز این همکاری و همگرایی فرهنگی شده است.

در یک کلام، هدف والای این مؤسسه، ایجاد شبکه‌ای منسجم از ارتباطات میان مراکز فرهنگی، دانشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و موزه‌ها به‌منظور صیانت از میراث غنی و پرشکوه منطقه اکو است.

چشم‌انداز شما برای مؤسسه فرهنگی اکو در دوران مدیریت‌تان چیست؟

در ابتدا، شایسته است مراتب سپاس و قدردانی خود را از تمامی بزرگوارانی ابراز دارم که از بدو تأسیس مؤسسه فرهنگی اکو تا به امروز، با تلاش‌های بی‌وقفه و خالصانه خود، در راستای پیشبرد اهداف والای این نهاد ارزشمند کوشیده‌اند و هر یک به فراخور توان خویش، خدمتی ماندگار ارائه کرده‌اند.

چشم‌انداز مؤسسه فرهنگی اکو، همسو با اهداف بنیادین آن، معطوف به ایجاد یکپارچگی فرهنگی در گستره منطقه اکو و تقویت پیوندها و تعاملات مردم‌بامردم و دولت‌های عضو است. تحقق این آرمان، مستلزم مشارکت فعال و حضور پررنگ‌تر تمامی اعضای این مؤسسه است. متأسفانه، هنوز برخی از کشورهای منطقه اکو به عضویت کامل این مؤسسه درنیاورده‌اند. با این حال، تلاش‌هایی در جهت رفع این کاستی آغاز شده و این کوشش‌ها با جدیت پیگیری خواهد شد.

یقیناً، همان‌گونه که در یک خانواده، تمامی اعضا در رفع موانع و مشکلات و نیز در زمان شکوه و پیشرفت، همدلانه نقش‌آفرینی می‌کنند، مؤسسه فرهنگی اکو نیز به مثابه خانواده‌ای بزرگ، انتظار دارد روزی شاهد حضور تمامی کشورهای منطقه اکو در این نهاد باشیم تا با هم‌افزایی و همکاری، گامی استوار در راستای اعتلای میراث فرهنگی غنی این منطقه برداریم.

نقش فرهنگ را در تقویت همکاری‌های منطقه‌ای میان کشورهای عضو اکو چگونه تعریف می‌کنید؟

فرهنگ و زبان مشترک، چنان رشته‌ای استوار، پیونددهنده ملت‌های منطقه اکو در طول قرون متمادی بوده و علی‌رغم تحولات سیاسی، اقتصادی و دگرگونی مرزهای جغرافیایی، این پیوند ناگسستنی را حفظ کرده است.

آشنایی ملت‌های گوناگون با دانش، اندیشه‌ها و تفکرات یکدیگر، به غنای فرهنگی و همگرایی بیشتر میان آنها می‌انجامد. کشورهای منطقه اکو، به دلیل برخورداری از عناصر فرهنگی مشترک، از ظرفیت بی‌نظیری برای پذیرش و هم‌افزایی فرهنگی برخوردارند. این اشتراکات، انگیزه‌ای والا برای تقویت پیوندهای فرهنگی ایجاد کرده و دیدگاه مردم هر کشور نسبت به دیگر کشورها، نقشی تعیین‌کننده در تصمیم‌گیری رهبران برای شکل‌دهی به روابط میان دولت‌ها ایفا می‌کند.

در این میان، نقش مؤسسه فرهنگی اکو به‌غایت برجسته و ارزشمند است. این مؤسسه می‌تواند به‌سان پلی ارتباطی، از طریق تبادل فرهنگی، شناخت متقابل و بزرگداشت میراث مشترک، پیوندهای میان اعضا را مستحکم‌تر سازد. این پل، بر پایه احترام متقابل، گفت‌وگو و خلاقیت بنا شده و قادر است بنیان‌های همکاری پایدار و صلح‌آمیز را در منطقه تقویت کند.

برنامه‌های ابتکارات کلیدی که مؤسسه قصد دارد در ماه‌های آینده در اولویت قرار دهد، کدام‌اند؟

الحمدلله، مؤسسه فرهنگی اکو از بدو تأسیس تاکنون شاهد اجرای برنامه‌های متنوع و ارزشمندی بوده که هر یک در زمان خود تأثیرات مثبت و ماندگاری بر جای گذاشته‌اند. با این حال، به نظر می‌رسد که در کنار تداوم فعالیت‌های روزمره فرهنگی و هنری، لازم است دو محور اساسی مورد توجه قرار گیرد: نخست، ارتقای کیفیت برنامه‌های جاری و

□ ارائه گزینش‌های پژوهشی برای حمایت از تحقیقات فرهنگی و هنری در منطقه.

□ برگزاری کارگاه‌های آموزشی، سمینارها و دوره‌های تخصصی در حوزه‌های متنوع فرهنگی و هنری.

□ فراهم‌سازی فرصت‌های کارآموزی و تبادل تجربیات برای هنرمندان و پژوهشگران جوان.

□ حمایت از تولید آثار فرهنگی و هنری که بازتاب‌دهنده هویت و ارزش‌های مشترک کشورهای عضو باشند.

□ توسعه پروژه‌های تحقیقاتی با هدف شناخت عمیق‌تر و حفظ میراث فرهنگی منطقه.

□ همکاری با سازمان‌های غیردولتی، دانشگاه‌ها و مراکز فرهنگی برای اجرای پروژه‌های مشترک.

□ توسعه بسترهای دیجیتال برای معرفی و ترویج آثار هنری و پژوهشی منطقه اکو.

□ ایجاد آرشیوهای دیجیتال و بانک‌های اطلاعاتی مشترک برای تسهیل دسترسی به منابع فرهنگی.

□ معرفی دستاوردهای هنری و پژوهشی منطقه اکو به مخاطبان جهانی.

این راهکارها می‌توانند به‌عنوان نقشه راهی برای تقویت نقش موسسه فرهنگی اکو در راستای دیپلماسی فرهنگی و ارتقای جایگاه فرهنگی منطقه عمل کنند.

نقش فناوری‌های نوین در راهبرد فرهنگی موسسه چیست؟

اشاره شما به فناوری‌های نوین نکته‌ای بس ارزشمند و کلیدی است. در عصر حاضر، فناوری و فرهنگ به‌گونه‌ای ناگسستنی درهم‌تنیده‌اند و تأثیرات متقابل آنها غیرقابل‌انکار است. فرهنگ، همانند فناوری، مفهومی پویا و تحول‌پذیر است که به‌طور مداوم تحت تأثیر عوامل گوناگون، به‌ویژه پیشرفت‌های فناورانه، دگرگون می‌شود. ابزارهای هوش مصنوعی، با قابلیت تعامل با انسان‌ها، می‌توانند ویژگی‌های فرهنگی متنوعی را جذب کرده و به غنای تنوع فرهنگی و نقد آن در سطح جهانی یاری رسانند.

در این راستا، موسسه فرهنگی اکو باید با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، به‌ویژه هوش مصنوعی و بسترهای دیجیتال،

دوم، طراحی و پیش‌بینی برنامه‌هایی که بتوانند زمینه‌ساز دستاوردهای نیک و پایدار در آینده باشند.

در این راستا، ابتکاراتی نظیر تأسیس اتحادیه بانوان نخبه فرهنگی کشورهای عضو اکو، ایجاد بانک اطلاعاتی جامع از شخصیت‌های برجسته فرهنگی و هنری، ارائه پیشنهادهایی برای تسهیل گردشگری میان کشورهای عضو اکو، و تشکیل انجمن نویسندگان کشورهای عضو اکو، از جمله اقدامات کلیدی و مؤثری هستند که می‌توانند به‌عنوان کارآمدترین شیوه‌ها، بستری مناسب برای شناخت عمیق‌تر فرهنگ، آداب و رسوم کشورها فراهم آورند. این برنامه‌ها، با ایجاد فرصت‌هایی برای حضور مستقیم در میان مردم و تعاملات صمیمانه با آنها، به تقویت پیوندهای فرهنگی یاری می‌رسانند.

از این منظر، رفتارآمدهای فرهنگی، به‌عنوان یکی از ارکان اصلی ارتباطات میان فرهنگی، جایگاهی محوری در تعمیق و گسترش روابط میان کشورهای منطقه اکو ایفا می‌کنند و می‌توانند به تحکیم همکاری‌های پایدار و صلح‌آمیز منجر شوند.

جناب مدیر، آیا سیاست گسترش مؤسسه فرهنگی اکو را دنبال خواهید کرد؟

بی‌تردید، همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، زیبایی و شکوه یک خانواده در همبستگی و حضور یکپارچه تمامی اعضای آن نهفته است. اقتدار و بالندگی موسسه فرهنگی اکو نیز در گرو مشارکت فعال و هم‌افزای همه کشورهای عضو تحقق می‌یابد. تاکنون تلاش‌های ارزشمندی در این مسیر صورت گرفته و از این پس نیز راینی‌ها و اقدامات لازم با جدیت ادامه خواهد یافت تا ان‌شاءالله شاهد حضور پویاتر و مؤثرتر تمامی کشورهای عضو در برنامه‌های این موسسه باشیم.

مؤسسه فرهنگی اکو چگونه قصد دارد از هنرمندان، پژوهشگران و نهادهای فرهنگی در سراسر منطقه حمایت کند؟

در موسسه فرهنگی اکو، بر این باوریم که هنرمندان، پژوهشگران و نهادهای فرهنگی، ستون‌های اصلی دیپلماسی فرهنگی به‌شمار می‌روند. برای بهره‌مندی مؤثر از این ظرفیت ارزشمند و حمایت شایسته از آن، راهکارهای کلیدی زیر پیشنهاد می‌گردد:

□ ایجاد شبکه‌های همکاری و تبادل فرهنگی میان کشورهای عضو اکو به‌منظور تقویت پیوندها و هم‌افزایی.

مؤسسه فرهنگی اکو در ترویج میراث مشترک با چه چالش‌هایی روبروست و چگونه قصد دارید با آن‌ها مقابله کنید؟ آیا در این زمینه با سازمان‌هایی مانند یونسکو همکاری خواهید داشت؟

مؤسسه فرهنگی اکو، به‌عنوان نهادی منطقه‌ای، مأموریت خطیر ترویج و تقویت میراث فرهنگی، هنری، تاریخی و ارزش‌های مشترک کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو) را بر عهده دارد. با این حال، این مؤسسه در مسیر تحقق اهداف خود با چالش‌هایی مواجه است که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود:

❑ کمبود منابع مالی و زیرساختی

❑ فقدان شبکه‌های تبادل دانش و تجربه میان نخبگان فرهنگی منطقه

❑ ضعف در برگزاری برنامه‌های برای ترویج فرهنگ منطقه

❑ عدم هم‌افزایی با دیگر نهادهای بین‌المللی و منطقه‌ای

❑ کم‌توجهی نسل جوان به میراث هنری گذشتگان

برای غلبه بر این چالش‌ها و تقویت نقش مؤسسه فرهنگی اکو، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

❑ ایجاد شبکه‌های تخصصی فرهنگی میان نخبگان کشورهای عضو به‌منظور تقویت همکاری و تبادل دانش و تجارب.

❑ برگزاری رویدادهای بین‌المللی مشترک، نظیر نمایشگاه‌ها، هفته‌های فرهنگی و جشنواره‌ها، برای ترویج میراث مشترک منطقه.

❑ توسعه پلتفرم‌های دیجیتال چندزبانه برای معرفی و ترویج گسترده‌تر میراث فرهنگی اکو.

❑ طراحی برنامه‌های آموزشی نوآورانه جهت بازآفرینی میراث هنری گذشتگان به زبان نسل امروز.

❑ تشویق تحقیقات علمی مشترک در حوزه‌های تاریخ، هنر، زبان و ادبیات منطقه به‌منظور تعمیق شناخت فرهنگی.

دسترسی سریع‌تر و آسان‌تر به منابع و فعالیت‌های فرهنگی را برای مخاطبان خود فراهم آورد. این امر نه تنها به ترویج فرهنگ منطقه کمک می‌کند، بلکه امکان ارتباط مؤثرتر با نسل جوان را نیز میسر می‌سازد.

جوانان، به‌عنوان بخش پویا و آینده‌ساز کشورهای عضو اکو، نقشی محوری در تحقق اهداف فرهنگی دارند. متأسفانه، مشغله‌های زندگی مدرن و جذابیت‌های فضای مجازی، گاه آنان را از واقعیت‌های فرهنگ، آداب و سنن مشترک کشورهای منطقه دور کرده است. از این‌رو، مؤسسه فرهنگی اکو وظیفه‌ای خطیر بر عهده دارد تا با طراحی برنامه‌های خلاقانه و جذاب، جوانان را به مشارکت فعال در حفظ و ترویج میراث فرهنگی مشترک ترغیب کند. این مهم می‌تواند از طریق ایجاد بسترهای تعاملی دیجیتال، برگزاری رویدادهای فرهنگی متناسب با علایق نسل جوان، و بهره‌گیری از ظرفیت‌های هوش مصنوعی برای معرفی و آموزش فرهنگ منطقه به شکلی نوین و اثرگذار محقق شود.

در نهایت، مؤسسه فرهنگی اکو می‌تواند با تقویت نقش جوانان و استفاده هوشمندانه از فناوری، نه تنها به حفظ و اعتلای میراث فرهنگی منطقه کمک کند، بلکه زمینه‌ساز پویایی و هم‌افزایی فرهنگی در میان کشورهای عضو باشد.

دیپلماسی فرهنگی چگونه می‌تواند پل‌هایی میان کشورهای عضو اکو، جامعه بین‌المللی و سازمان‌های غیر دولتی ایجاد کند؟

بی‌تردید، دیپلماسی فرهنگی به‌عنوان یکی از ابزارهای بنیادین در روابط بین‌الملل، نقشی کلیدی در تقویت پیوندها میان کشورها و جوامع گوناگون ایفا می‌کند. کشورهای عضو مؤسسه فرهنگی اکو، با بهره‌مندی از تنوع فرهنگی، تاریخی و زبانی بی‌نظیر خود، از پتانسیل والایی برای استفاده از دیپلماسی فرهنگی در راستای ارتقای همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی برخوردارند.

به‌طور خلاصه، دیپلماسی فرهنگی، پلی استوار برای اتصال کشورهای عضو اکو به یکدیگر، به جامعه جهانی و به سازمان‌های غیردولتی است. این ابزار کارآمد می‌تواند بستری برای همکاری‌های پایدار، تقویت تفاهم میان‌ملل و توسعه منطقه‌ای فراهم آورد. بهره‌گیری هوشمندانه از ظرفیت‌های فرهنگی نه تنها به‌عنوان کلید موفقیت در تعاملات منطقه‌ای و جهانی مطرح است، بلکه می‌تواند به تحکیم صلح، همگرایی و پیشرفت مشترک در منطقه اکو یاری رساند.

تاریخی و معاصر است. این همگرایی نه تنها به احیای هویت مشترک ملت‌های اکو یاری می‌رساند، بلکه زمینه‌ساز آینده‌ای روشن‌تر و متحدتر برای تمامی کشورهای عضو خواهد بود.

آیا پیام پایانی‌ای برای خوانندگان و شرکای فرهنگی منطقه اکو دارید؟

در جهانی که مرزها مدام در حال جابه‌جایی‌اند، چه در قلمرو جغرافیا و چه در ساحت فرهنگ و اندیشه، موسسه فرهنگی اکو رسالتی عظیم بر دوش دارد: پیوند دادن گذشته‌ای پرشکوه با آینده‌ای مشترک که بر پایه احترام متقابل، شناخت عمیق و همدلی فرهنگی استوار است.

منطقه اکو گنجینه‌ای بی‌همتا از تنوع زبانی، هنری و ادبی است؛ اما در دل این تنوع، وحدتی بنیادین نهفته است: وحدت در میراث، در ارزش‌ها، در آرمان صلح و در تلاش برای ساختن جهانی انسانی‌تر. از این‌رو، از تمامی فرهیختگان، اساتید، ادبا و مخاطبان ارجمند موسسه فرهنگی اکو دعوت می‌کنم تا در این مسیر دشوار اما دل‌انگیز، ما را در ترویج گفت‌وگوی فرهنگی، پاسداشت میراث مشترک و توانمندسازی نسل‌های آینده برای خلق جهانی همبسته همراهی کنند.

بیایید دست در دست هم، فصل نوینی از همکاری‌های منطقه‌ای را رقم بزنیم؛ فصلی که در آن تفاوت‌ها نه تهدید، بلکه فرصت‌اند و فرهنگ نه ابزاری برای جدایی، بلکه پلی برای پیوند و همبستگی است.

جلب حمایت‌های بین‌المللی و گسترش همکاری با نهادهایی مانند یونسکو و ایرسیکا برای تقویت منابع و افزایش تأثیرگذاری برنامه‌ها.

این راهکارها می‌توانند به‌عنوان نقشه راهی برای رفع موانع و ارتقای جایگاه موسسه فرهنگی اکو در راستای تحقق اهداف والای آن عمل کرده و زمینه‌ساز همکاری‌های فرهنگی پایدار و مؤثر در منطقه شوند.

چه چیزی شما را به پذیرش این مسئولیت ترغیب کرد و مدیریت فرهنگی از نظر شخصی برای شما چه معنایی دارد؟

پذیرش مسئولیت در موسسه فرهنگی اکو برای اینجانب نه تنها یک منصب اداری، بلکه فرصتی ارزشمند برای خدمت به میراثی دیرپا و گران‌سنگ است که ریشه در اعماق تاریخ، فرهنگ و تمدن ملت‌هایی دارد که سرنوشتی درهم‌تنیده دارند. انگیزه من برای پذیرش این مسئولیت، باور عمیق به پیوندهای فرهنگی است که فراتر از مرزهای سیاسی، در شعر حافظ و خیام، معماری باشکوه سمرقند و بخارا، موسیقی مقامی، خوشنویسی پارسی و ترکی، و حکمت مشرق زمین جلوه‌گر شده است.

با تکیه بر نگاهی فراملی، بی‌طرفانه و مبتنی بر گفت‌وگو، تلاش خواهیم کرد تا موسسه فرهنگی اکو را از نهادی صرفاً تشریفاتی به سازمانی پویا و اثرگذار تبدیل کنیم. نهادی که نه تنها پاسدار میراث مشترک ماست، بلکه با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نوین فناوری، دیپلماسی فرهنگی و مشارکت نخبگان منطقه، صدای فرهنگ زنده، متنوع و وحدت‌آفرین منطقه اکو را به گوش جهانیان برساند.

باور داریم که موسسه فرهنگی اکو فراتر از یک نهاد، نماد هم‌سرنوشتی ملت‌هایی است که گذشته‌ای پرشکوه، اکنون چالش‌برانگیز و آینده‌ای امیدبخش را با یکدیگر به اشتراک دارند. با تمام دانش، توان و بینش خود به این مأموریت متعهد خواهیم بود تا این نهاد به کانونی برای تقویت همبستگی و اعتلای فرهنگی منطقه تبدیل شود.

اگر بخواهید منطقه اکو را در یک واژه توصیف کنید، آن واژه چیست و چرا؟

مفهوم «هم‌سرنوشتی» به‌درستی منطقه اکو را توصیف می‌کند؛ منطقه‌ای که نماد پیوند عمیق ملت‌هایی با گذشته‌ای مشترک، چالش‌هایی مشابه و آینده‌ای درهم‌تنیده است. تقویت همکاری‌های فرهنگی، هنری و تاریخی در این منطقه، در حقیقت، بازشناسی و بازسازی این هم‌سرنوشتی

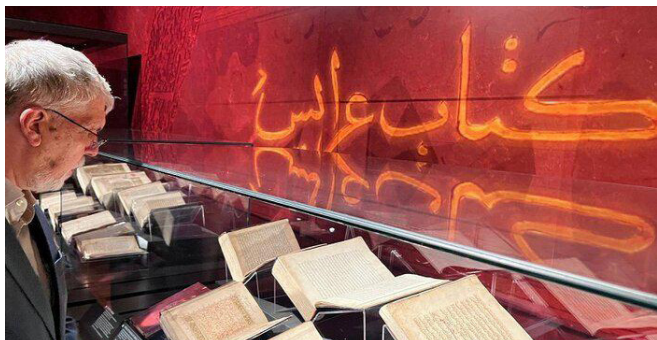

فصل چهارم

رویدادها، برنامه‌ها و اخبار فرهنگی منطقه اکو

مروری بر فعالیت‌ها، همایش‌ها و گردهمایی‌های فرهنگی و علمی کشورهای عضو در ماهی که گذشت

یادبود قهار عاصی؛ شاعر صدای مردم افغانستان

به مناسبت سی و یکمین سالگرد درگذشت قهار عاصی، شاعر بزرگ و مردمی افغانستان، مراسمی فرهنگی در شهر هامبورگ برگزار شد و یاد و آثار این چهره‌ی ماندگار زبان فارسی گرامی داشته شد.

قهار عاصی، زاده‌ی روستای مالیما در دره‌ی پنجشیر، از برجسته‌ترین شاعران معاصر افغانستان بود که در شعر خود پیوندی ژرف میان احساس انسانی، عشق به میهن و دغدغه‌های اجتماعی پدید آورد. آثار او در میان فارسی‌زبانان افغانستان، ایران و تاجیکستان جایگاهی ارجمند دارد و پژواک صادقانه‌ی رنج‌ها و امیدهای مردم سرزمینش است.

او در ۲۸ سپتامبر ۱۹۹۴، در جریان درگیری‌های کابل، بر اثر اصابت راکتی به خانه‌اش جان باخت، اما شعرش همچنان زنده است و صدای مردم و زمانه‌اش را در حافظه‌ی فرهنگی منطقه طنین‌انداز می‌کند.

ازبکستان؛ مقصد برتر گردشگری فرهنگی

در مجمع جهانی گردشگری ۲۰۲۵ که از ۲۶ تا ۲۸ مهر ۱۴۰۴ (۱۸ تا ۲۰ اکتبر ۲۰۲۵) در استانبول برگزار شد، جمهوری ازبکستان به‌عنوان «برترین مقصد گردشگری فرهنگی سال» معرفی گردید.

این موفقیت، حاصل تلاش‌های گسترده در حفظ میراث فرهنگی، توسعه زیرساخت‌های گردشگری و ترویج سفر پایدار است. ازبکستان با شهرهای تاریخی چون سمرقند، بخارا، شهرسبز و ایچان‌قلعه، و هنرهای سنتی مانند دوتارنوازی و بافندگی ابریشم، جایگاه خود را به‌عنوان قطب گردشگری فرهنگی آسیای مرکزی تثبیت کرده است.

تازه‌ترین تحولات سال فرهنگی ایران و ترکیه

در پی سفر رسمی سید عباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران به آنکارا، برنامه‌های اجرایی «سال فرهنگی ایران و ترکیه» رسماً آغاز شد.

در دیدار وی با محمد نوری ارسوی، وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه، دو طرف بر گسترش همکاری‌های هنری، ادبی و میراث فرهنگی تأکید کردند. از جمله پیشنهادهای برگزاری جشنواره مشترک مولانا در ایران و ترکیه بود.

این ابتکار فرهنگی در چارچوب شورای عالی همکاری‌های ایران و ترکیه اجرا می‌شود و با هدف تعمیق پیوندهای فرهنگی میان دو کشور، جلوه‌ای تازه از میراث مشترک دو ملت را از مدارس اصفهان تا خانقاه‌های قونیه به نمایش خواهد گذاشت.

برگزاری چهل‌وسومین اجلاس عمومی یونسکو در سمرقند

شهر تاریخی سمرقند از ۳۰ اکتبر تا ۱۳ نوامبر ۲۰۲۵ میزبان چهل‌وسومین اجلاس عمومی یونسکو بود.

این رویداد که هم‌زمان با هشتادمین سالگرد تأسیس یونسکو برگزار شد، برای نخستین بار پس از ۴۰ سال خارج از پاریس انجام گرفت و نقطه‌عطفی تاریخی در فعالیت‌های این سازمان به شمار آمد.

اجلاس امسال، رهبران جهانی، دیپلمات‌ها و کارشناسان حوزه‌های آموزش، علم، فرهنگ و توسعه پایدار را از سراسر جهان گرد هم آورد.

یونسکو، برگزاری این اجلاس در سمرقند را «نمادی از موفقیت دیپلماسی فرهنگی ازبکستان» توصیف کرد.

ازبکستان به‌عنوان عضو فعال یونسکو و سازمان همکاری اقتصادی (اکو)، نقش برجسته‌ای در تقویت همکاری‌های فرهنگی و اقتصادی آسیای مرکزی ایفا نموده است.

از میدان رگیستان تا مجموعه باشکوه شاه‌زنده، میراث درخشان سمرقند بار دیگر بر صحنه جهانی یونسکو درخشید.

اجلاس چهل‌وسومین یونسکو، نمادی از پیوند تاریخ، فرهنگ و دیپلماسی در هشتادمین سالگرد یونسکو و سی‌ودومین سال عضویت ازبکستان در این سازمان جهانی بود.

موفقیت بین‌المللی فیلم‌سازان محلی ترکیه

فیلم کوتاه کلاه فدورا، ساخته‌ی انجمن سینمایی «باتمان»، موفقیتی چشمگیر در عرصه‌ی دیپلماسی فرهنگی و سینمایی برای ترکیه رقم زده است. این فیلم به کارگردانی «نیهات چلیک» و «عثمان آچان» به‌عنوان یکی از فینالیست‌های جشنواره فیلم آمریکایی-مصری در نیویورک انتخاب شده است.

اثر یادشده با روایت مینیمالیستی و فیلم‌پردازی چشم‌نواز خود، نگرش روستاییان آناتولی شرقی را نسبت به اصلاحات اولیه جمهوری ترکیه به تصویر می‌کشد.

فیلم فدورا همچنین موفق به کسب جایزه دوم بخش درام در جشنواره بین‌المللی فیلم NanoCon در واشنگتن شد و نشان داد که داستان‌های محلی می‌توانند مرزها را درنوردند و با زبانی جهانی در قالب سینما سخن بگویند.

کارگردانان اثر در گفت‌وگویی اظهار داشتند: «حضور در جشنواره‌های بین‌المللی برای ما و برای فیلم‌سازان جوان شهر باتمان، مایه‌ی افتخار و انگیزه‌ی بزرگ است.»

انجمن سینمایی باتمان که در سال ۲۰۲۴ تأسیس شده، با حمایت از استعدادهای محلی و روایت‌های بومی، به غنای فرهنگی این شهر و گسترش دیپلماسی فرهنگی ترکیه کمک می‌کند.

برگزاری سمپوزیوم بین‌المللی بزرگداشت ابن‌سینا در تاجیکستان

به مناسبت هزار و چهل و پنجمین سالگرد تولد دانشمند بزرگ، ابوعلی سینا، آکادمی علوم ملی تاجیکستان در ۴ نوامبر ۲۰۲۵ سمپوزیوم بین‌المللی‌ای با عنوان «سه‌م ابوعلی سینا در رشد علم، فلسفه و تمدن جهانی» برگزار کرد.

در این نشست، قابل‌جان خوشوقت‌زاده، رئیس آکادمی علوم ملی تاجیکستان، ضمن اشاره به جایگاه والای ابن‌سینا در تاریخ علم گفت: «قانون طب» با ترجمه به اغلب زبان‌های اروپایی، همچنان یکی از مهم‌ترین آثار علمی جهان محسوب می‌شود.

در ادامه، عبدالله رحمان‌زاده، دستیار رئیس‌جمهور تاجیکستان در امور اجتماعی، و علیرضا حقیقیان، سفیر جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان، همراه با دانشمندان داخلی و خارجی، نقش بی‌بدیل ابن‌سینا را در شکل‌گیری تمدن جهانی و پیشرفت علم پزشکی و فلسفه مورد تأکید قرار دادند.

ابن‌سینا، نمادی از پیوند علم و فلسفه در تمدن اسلامی است؛ اندیشمندی که آثارش، همچون قانون طب و کتاب‌النبات، قرن‌ها الهام‌بخش دانش بشری بوده‌اند.

استوانه کوروش در سمرقند جهانی شد؛ یونسکو «منشور حقوق بشر ایران» را به رسمیت شناخت

در تاریخ ۶ نوامبر ۲۰۲۵ در یک رویداد تاریخی و فرهنگی بی‌سابقه، یونسکو در چهل‌وسومین کنفرانس عمومی خود در سمرقند، استوانه کوروش کبیر را به‌عنوان یکی از نخستین اسناد حقوق بشر جهان به رسمیت شناخت.

این تصمیم با اجماع کامل کشورهای عضو یونسکو اتخاذ شد و جایگاه جهانی این اثر باستانی ایرانی به‌عنوان میراث مشترک بشریت و نماد جهانی آزادی، عدالت و مدارا تثبیت گردید.

یونسکو متعهد شد آموزه‌های منشور -شامل اصول آزادی بردگان، آزادی دینی و بازگشت آوارگان- را در برنامه‌های آموزشی و حقوق بشری خود گنجانده و ترویج دهد.

این قطعنامه، که «پیروزی فرهنگ و تمدن ایرانی» خوانده شد، سند ۲۶۰۰ ساله متعلق به سده ششم پیش از میلاد را به‌عنوان نقشه راه جهانی برای همزیستی مسالمت‌آمیز معرفی کرد و با اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد همسو دانست.

اجرای نمایش «لکه سیاه» در هشتاد و یکمین سالگرد کوچ اجباری ترک‌های آخالقه (آهیسکا)

با بهره‌گیری از زبان هنر، نقش دیاسپوراها را به عنوان یکی از ابزارهای مؤثر قدرت نرم فرهنگی در حفظ هویت و حافظه جمعی برجسته می‌سازد.

معرفی هنر تاجیکستان در آمریکا

به مناسبت دهمین سالگرد همکاری‌های هنری تاجیکستان و ایالات متحده، مراسم «شام موسیقی تاجیکستان» با عنوان «صدای تاجیکستان: طنینی از دل» در دانشگاه جرج واشنگتن برگزار شد.

در این رویداد فرهنگی، جمعی از هنرمندان برجسته تاجیک از جمله نغینه امان‌قل‌آوا، چارشنبه علاوت‌وف، اسماعیل نذری‌یف، نازیه کرامت‌الله و فرخ حسن‌آف، به همراه گروه‌های هنری «زیبا» و «گلریز» برنامه‌های موسیقایی اجرا کردند.

همچنین نمایشگاه صنایع‌دستی و آثار هنری تاجیکی در حاشیه این مراسم برپا بود که مورد استقبال گسترده بازدیدکنندگان آمریکایی و دیپلمات‌های خارجی قرار گرفت.

نمایش «لکه سیاه» به نویسندگی دکتر روستم مورسل‌اوغلو، دانشیار و رئیس گروه هنرهای نمایشی دانشگاه مدنیت استانبول، و کارگردانی کوبیلای اردلیکارا، به مناسبت هشتاد و یکمین سالگرد کوچ اجباری ترک‌های آخالقه (آهیسکا) در ۱۴ نوامبر ۱۹۴۴، در شهر آنتالیا به روی صحنه رفت.

این اثر به همت انجمن آموزگاران داوطلب ترک‌های آخالقه و با حمایت وزارت فرهنگ و گردشگری ترکیه و نهاد ریاست‌جمهوری امور ترک‌های خارج از کشور و جوامع وابسته برگزار می‌شود و هدف آن زنده نگه‌داشتن حافظه تاریخی و ارتقای آگاهی اجتماعی درباره این واقعه است.

نمایش «لکه سیاه» پس از اجرای موفق در آنکارا، در شهرهای استانبول و بورسا نیز به روی صحنه رفت. یحیی کمال‌اوغلو، رئیس انجمن آموزگاران داوطلب ترک‌های آخالقه، اعلام کرد که پس از اجرای آنتالیا، این نمایش در کشورهای محل اقامت ترک‌های آخالقه از جمله جمهوری آذربایجان، قرقیزستان، قزاقستان و ازبکستان نیز اجرا خواهد شد.

این نمایش با روایت دراماتیک و اجرای تأثیرگذار خود، داستان دردناک کوچ اجباری ترک‌های آخالقه را بازآفرینی کرده و پلی عاطفی میان گذشته و امروز می‌سازد. «لکه سیاه» همچنین

گرامیداشت هفتصد و چهل و یکمین سالگرد درگذشت ملا نصرالدین در آق شهر

رویدادی بین‌المللی که بیش از ۱۱۰۰ هنرمند و تکنسین از ۱۴۲ کشور جهان در آن شرکت خواهند داشت.

این جشنواره، که توسط شورای هنر پاکستان با همکاری دولت ایالت سند و شبکه جیو برگزار می‌گردد، مجموعه‌ای از نمایشگاه‌های هنری، کارگاه‌های آموزشی، پخش فیلم، نمایش‌های تئاتری، نشست‌های تخصصی و کنسرت‌های زنده را به نمایش خواهد گذاشت.

به ابتکار احمد شاه، رئیس شورای هنر پاکستان، جشنواره جهانی فرهنگ ۲۰۲۵ به یکی از بزرگ‌ترین گردهمایی‌های فرهنگی منطقه تبدیل خواهد شد و کراچی را به صحنه‌ای پویا برای تبادل فرهنگی، خلاقیت و همکاری ملت‌ها بدل خواهد کرد.

انتشار کتاب «چهره رابعه بلخی در آینه ادبیات دری» در تاجیکستان

کتاب تازه‌ای با عنوان «چهره رابعه بلخی در آینه ادبیات دری» در تاجیکستان منتشر شد. این اثر به قلم پژوهشگر تاجیک، خانم انزورات ملک‌زاد، نگاشته شده و از سوی فرهنگستان علوم تاجیکستان معرفی گردیده است.

در این کتاب، زندگی، روزگار و میراث ادبی رابعه بلخی - نخستین شاعر زن فارسی‌گو و هم‌دوره رودکی، پدر شعر فارسی - با نگاهی تحلیلی بررسی شده است.

اثر یادشده در ۲۸۰ صفحه تنظیم گردیده و بخش‌هایی از متون کهن، از جمله الهی‌نامه عطار نیشابوری و بکتاش‌نامه رضاقلی‌خان هدایت را در بر دارد که سرگذشت رابعه را بازگو می‌کنند. در پایان کتاب نیز ۵۵ بیت از اشعار برجای‌مانده رابعه بلخی گردآوری شده است.

مراسم گرامیداشت هفتصد و چهل و یکمین سالگرد درگذشت ملا نصرالدین در تاریخ ۲۲ آبان ۱۴۰۴ در شهر آق‌شهر قونیه برگزار شد. ملا نصرالدین یکی از برجسته‌ترین چهره‌های میراث مشترک فرهنگی کشورهای عضو اکو به‌شمار می‌آید؛ نمادی جاودانه از خرد، طنز و انسان‌دوستی که نسل‌ها را به هم پیوند داده است.

در این مراسم، دو پژوهشگر ازبکستانی، جومعلی شایانوف و انور یوسوپوف، با اجرای حکایت‌هایی از فولکلور ازبکی، جلوه‌ای از پیوند فرهنگی و همبستگی میان کشورهای عضو اکو را به نمایش گذاشتند.

داستان‌های ملا نصرالدین فراتر از طنز و سرگرمی، حامل پیام‌های جهانی درباره خرد و اخلاق انسانی‌اند؛ حکایت‌هایی که همچنان پلی میان گذشته و آینده، و نمادی از قدرت نرم و دیپلماسی فرهنگی ترکیه در میان ملت‌های منطقه به شمار می‌روند.

VEFATININ 741. YILINDA

Mas'eddin Hoca

ANMA GÜNLERİ KAPSAMINDA

ÖZBEK FIKRA ANLATI PERFORMANSI

• Doç. Dr. Jumali SHABANOV
• Uzm. Anvar YUSUPOV

13 KASIM 2025 PERŞEMBE

ŞEHİT ÖMER HALİSDEMİR KÜLTÜR MERKEZİ

SAAT 16.30

Tüm halkımız davetlidir.

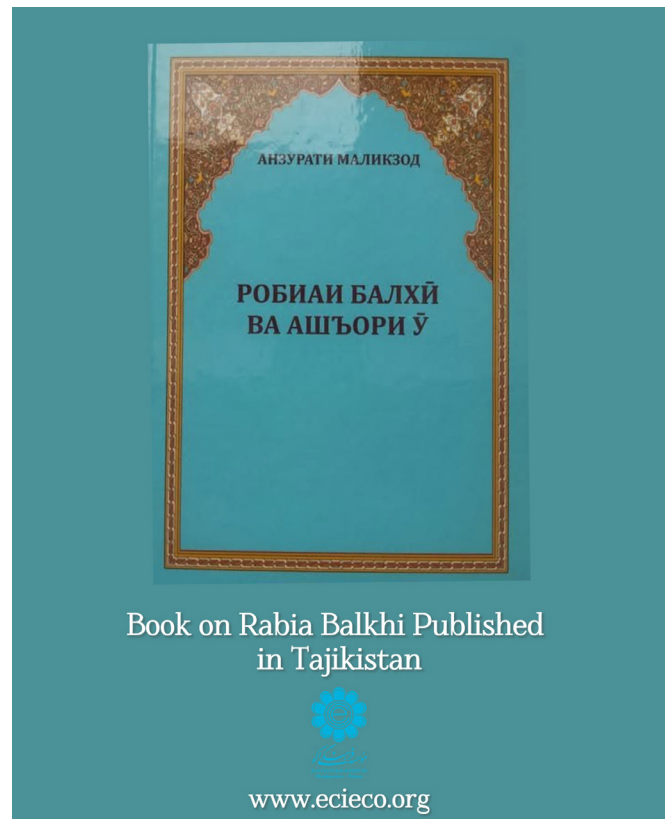
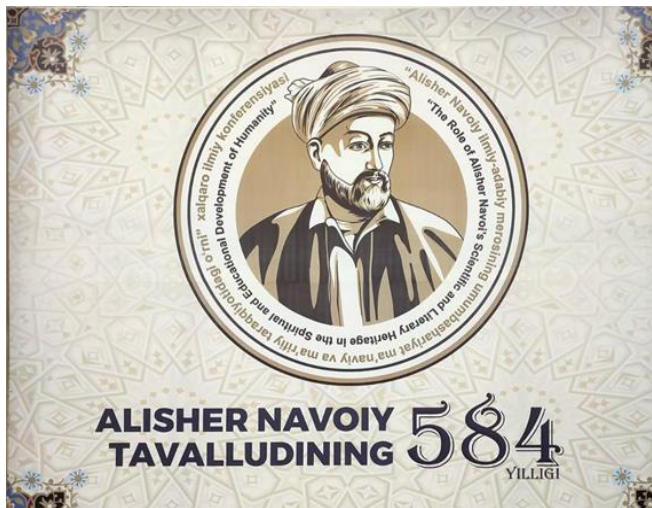

جشنواره جهانی فرهنگ ۲۰۲۵ در کراچی

شهر کراچی در بازه زمانی ۹ آبان تا ۱۹ آذر ۱۴۰۴، میزبان جشنواره جهانی فرهنگ ۲۰۲۵ خواهد بود؛

مقالات ارائه‌شده در قالب مجموعه‌ای دانشگاهی سه‌جلدی منتشر شد. در روز دوم، شرکت‌کنندگان از مناطق تاریخی نوراتا و کرمانه بازدید کردند و با جلوه‌هایی از فرهنگ سنتی، موسیقی، هنرهای زیبا و مهمان‌نوازی ازبکستان آشنا شدند.

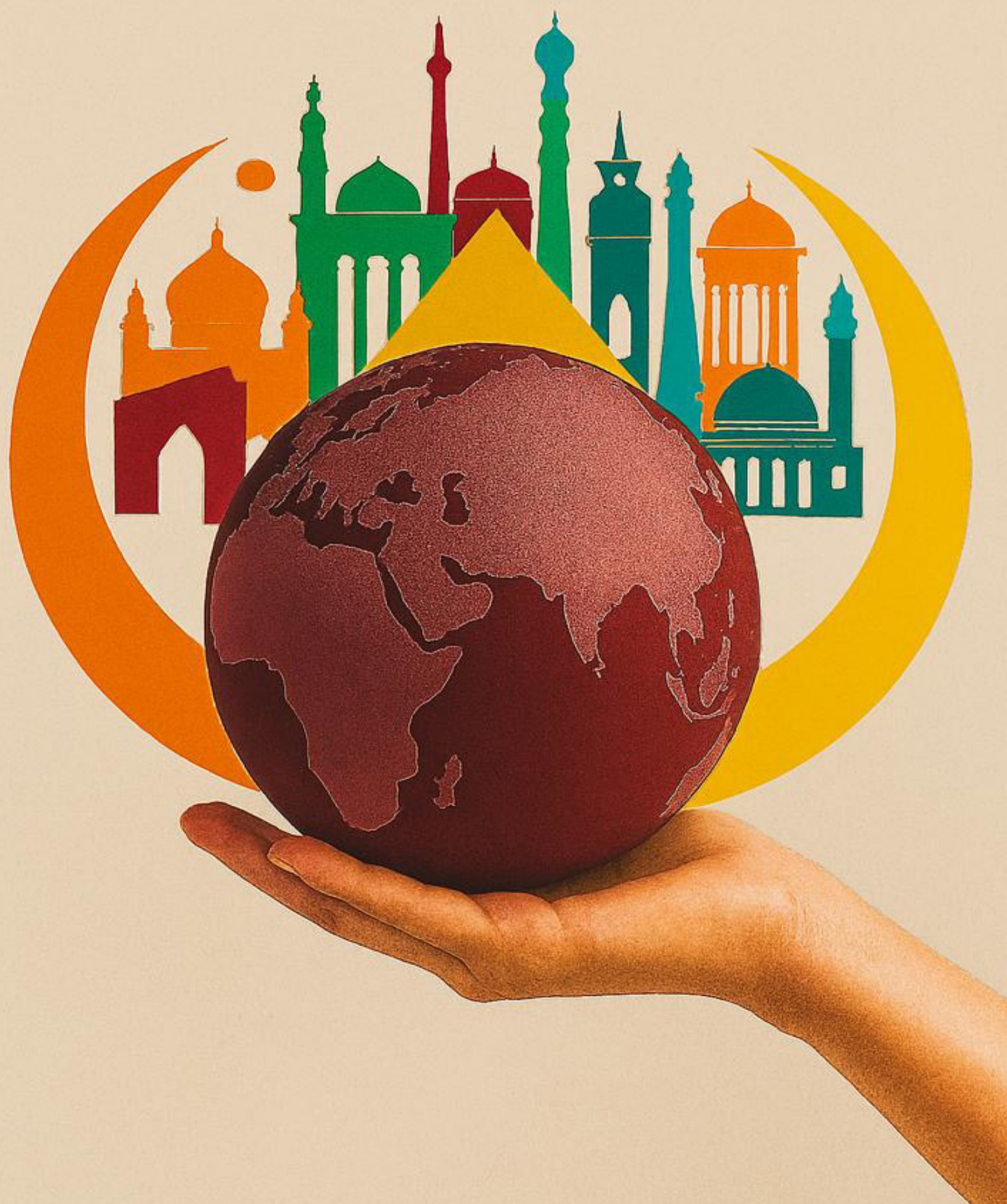
برگزاری پنجمین کنفرانس بین‌المللی علی شیر نوایی در ازبکستان

پنجمین کنفرانس بین‌المللی علی شیر نوایی در روزهای ۲۵ و ۲۶ مهر ۱۴۰۴، به میزبانی دانشگاه دولتی نوایی و با حمایت بنیاد بین‌المللی نوایی در منطقه نوایی ازبکستان برگزار شد. این رویداد در چارچوب «سال علی شیر نوایی» که از سوی رئیس‌جمهور ازبکستان اعلام شده بود، با محوریت نقش میراث علمی و ادبی این شاعر و متفکر برجسته در توسعه معنوی بشریت برگزار گردید.

در این کنفرانس، نزدیک به ۲۰۰ پژوهشگر از کشورهای مختلف از جمله ایران، ترکیه، آذربایجان، ایالات متحده، ژاپن، قرقیزستان، تاجیکستان، افغانستان و پاکستان حضور داشتند. بیش از ۴۰ نفر از شرکت‌کنندگان، پژوهشگران بین‌المللی بودند.

در مراسم افتتاحیه، پروفیسور دکتر ابراهیم خدایار، پژوهشگر ایرانی زبان نوایی، علی شیر نوایی را روشنفکری «ذواللسانین» خواند که آثارش در هر دو زبان ترکی و فارسی، ارزش فرهنگی والا‌یی دارد. همچنین دکتر احمد آکالین، معاون مؤسسه فرهنگی اکو، زبان نوایی را «گنجینه‌ای معنوی» برای دیپلماسی فرهنگی ازبکستان دانست و بر ضرورت تأسیس نهادهای بین‌المللی برای ترویج این میراث تأکید کرد.

فصل پنجم

چشم‌انداز فرهنگی منطقه اکو: برنامه‌ها و اخبار آتی

معرفی برنامه‌های پیش‌رو، فراخوان‌ها، فرصت‌های همکاری و تقویم فرهنگی آینده

شیراز میزبان جشنواره جهانی فیلم فجر شد

چهل و سومین جشنواره جهانی فیلم فجر در یک تصمیم مهم تمرکززدایی فرهنگی، از ۵ تا ۱۲ آذر ۱۴۰۴ (نوامبر/دسامبر ۲۰۲۵) در شهر تاریخی شیراز برگزار خواهد شد. این رویداد بین‌المللی که با شعار «ستایش زندگی» به دنبال جذب سینماگران جهانی است، بخش‌های مختلفی چون رقابت‌های بین‌الملل و جلوه‌گاه شرق را در بر می‌گیرد و هدف آن تقویت دیپلماسی فرهنگی از پایتخت شعر و ادب ایران است.

پژوهشگران میراث فرهنگی به لاهور می‌روند

کنفرانس بین‌المللی گردشگری فرهنگی، موزه‌ها و مطالعات میراث جهانی در تاریخ ۲۹ نوامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۸ آذر ۱۴۰۴) در شهر تاریخی لاهور، پاکستان برگزار می‌شود. این رویداد که از سوی نهادهای علمی منطقه‌ای حمایت می‌شود، فرصتی استثنایی را برای پژوهشگران، متخصصان میراث فرهنگی، مدیران موزه‌ها و فعالان صنعت گردشگری فراهم می‌آورد تا تجربیات خود را در مورد حفاظت از میراث مشترک آسیا، مدیریت موزه‌ها و توسعه گردشگری پایدار به اشتراک بگذارند. حضور متخصصان منطقه اکو در این نشست بین‌المللی می‌تواند به تقویت همکاری‌های چندجانبه در حوزه جاده ابریشم فرهنگی و تبادل دانش میان کشورهای اکو در زمینه حفاظت از گنجینه‌های تاریخی کمک شایانی نماید.

آموزش و تحول اجتماعی در کانون توجه کنفرانس بین‌المللی کراچی

کنفرانس بین‌المللی آموزش تطبیقی و تغییرات اجتماعی طی روزهای ۲۹ و ۳۰ نوامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۸ و ۹ آذر ۱۴۰۴) در شهر کراچی پاکستان برگزار خواهد شد. این کنفرانس، بستری برای تبادل دانش میان پژوهشگران، اساتید و سیاست‌گذاران در حوزه‌های علوم اجتماعی، آموزش و جامعه‌شناسی فراهم می‌آورد. محور اصلی این نشست، بررسی روش‌ها و الگوهای آموزش تطبیقی و نقش کلیدی آن در تحولات و پایداری اجتماعی است. متخصصان منطقه اکو می‌توانند با حضور در این رویداد، ضمن ارائه یافته‌های خود، همکاری‌های پژوهشی مشترکی را در رابطه با چالش‌های اجتماعی منطقه به ویژه در حوزه‌های آموزش و ارتقاء رفاه عمومی آغاز نمایند.

قلب گردشگری و سلامت آسیا در استانبول می‌تپد

نمایشگاه گردشگری و سلامت اوراسیا طی روزهای ۲۶ تا ۲۹ نوامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۵ تا ۸ آذر ۱۴۰۴) در مرکز نمایشگاهی استانبول برگزار می‌شود. این رویداد تجاری بزرگ، دو صنعت

کلیدی گردشگری و سلامت را زیر یک سقف می‌آورد و فرصتی بی‌نظیر برای هتل‌ها، کلینیک‌ها، شرکت‌های تجهیزات پزشکی و آژانس‌های مسافرتی جهت شبکه‌سازی فراهم می‌کند. با حضور بیش از ۵۰۰ خریدار حرفه‌ای از آسیا، خاورمیانه و اروپا در قالب برنامه (تجارت با تجارت)، دروازه‌ای است برای شرکت‌های بین‌المللی، از جمله فعالان منطقه اکو، تا سهم خود را از بازار رو به رشد توریسم سلامت منطقه افزایش دهند. این نمایشگاه همزمان با یازدهمین اجلاس جهانی حلال برگزار می‌شود.

آنگارا؛ میزبان تازه‌ترین مباحث علم و فناوری جهان

کنفرانس بین‌المللی مسائل روز در علوم، مهندسی و فناوری در روزهای ۵ و ۶ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱۴ و ۱۵ آذر ۱۴۰۴) در شهر آنگارا، ترکیه برگزار می‌شود. این همایش دو روزه، محلی برای گردهمایی متخصصان، اساتید دانشگاه و دانشجویان تحصیلات تکمیلی از سراسر جهان است تا تازه‌ترین پیشرفت‌ها و چالش‌ها در حوزه‌های بنیادی علوم، مهندسی و فناوری‌های نوظهور را به اشتراک بگذارند. هدف این رویداد، تقویت همکاری‌های پژوهشی بین‌المللی و تبادل دانش فنی در زمینه‌هایی است که آینده علم و صنعت جهان را شکل می‌دهند. شرکت‌کنندگان منطقه اکو فرصت مناسبی برای ارائه مقالات و شبکه‌سازی علمی خواهند داشت.

فناوری‌های آموزشی، محور کنفرانس بین‌المللی دوشنبه

پایتخت تاجیکستان، دوشنبه، در تاریخ ۷ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱۶ آذر ۱۴۰۴) میزبان «کنفرانس بین‌المللی آموزش و فناوری‌های ادغام‌شده» خواهد بود. این رویداد مهم علمی، بستری بین‌المللی برای پژوهشگران، اساتید و متخصصان فراهم می‌آورد تا یافته‌ها و تجربیات خود را در زمینه‌ی نوآوری در آموزش، فناوری‌های پیشرفته در یادگیری (مانند هوش مصنوعی و آموزش مجازی)، و طراحی برنامه‌های درسی متناسب با آینده به اشتراک بگذارند. مقالات منتخب این کنفرانس در ژورنال‌های معتبر و نمایه‌شده در پایگاه‌هایی چون اسکوپوس منتشر خواهند شد.

اجلاس اکولوژی و پایداری در دوشنبه، کانون توجه آسیای مرکزی

«کنفرانس بین‌المللی مطالعات زیست‌محیطی و اکولوژی در تاریخ ۷ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱۶ آذر ۱۴۰۴) در شهر دوشنبه، پایتخت تاجیکستان برگزار خواهد شد. این کنفرانس، محلی

اجلاس جهانی گردشگری، حمل‌ونقل و لجستیک در آلمانی

همایش بین‌المللی حوزه‌های گردشگری، حمل‌ونقل و لجستیک در تاریخ ۵ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱۴ آذر ۱۴۰۴) در شهر آلمانی، قزاقستان برگزار می‌شود.

این نشست مهم، فرصتی طلایی برای ایجاد شبکه‌ی ارتباطی میان پژوهشگران، دست‌اندرکاران صنعت و متخصصان بین‌المللی فراهم می‌کند. محورهای اصلی همایش بر بخش‌های کلیدی خدمات و زیرساخت و اقتصاد قزاقستان متمرکز است و زمینه تعاملات جهانی در حوزه‌ی لجستیک را تقویت خواهد کرد. این رویداد، بستر مناسبی جهت گسترش همکاری‌ها برای فعالان ایرانی در بخش‌های یادشده است.

آلمانی میزبان متخصصان علوم اجتماعی: کنفرانس بین‌المللی «مطالعات زنان، طبقه اجتماعی، کار و جامعه»

شهر آلمانی در قزاقستان، در تاریخ ۲ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱۱ آذر ۱۴۰۴) میزبان کنفرانس مهم -مطالعات زنان، طبقه اجتماعی، کار و جامعه- خواهد بود.

این رویداد بین‌المللی، پژوهشگران، دانشجویان و فعالان مدنی را گرد هم می‌آورد تا به بحث و تبادل نظر پیرامون موضوعات حیاتی مرتبط با نقش زنان در جامعه، تأثیر طبقات اجتماعی بر فرصت‌های شغلی و رابطه متقابل میان کار و جامعه‌شناسی بپردازند. این کنفرانس فرصتی برای ارائه آخرین یافته‌های علمی و تقویت همکاری‌های جهانی در حوزه علوم اجتماعی و مطالعات جنسیتی است.

بیشکک، میزبان اجلاس جهانی زبان‌شناسی و آموزش زبان‌های خارجی

شهر بیشکک، پایتخت قرقیزستان، در تاریخ ۲۲ نوامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۱ آذر ۱۴۰۴) پذیرای «کنفرانس بین‌المللی آموزش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی کاربردی» خواهد بود.

این نشست تخصصی، محلی برای گردهمایی اساتید دانشگاه، پژوهشگران و متخصصان حوزه‌ی زبان از سراسر جهان است تا تازه‌ترین پیشرفت‌ها و پژوهش‌ها در زمینه‌های روش‌های نوین تدریس زبان، برنامه‌ریزی درسی و کاربردهای زبان‌شناسی در علوم اجتماعی و رایانه‌ای را به اشتراک بگذارند. این رویداد فرصتی ارزشمند برای پژوهشگران منطقه اکو در رشته‌های آموزش زبان و زبان‌شناسی برای ایجاد همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی است.

برای تبادل آخرین یافته‌های پژوهشی در مورد چالش‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای و جهانی، به‌ویژه مسائل مربوط به تغییرات اقلیمی، مدیریت منابع آب و توسعه پایدار است. با توجه به اهمیت مسائل زیست‌محیطی در آسیای مرکزی، این رویداد فرصت مغتنمی برای کارشناسان ایرانی جهت ارائه راهکارهای علمی و آغاز همکاری‌های مشترک برای حفاظت از اکوسیستم‌های مشترک منطقه است. مقالات پذیرفته‌شده امکان انتشار در ژورنال‌های معتبر نمایه‌شده در اسکوپوس را خواهند داشت.

سمرقند میزبان اجلاس جهانی معماری مقاوم در برابر تغییر اقلیم

کنفرانس بین‌المللی معماری تطبیق‌پذیر با اقلیم و طراحی» در تاریخ ۲۵ نوامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۴ آذر ۱۴۰۴) در شهر تاریخی سمرقند، ازبکستان برگزار می‌شود. این رویداد علمی بین‌المللی که توسط سازماندهی شده، به بررسی راه‌حل‌ها و نوآوری‌های معماری برای مقاومت در برابر تأثیرات فزاینده تغییرات اقلیمی اختصاص دارد.

هدف این کنفرانس، گردهم آوردن پژوهشگران، معماران و طراحان برای تبادل ایده‌هایی در مورد معماری پایدار، هوشمندسازی ساختمان‌ها و احیای الگوهای معماری بومی سازگار با اقلیم است. با توجه به اهمیت آسیای مرکزی در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی، شرکت در این کنفرانس فرصتی برای معماران ایرانی است تا تجربیات خود در زمینه طراحی پایدار را به اشتراک بگذارند.

اجلاس فناوری‌های آموزش در سمرقند

کنفرانس بین‌المللی آموزش از راه دور و یادگیری مجازی» در تاریخ ۲۲ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۲ دی ۱۴۰۴) در شهر تاریخی سمرقند، ازبکستان برگزار می‌شود.

این نشست علمی مهم با هدف گرد هم آوردن کارشناسان دانشگاهی، متخصصان صنعت و پژوهشگران برای تبادل دانش و همکاری مشترک در حوزه‌ی آموزش از راه دور، فناوری‌های آموزشی نوین، و مدل‌های یادگیری برخط (مجازی) برنامه‌ریزی شده است. محورهای اصلی این کنفرانس بر جنبه‌های مختلف یادگیری الکترونیکی و توسعه روش‌های تدریس خلاقانه تمرکز دارد. این رویداد فرصتی است تا شرکت‌کنندگان منطقه اکو، آخرین دستاوردهای خود را در یکی از کانون‌های فرهنگی منطقه عرضه نمایند.

اجلاس علوم اجتماعی و ادبیات در پایتخت جمهوری آذربایجان

شهر باکو، پایتخت جمهوری آذربایجان، در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۲۰۲۵ (مصادف با ۲۰ و ۲۱ آذر ۱۴۰۴) میزبان «همایش بین‌المللی علوم اجتماعی، زبان، ادبیات و آموزش» خواهد بود.

این نشست معتبر، فرصتی جهانی برای پژوهشگران، استادان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی فراهم می‌آورد تا آخرین دستاوردهای خود را در حوزه‌های علوم انسانی، زبان‌شناسی، مطالعات ادبی و نوین‌سازی آموزش به اشتراک بگذارند. این رویداد، که با هدف تقویت پیوندهای علمی منطقه‌ای و جهانی برگزار می‌شود، به‌ویژه برای متخصصان منطقه اکو که در زمینه‌های فرهنگی و زبانی مشترک فعالیت می‌کنند، حائز اهمیت است.

تقویت و توسعه میراث مشترک فرهنگی کشورهای عضو اکو

مؤسسه فرهنگی اکو (ECI)
آژانس تخصصی سازمان همکاری اقتصادی (ECO)

نشانی:
ایران، تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش،
کوچه باقرالنمر، پلاک ۱۰

وبگاه: www.ecieco.org

 www.ecieco.org

